MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA ART I POLITICA

Preu: 30 cèntims - Corts Catalanes, 589 - Tel. 11430 - Subscripció: 3'50 pessetes trimestre

Any V. Núm. 255 - Barcelona, dijous, 21 desembre de 1933

desitja als seus amics unes bones festes... i un bon milió.

El Nadal del Sr. Lerroux

El senyor Lerroux, al capdavall, ha collit el fruit de les seves suors. D'ençà de les conspiracions que precediren la proclamació de la República, es sentia una mica estrany entre la resta dels republicans. Dins les Constituents es veia eclipsat per figures noves, ell, representant del vell estil de la política espanyola. Així es lliurà a la tasca de rosegar-les mitjançant sàvies obstruccions: tímidament, amb motiu de les lleis laiques, més descaradament, quan es discutia la llei agrària i l'Estatut de Catalunya, el senyor refredar, i un d'aquests refredats el pot dur a la mort.

De moment, el Parlament serà com una campana de vidre, dins la qual farà la seva vida l'actual ministeri. Excepte alguns temperaments irreductiblement catastròfics que hi hagi, tothom voldrà que una força indiscutiblement republicana, per bé que antiquada i preagònica, escombri l'escala del poder, per on somien pujar les diverses agrupacions dretanes que predominen a la Cambra.

Allò que li agrada tant: fer declaracions

Lerroux i els seus entrebancaven la vida pública i segaven l'herba sota dels peus del primer Parlament republicà. Ben aviat foren els ídols de les dretes. Al reclòs de les maniobres lerrouxistes s'eixorivi un pensament de reacció. Vingué el 10 d'agost i la *sanjurjada*; l'home s'adonà que anava una mica a la cua del terbolí que ell mateix havia congriat. Volgué fer marxa enrera; però era tard. Han vingut noves Corts. La testa del cabdill radical, després d'haver servit d'ariet contra els baluards del republicanisme democràtic, serà el mascaró de proa de la nau de les dretes. Es, certament, President del Consell de ministres; però al dictat d'unes forces ocultes i equívoques, que l'empren per a les primeres tasques de la Revisió i que tenen la tàcita consigna d'exhaurir-lo en llur profit i, acabat, llençar-lo com un parrac. Quan arribi aquest moment, les dretes tindran les mans més lliures.

La República, doncs, amb la constitució del ministeri Lerroux es troba, de fet, presidida per un govern provisional. Això vol dir que els radicals no poden realitzar des del poder cap tasca positiva. Serviran per omplir un lapse de temps, i prou, a tall d'un teló curt d'aquells que es representen abans de l'obra seriosa, mentre el públic poc puntual arriba a la sala d'espectacles.

Es ben curiós que un partit com el radical, d'una història republicana ben arrelada dins els temps de la Restauració, no hagi pogut constituir una força definitiva dintre la República. Però és que el temps se li ha tirat al damunt d'una manera vertiginosa. El cop de teatre que fou la guerra gran, desplaçant bruscament totes les ideologies existents cap a la dreta, el convertí d'un dia a l'altre en un partit conservador. I, avui, dins la República el lerrouxisme ha de jugar amb tota mena d'equívocs, perquè tothom recorda que els mateixos homes que prediquen avui la pau social i religiosa, ahir mateix no s'estaven de proclamar la violació de les novícies i el saqueig de les cases dels rics. Ja té prou mèrit — ho confessem — haver executat una virada tan ràpida sense massa trencadissa interna; però, amb tot, l'organització radical, com un cristall ferit, té assenyalada una esquerda que, tost o tard, ha de convertir-se en una ruptura i, de moment, ja no li permet créixer, i no créixer és migrar-se, al pas que van els fets contemporanis.

Perquè els partits necessiten un ideal i tothom es pregunta quin és el dels lerrouxistes. Els discursos incendiaris? Aquests entusiasmaven algun sector popular que, en definitiva, els donà l'empenta i els féu homes. Però per aquest cantó hi ha qui juga més fort i els discursos del *caudillo* avui no farien ni fred ni calor. Es el seu ideal l'establiment del concordat amb Roma? D'això se'n podran encarregar les dretes, i, de moment, no fa tampoc ni fred ni calor als rics que formen la nova host auxiliar del lerrouxisme. En suma, aquesta força s'aguanta només per inèrcia, perquè té els quadros fets i, bé o malament, va emplenant-los. Però sempre que es posi en contacte amb l'aire lliure per força s'ha de

Però vindrà fatalment el dia que les dretes toparan entre elles i, llavors, la campana de vidre caurà a miques i bocins. Perquè és impossible que entre uns senyors que aspiren a convertir la República en un règim reaccionari i antiliberal i uns altres que es proposen, brutalment, de tombar el règim a favor de qualsevol Joan III, i uns altres que volen establir una dictadura feixista sense eufemismes, hi hagi una concòrdia perfecta. I un cop trencada la campana de vidre que protegeix aquest simulacre de força republicana que avui dóna una superfície democràtica al Poder de l'Estat, la República, dins el Parlament, no tindrà altra defensa que uns senyors que no poden viure a l'aire lliure i que estan fora de l'òrbita de les forces autènticament republicanes.

I aquí està el perill més fort: si no fos per aquest, encara cabria la possibilitat d'esperar en un traspàs pacífic del poder que deixés incòlume, si no l'essència del règim, almenys l'aparença. Però enmig de lluites i de trencadissa, com podrà una organització anèmica com és ara el lerrouxisme lliurar amb les seves mans tremoloses a unes de bàrbares i barroeres el vas preciós de les llibertats republicanes sense que li caigui dels dits i s'escampi el seu contingut?

Hem de reconèixer, amb el cor a la mà, que, per trista que sigui la vida de l'actual govern, més ho pot ésser la seva mort, que vindrà un dia o l'altre, i si, llavors, dins el poble no s'ha aconseguit ordenar i unificar l'opinió republicana, dotant-la d'un sentit de govern i de responsabilitat, poden córrer dies molt lamentables per als destins de la República. La veritable història d'aquests anys no s'escriurà al Parlament. Com totes les coses sentimentals, només representa el moment que l'ha fet néixer. S'escriurà allà on hi hagi una massa prou important de gent constant i serena.

A la pàg. 2: **Facetes de la púrria. Aquests senyors de la Rambla...**, per J. E. Bartrina.

A la pàg. 3: **Si el capitalisme desaparegués. Contra el pecat d'abstracció de la nostra joventut**, per Fermí Vergés.

A la pàg. 10: **Un intel·lectual castellà a Catalunya. Parlant amb Pedro Salinas**, per J. Cabré i Oliva.

De Dijous — a Dijous

Quin acudit més sortós, aquest de manifestar-se sota terra! Ara figureu-vos que la idea trobava seguidors, i que a l'igual que ara ha fet l'Exposició del Nu, a alguns arquitectes els passava pel cap de construir al subsòl de Barcelona; imagineu-vos que l'Ajuntament prenia l'acord de traslladar sota terra la majoria dels monuments aixecats a la llum del sol... La cara de la ciutat s'hauria modificat feliçment.

Malgrat la condició de subterrània, l'Exposició del Nu no passa desapercebuda. Els organitzadors han pagat una campanya de publicitat a l'americana que ha donat resultats excellents. Intrigats per les diatribes del senyor Rucabado i per la indignació del senyor Brunet, nosaltres baixem a l'estació de Sarrià i en lloc d'engolir-nos en les andanes del tren, paguem les dues pessetes i ens passegem entre els murs d'arpillera.

Vetací que els primers badocs amb els quals topem, són dos xicots jovenets. Abandonen l'Exposició amb la desillusió pintada a la cara. Un diu a l'altre:

—Per sis rals, al Parallel...

—I encara et donen gaseosa! *—completa el company.*

Però nosaltres som ací per la pintura. Ens ajuntem amb la multitud i desfilem, processonalment, per davant dels quadros. No hem pogut evitar, però, que se'ns pengés un pintor que pretén informar-nos. Per a dir-li quelcom, preguntem:

—On són les vostres obres?

—Les meves obres! No ho sabeu que el jurat d'admissió me les ha rebutjat?

L'home vol fer-nos participar de la seva irritació. Sembla que els encarregats de seleccionar les pintures eren presos d'una tan gran exigència, que han refusat llur placet a les dues terceres parts de les teles presentades a concurs. Posats a rebutjar, han deixat al carrer els quadros del senyor Casas Abarca, president del Círcol Artístic, entitat organitzadora del concurs!

A nosaltres, això ens sembla esplèndid. Però pel que es veu no hi entenem, ja que l'amic pintor ens mira amb cara de llàstima:

—Sí que sou de bona fe! Podeu creure amb l'esperit de justícia del jurat. Que no veieu tot aquest munt de pintura?

I l'home ens assenyala una sèrie de quadros illustrats per les signatures dels senyors Muntaner, Farré, Vila Arrufat, Laporta, etc. Realment, el jurat d'admissió va estrènyer una mànega; però l'altra va restar ben ampla. I el mot inevitable:

—La capelleta! Ja veureu com són aquests els qui s'enduen els premis...

Perquè cal afirmar que els esgarips de les vestals de la moral eren del tot inadequats. Aquesta Exposició del Nu és completament inofensiva. Nosaltres ho diem a un dels organitzadors. L'home ens fa indicació de seguir-lo i ens condueix a una cambra la porta de la qual s'obre enmig d'un pany d'arpillera. És el magatzem de les obres refusades. Estan amuntegades i de cara a la paret. El nostre acompanyant tanca la porta, i amablement comença a ensenyar-nos tela darrera tela.

Es una desfilada terrible. Sàtirs i bacants contorsionant-se estranyament, verges en les posicions més absurdes, adolescents esllanguits, tot plegat forma un conjunt allucinant de pintura dolenta i deliqüescent. I de vegades, les obres van acompanyades de llegendes: La mujer que se mordía su propio corazón, El sexo y la serpiente, Demonio y carne...

En sortir d'aquesta cripta, a la vista dels innocents quadros penjats, respirem. Trobem que tot és d'un rosa pàllid, pàllid... Fins i tot aquest senyor respectacle que es fa presentar a un dels expositors, per a dir-li a cau d'orella, tot assenyalant-li una tela:

—Escolti, l'adreça d'aquesta model...—A.

MIRADOR INDISCRET

La millor piquiponiana

El senyor Joan Pich i Pon ha estat nomenat subsecretari de la Marina mercant.

El que ens hem perdut

La inexorabilitat del jurat d'admissió d'obres per a l'Exposició del Nu ens ha privat de veritables mostres de l'enginy de molts pintors que haurien contribuït a distreure'ns una mica d'altres mals de cap.

Per exemple. Un dels quadros expulsats era un auto-retrat de l'artista, que, d'acord amb el títol de l'exposició, anava amb el clàssic vestit d'Adam.

Fins aquí, si tant s'examina la cosa, no hi ha res de particular.

El bo era la posa. Consistia aquesta en representar el moment que l'home sucava el pinzell a la paleta, posseït d'una suprema exaltació que gairebé li feia girar els ulls en blanc.

I més bo encara era el títol de l'obra, que era fet públic per mitjà d'una d'aquelles plaquetes de metall adherides a la motllura del marc. Deia: *Camino de la gloria.*

Oportunitat

El dia de la inauguració de l'Exposició del Nu, els inaugurants pogueren veure clarament representat el geni comercial de la raça en un home que es passejava pels soterranis de l'estació del tren de Sarrià i que en un mal castellà cridava:

—*La «Maja desnuda» de Goya a real!*

L'expulsador, expulsat

En una de les tumultuoses sessions que precediren l'exposició esmentada, l'escultor Paredes, que pronunciava una interpellació contra el jurat, illustrà el seu parlament amb alguna paraula malsonant que ferí les orelles d'alguna senyora present i les del senyor Planas Dòria.

En acabar el discurs, aquest s'aixecà i pres d'indignació digué:

—Demano que s'expulsi de la reunió aquest senyor que acaba de parlar. Ha dit c... i això no es pot permetre davant de senyores!

Naturalment, l'expulsió s'acordà. Però aleshores l'aquarellista Farré s'aixecà al seu torn i també digué:

—Demano que s'expulsi aquest altre senyor que davant de senyores ha pronunciat la mateixa paraulota!

I com no podia ésser d'altra manera, Planas Dòria es veié foragitat d'aquella reunió que, com es pot veure, no va ésser presidida precisament per la concòrdia.

El quadro discutit

En la secció retrospectiva de l'Exposició del Nu figura una tela signada per Fortuny, en la qual molts intelligents creuen veure-hi un Martí i Alsina.

Davant del quadro en qüestió, un dels nostres més grans pintors deia l'altre dia:

—Digueu al propietari que si vol, per la meitat de pessetes que en va pagar, jo li canvio la signatura!

Un dels presents, membre de la secció, li contestà:

—Home, fa molt poc que l'ha comprat. Si voleu, ja l'hi direm quan li hagi passat la primera illusió. Ara seria matar-lo!

Per a quedar bé

Hi ha qui té estès el costum, quan troba un conegut al tramvia, de pagar-li gentilment l'import del trajecte.

No fa molt que el conegut pianista Ricard Vives, anant al tramvia de la línia 36, es va trobar que tots els passatgers, menys un, eren coneguts seus.

En pagar, no oblidant el costum barceloní, va dir al cobrador, tot donant-li dues pessetes:

—Teniu, cobreu set bitllets... I, de passada, encara que no el conec, cobreu també el d'aquell senyor que seu a l'extrem... No fos que s'ofengués!

Dem-li l'orella?

Fins ara havíem cregut que el colleccionista d'obres pictòriques, pel fet d'ésser-ho, era una persona digna de totes les consideracions i respectes. Si ens atenem, però, al *Noticiero* de divendres passat, solament hi ha una mena de colleccionistes als quals pot concedir-se la categoria de persones de gust. Heus ací la patent:

«Como que no hay nada más vistoso que un cuadro taurino ni persona de mejor gusto que el que los adquiere...»

No hi ha justícia!

Dos faistes cent per cent comenten, en una taula de cafè, amb la indignació que se suposa, la rebuda no pas gaire afectuosa que els oficials de la Model dispensaren als presos evadits i reingressats.

—Més que el paviment d'una cella, semblava el paviment de l'escorxador!

—Home—digué un veí de taula—: i si també parlessin de les víctimes del descarrilament del Barcelona-Sevilla?

Un prestigi en el ram

En la candidatura de «prestigis» que l'Esquerra presentarà a Barcelona, sembla que figura el nom del sastre senyor Bastida, del popular establiment del passeig de Gràcia cantonada Corts.

—El deuran votar—observava un ciutadà—tots els seus clients que han hagut d'aguantar un dia de pluja sense paraigua...

Oferiment inútil

El Bloc Obrer i Camperol, com gairebé tothom sap, és un partit comunista integrat essencialment per estudiants de segon curs i per funcionaris de la Generalitat i de l'Ajuntament.

La composició dels seus afiliats fa que el partit no tingui gaire pressa a fer la revolució. Per això no estranyarà a ningú el manifest aplaudint gairebé el ministre burgès senyor Rico Abello quan la darrera sublevació faista.

El dia que es va saber que les dretes havien guanyat les eleccions, tot el Comitè Executiu del B.O.C., amb Maurín al davant, es presentà a la Generalitat:

—Voldríem veure el senyor Macià. Digueu-li que hi ha el Bloc que es ve a posar a la seva disposició.

El mosso d'esquadra que els va rebre, tenia ganes de tornar amb aquesta resposta:

—Diu el senyor president que continuïn fent Teatre de Masses i excursions a Sant Pere Màrtir, que per ara no els ha de menester.

Per a collir, cal sembrar

Ha sonat el nom de Roc Boronat com a candidat per l'Esquerra en les pròximes eleccions de regidors. Aquest so ens ha recordat una història que va córrer temps enrera per la barriada del Poble Nou...

El càrrec burocràtic que actualment exerceix l'ex-locutor de Ràdio Barcelona, és, com tothom sap, el de comissari general de Beneficència. Això li comporta l'adopció d'una certa posa d'adolorîment davant les penes d'altri.

Quan ha trobat algun noiet abandonat pels volts de la seva residència, se l'ha endut, a través del veïnat, a dormir a casa seva per a l'endemà dipositar-lo en un establiment benèfic.

Un seu familiar tot seguit ha tingut cura d'escampar als quatre vents la bona acció:

—Es un sant! Té un cor d'àngel! Si el fessin regidor, d'altra manera aniria tot!

Els jocs dels Jocs Florals

Es a punt de fer-se pública la convocatòria per als Jocs Florals de l'any que ve.

Això ens recorda una altra de tantes anècdotes verídiques referents a la gaia festa.

Un poeta es posà d'acord amb un amic seu membre del jurat qualificador d'uns Jocs Florals vilatans, per tal de partir-se el premi que li concedissin. Es tractava de cent pessetes.

Però el secretari dels Jocs, tan viu o més que els seus companys de jurat, féu qui sap les combinacions amb els premis rebuts. Així, tota una escrivania per a un sol premi, fou repartida entre quatre o cinc. Els premis corresponents als suplerts pels estris de l'escrivania dividida — en metàllic tots —, passaren a l'armilla de l'expert secretari.

El nostre poeta, a l'hora d'anar a recollir el premi, es trobà sorprès. En lloc de cent pessetes, hom li donà un tinter de cristall amb una tapa daurada.

L'endemà se n'anà a trobar el seu amic del jurat i, tot lliurant-li la tapa del tinter, li digué:

—Teniu. Tractes són tractes; aquesta és la part que us toca del premi que vau concedir-me.

Qüestió de règim

Finalment, s'ha constituït el Sindicat professional de periodistes. Un dels temes que va donar lloc a una discussió més prolixa a l'assemblea, fou el de fixació de la quota mensual.

—Una pesseta al mes és poc! — trobava un.

—Dues és massa! — opinava un altre.

—L'any 1933, en ple segle xx, quotes de pesseta són inadmissibles.

—Es que vós no teniu present — se li replicà — que el periodisme està encara en règim feudal.

EL MINISTERI LERROUX

Tretze graus sota zero

FACETES DE LA PURRIA

Aquests senyors de la Rambla...

De tant en tant, del que avui és Govern general de Catalunya surten unes ordres severíssimes en metòdica periodicitat, la qual coincideix justament amb l'arribada d'un nou governador, contra tres coses que vénen a ésser el contingut de les tres primeres regles del Manual del Perfecte Governador de Barcelona: la pornografia; les exhibicions del Parallel; la prostitució clandestina i els seus vividors.

«Aire, aire...!»

Aleshores es recullen uns munts de paperots, novelles mortes i targetes postals dels quioscos i d'altres bandes; uns agents de policia treuen el nas als cafès concerts del Parallel i van a la caça d'estrelles nues. Algun d'ells s'ensopega amb una *vedette* tota nueta dalt de l'escenari fent gestos molt estranys i llavors llegim als diaris que ha estat penyorada l'artista Rosa de Madrid o Flor de Málaga junt amb el seu empresari per faltes a la moral. Al mateix temps, els ciutadans que caminen sols per certs indrets de la ciutat no noten aquell anar i tornar d'un exèrcit de dones-taxi que en fer-se fosc els estiren per la mànega cap a una portalada sòrdida.

Al cap d'uns dies, però, als quioscos tornen a vendre *El secreto de la rubia Trinidad*. Al Parallel, la Flor de Málaga o la Perla del Turia, al primer crit de «Fora gasses!» que surt del públic, llancen el *cachesexe* als primers rengles enmig dels aplaudiments i enardiment general, sorollós i entusiasta de tots els espectadors.

Pel que es refereix a la prostitució al carrer, aquestes escomeses governatives contra la clandestinitat i contra els vividors de dones, la gent del *milieu* de la prostitució i dels seus anexos tèrbols, en diuen *malas órdenes*. En temps normal de benignitat governativa, «aquests senyors» es passegen per les Rambles i en passar per davant de llurs dones assegudes a les terrasses dels cafès, els diuen, mirant-les de reüll, dissimuladament: ¡*Aire, aire*! ¡*Menos cafés y más marcha*! En canvi, quan hi ha ordres serioses, corren pels llocs on poden trobar-les i van dient com aquell qui parla sol: ¡*Hay malas órdenes*! Llavors el mot d'alarma fa el recorregut com un reguerò de pólvora, de boca en boca, de la Plaça del Teatre a Canaletes i per tot el llarg del carrer Nou de la Rambla i d'altres vies on aquestes noies treballen i ells esmercen llurs lleures folgats. Tots, els uns i les altres, a poc a poc, es fan fonedissos per unes hores, mentre la brigada d'Andreu, terror de la xurma, passa... Malgrat haver estat previnguts, ací i allà en cauen uns quants i la *bodega* de l'*Uruguay* es farceix d'alguns més. D'elles també en cauen algunes, a l'atzar... Les més desvergonyides.

Els indígenes

Elles són visibles. Ells no tant. Cal descobrir-los. Es diu molt: «Aquell sembla un *maquereau*. En fa la cara. En té la posa.» Es difícil de descobrir-los així. Més aviat els fixaríeu per la seva elegància amanerada i ús de peces d'indumentària cares i d'un gust xisclaire. Abans, el pinxo nacional tenia l'orgull professional, com el tenien els toreros i els artistes (que els artistes em perdonin la comparança). L'orgull de l'ofici els feia anar vestits de pinxo, que, sense ésser un uniforme, era una indumentària tota especial la qual no donava lloc a dubtes sobre la persona que l'emprava; així com el torero anava amb gec curt, sense corbata i barret cordovès; els artistes portaven una corbata *lavallière* amb tot el menú de la setmana en forma de «llànties» allagrimades; i els domadors de lleons calçaven botes altes i passejaven tot el dia amb una tralla sota el braç.

Avui les coses han canviat molt. Els pinxos, els toreros, els domadors i fins els artistes van vestits com tothom. Però el domador de dones es diferencia dels altres ciutadans per una cosa vaga en la seva persona, una mena d'elegància de tocador femení, un gust cridaner i posta a punt de tota la seva persona, les quals coses indiquen l'home que té molt temps per emprar a decorar-se i diners per malversar, o sigui facilitat de guanyar-ne.

El ciutadà que esguardi l'incessant anar i venir de les dones d'ofici per les voreres de la Rambla del Centre, creurà que corren amunt i avall lliurement. Res de més controlat que aquells passeigs. Des del centre de la Rambla, en aquells seients de banda i banda, o des de la terrassa d'algun cafè, llurs amos les vigilen per tal que a l'hora de retre comptes llurs instruments de treball no liquidin menys ingressos que els que han tingut realment. Existeix un d'aquests senyors que calcula perfectament aquests ingressos d'una manera exacta mitjançant l'observació del temps que a les femelles els cal per recórrer el trajecte convingut. Aquest home, quan la dona tarda més del temps necessari a passar per davant del control, es treu un carnet de la butxaca i amb l'ajuda d'un llapis traça un palet sobre el primer full, o solament damunt del marbre d'una taula de cafè...

Aquest control de la feina de les dones és fàcilment comprovable. Si hi ha algú que envesteix una dona qualsevol de les d'aquests senyors, tot seguit es troba fit a fit amb «ell», el qual s'haurà aixecat del seu lloc de costum perquè ho haurà vist, o un company haurà anat ràpidament a advertir-li-ho, i haurà brotat com un bolet en el lloc de l'incident, a fi de defensar els seus interessos.

Hi ha dones de confiança, les quals per part de llurs amos no són vigilades. Dones que s'exhibeixen per la Rambla o treballen en cases closes mentre «ell» juga al dòmino en la mateixa via però en l'interior d'un cafè molt cèntric. Generalment aquests senyors són desconfiadíssims, d'elles i dels seus propis companys. Tenen por que llurs femelles no els escamotegin els guanys i que algú de l'ofici no els faci perdre «la gerència», i vigilen per conservar la dona i el seu rendiment.

La desconfiança en els seus companys no els impedeix, però, de reunir-se tots i donar i acceptar consells mútuament: «La Tal és bon negoci. Jo crec que et convindria.» «...A les tardes fes-li fer el cine R... Dóna bastant en la preferència.»

I així i discutint la vàlua del bestiar, fan rotllo en els seus llocs de penya i en el centre de transaccions radicat en un cafè-bar del carrer Nou de la Rambla. A aquest cafè mig taverna acuden els propietaris de les fàbriques d'amor en sèrie de les ciutats i poblacions importants de Catalunya a cercar el que ells en diuen «reforços» per dissabtes a la nit, diumenges i festes majors.

—*Oye, maño*—crida un home gros i arrodonit, amb la gorra de gairell i un brillantot d'ocasió al dit petit de la mà esquerra—. *¿Sabes si la chava del Grabao va a Lérida mañana?*

L'altre li respon tot mastegant un escuradents:

—*No va. Rompieron tratos con su paisano.*

—*Así, me la llevo yo a Manresa.*

Abocats damunt del marbre del taulell clapejat de gotes brunes de cafè i ple de culleretes i gots bruts, dos homes parlen:

—T'ho vaig dir. L'alcoiana no és dona per venir a aquest preu. Ell ha sortit de la *torre* i necessita *peles*.

El que ha dit això ha fet un gest sobre el palmell de la mà esquerra com si fes dringar un duro, alhora que amb els llavis ha fet un xiulet amb sordina com volent dir: paga! Després s'ha cordat el darrer botó de l'americana, ha llançat dos ralets sobre el taulell i ha demanat:

—Noi! Un *suavo*!

L'home de darrera el taulell li ha posat una gasosa amb cafè, ha pres els dos rals i com a mot d'agraïment li ha dit: «Visqui!»

En una taula, un traficant de Figueres i un home d'Andalusia tanquen tractes. El d'Andalusia és un gitano de Sans. Li diuen Faraón. Algú hi afegeix, però, Faraón el *canta-mañanas*, perquè diu que nasqué a la *tierra de María Santísima* i en realitat veié la llum sota d'un carro d'un campament de gitanos darrera l'Espanya Industrial:

—*Conts?*—diu l'home de Figueres.

—*Cincuenta duro...*—respon Faraón.

—Cinquanta naps fins dimarts... i trens?

—*Trenes a zu cuenta, má la comía. Pero la niña regreza a lo má tardar er miércole a primera hora. ¿No e ezo?*

El de Figueres fa un gest de conformitat i aleshores criden la *niña*, que és una noia

El cafè abans de la feina

d'una trentena d'anys, mig agitanada i amb *moño* castís.

—*Oye, Trini*—li diu el Faraón—. *Mañana vas a Figueras...*

La noia sembla que arronça el nas i llavors el Faraón li engega:

—*Hay mucho dinero a ganá allí. E un puerto de mar con muchízimo visio y mucho lujo.*

I a la Trini se li esvaeix el pessimisme. Cap a Figueres port de mar i de luxe falta gent!

N'hi ha un que li diuen el *Dulzuras* a causa d'haver esguerrat dues dones amb els seus bons tractes. N'hi ha que frueixen d'un prestigi de perdona-vides molt arrelat. Una gamma ben extensa d'ex-rebentapisos esdevinguts rendistes a l'esquena d'una dona hi tenen allà llur centre.

Allà els propietaris de les cases de fora hi fan llurs encàrrecs i demandes. Aquests senyors de Barcelona els ofereixen llurs gèneres. Hi ha amos de fora que arriben el matí atrafegats, i com que en el bar encara no hi ha ningú, deixen l'encàrrec al taulell. Aleshores l'home del taulell agafa un guix i apunta damunt d'un quadro negre, en el qual, els diumenges a la nit, s'anoten els resultats del futbol: Terrassa 6, Mataró 4, Calella 3. Gols? No. Dones. Els que han deixat els encàrrecs passaren havent dinat a estudiar les ofertes.

Un gran nombre de dones se'n van d'aquesta forma els dissabtes per tornar dilluns al matí. Els seus respectius homes cobren, aproximadament i per endavant, en el moment de tancar l'afer al carrer Nou de la Rambla, tots els guanys que poden fer-hi. La qualitat de la clientela forana i el mateix baix nivell en el preu que impera a les comarques serà contrarestat per la major quantitat. Les Rambles de Barcelona el diumenge donen poc.

En vetlles de festes majors, el bar de les transaccions bull d'un formiguer de contractistes i d'ofertors. Aquell dia la pissarra de l'home de darrera el taulell sembla un joc de mots creuats.

J. E. BARTRINA

(*Seguirà*)

«Alguns d'aquests senyors...»

(Fotos Barnapress)

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

L'APERITIU

L'imprevist de Bilbao. — Espanya és la terra de l'imprevist. Qualsevol que viatgi per França o per Alemanya, i fins si voleu per Itàlia, per poc assabentat que estigui de la història i la geografia d'aquests països, podrà meravellar-se, podrà exaltar-se tant com li plagui, però si és una mica aficionat als procediments deductius, s'adonarà que en aquestes terres, productores d'una forta cultura, gairebé tot obeeix a una lògica històrica i natural. França és l'exemple més clarissim d'aquesta lògica. En canvi, Espanya proporciona la sensació que les coses s'hi han fet realment per art de bruixeria.

Hi ha moltes persones a Barcelona, de mitjans coneixements i que poden fer un paper delicat en una taula de cafè, les quals, cercant sensacions i cultura, han anat a viatjar per Europa i tenen una idea bastant exacta del continent europeu, i en canvi han descuidat de fer una visita sentimental, però desinteressada i objectiva, a tota una colla de poblacions espanyoles.

Quan nosaltres afirmem, per exemple, el nostre catalanisme com un fet diferencial, parlem moltes vegades influïts per una literatura més o menys prima, i per la impressió desagradable que sempre ens ha fet la burocràcia espanyola amb aquell aire de rosegar les portes del nostre rebost. Però el convenciment més irreductible, l'argument més fort, per arrapar-hi la nostra idea del fet diferencial, s'adquireix d'una manera molt simple: només cal sortir de Catalunya, i començar a voltar sense pressa per aquestes vastíssimes terres espanyoles. El que sempre us deixa parat d'aquestes terres és això: la manera pintoresca i de vegades tràgica i cruel amb què el destí ha disposat d'aquest joc de cartes monstruós, i ha anat fent tòtes les jugades que constitueixen la tradició enorme que pesa damunt les terres ibèriques. Si un dia, per exemple, aneu corrent la província de Granada i us atureu a Guàdix, i veieu la tranquilla convivència d'unes cavernes, d'unes coves misèrrimes, amb una catedral de pedra picada, amb una terra inconreable i amb un fascinador teló de fons de neus perpètues, us adonareu que esteu trepitjant un dels països més fantàstics del món, i el mateix us passarà en molts llocs d'Andalusia, d'Extremadura o de Castella. La literatura i la pintura de les millors èpoques espanyoles ja són una manifestació d'aquestes paradoxes, d'aquestes inconseqüències desconcertants de la grandesa i la misèria, però no ho acabeu d'explicar clarament, com no ho ha explicat clarament ningú, i és per això que jo crec que Espanya, per un turista sentimental, és el país més suggestiu d'Europa, perquè és allí on hi ha més imprevist i més ganyotes pertorbadores d'això que podríem dir-ne la lògica històrica i geogràfica.

Un d'aquests imprevistos meravellosos, damunt de la pell de bou enorme de la península ibèrica, és el país basc. Jo m'he passat uns dies treient el nas per la província de Biscaia, olorant verd i fum i recollint sensacions de pedres i de paisatges. Si Catalunya és un tros de la pell de bou que fuig per enrolar-se dins de la lògica i dins del pebre mediterranis, Biscaia podríem dir que és un tros del Nord d'Europa, encastat amb totes les conseqüències damunt les costelles de la costa cantàbrica. I és per això, que des del punt de vista espanyol, Biscaia resulta un dels punts més exòtics dins de la península ibèrica. Bilbao és la ciutat d'aquest exotisme, d'aquest acusat imprevist. El Nervión, un riu de no gaire malícia, posant-se d'acord amb el mar, ha produït això que en diuen *la ría* de Bilbao. A un cantó de *ría*, al destí li ha donat la gana de construir-hi uns turons riquíssims en mineral de ferro, a l'altre cantó els biscaïns s'han preocupat dels alts forns, de tota mena de fàbriques i de tot allò que constitueix una escenografia industrial, amb negre, rovell, fum i fantasia. Tocant a les mines i a les indústries hi ha les muntanyes de la verdor perpètua, amb els bous, i amb els *caserios*. Cada *caserío* és una entitat independent, primària, però perfectament resolta. Fins a Bilbao arriben les embarcacions de gran calat. Ara en els molls, per culpa de la crisi, hi ha moltes embarcacions lligades amb una cadena com un gos, esperant l'hora de tornar a dur el mineral cap a Anglaterra i fer treballar l'estómac. Dins d'aquesta província de Biscaia, els *caserios* i els pobles es toquen; hi ha una densitat de població extraordinària. La comunicació ràpida entre el món industrial i els ports de pesca amb el paisatge idíl·lic de parelles de bous, de casetes de somni i de verdors infatigables, us fa pensar fatalment, en els paisatges de Normandia i del país flamenc.

Els ports de pesca biscaïns, com per exemple Bermeo, encara acaben de completar la ilusió nòrdica. El moll dels pescadors de Bermeo és fascinador; té tota la importància d'un alcohol sec que ve de qui sap on. Els pintors espanyols, especialment els locals, han explotat tendenciosament tot el pintoresc de Bermeo, però arribant-hi un matí, sense el prejudici de la pintura, i respirant tot el tuf de les barques carregades d'un peix sense cotització, que aquí en diuen *chicharros*, i sentint parlar aquesta llengua supervivent i desconcertant que roseguen les velles, i escoltant una mena de renecs celtes, incomprensibles naturalment, que engeguen els pescadors, puc afirmar que Bermeo és dels països mariners que fan més efecte i et deixen més clavat de peus damunt les pedres d'un moll de llegenda.

Més enllà de les muntanyes verdes que tanquen Biscaia, comença el gris, l'ocre, la desolació, comencen els serrells d'aquesta capa apedaçada, soferta i plena de llànties, com les faldilles d'un frare de l'any de la picor. Comença Castella, amb tota la seva grandesa i la seva misèria. Entre les muntanyes i el mar, hi ha però la maragda humida, tremolosa, amb una olor constant de llenya cremada, amb un vel de núvia desmenjada, hi ha Biscaia.

Bilbao és la resultant d'aquest país agrícola, d'aquest mineral que hi ha a quatre passes a punt de carregar en uns vaixells que vénen del mar i es fiquen per la *ría* trenta quilòmetres terra endins, fins a tocar les pedres de l'edifici de la Diputació de Biscaia. A Bilbao hi ha carrers estrets i tranquils, amb una olor d'ultramar i amb un vernís vell i de primera qualitat que fa pensar en la City de Londres. A Bilbao, a les deu de la nit tothom dorm, els carrers estan deserts, només uns quants mengen i beuen en silenci, addictes al paganisme milenari, que en aquestes terres encara no ha pogut desarrelar la Companyia de Jesús.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

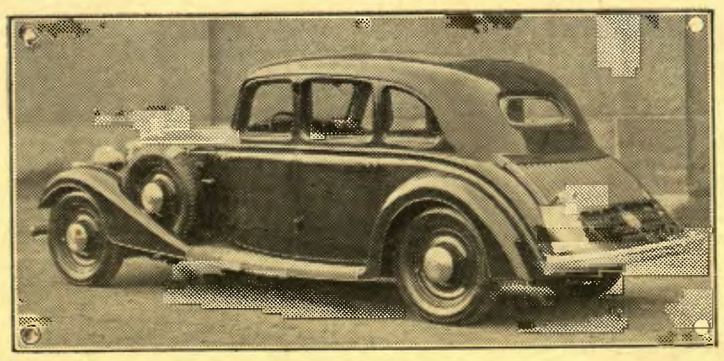

AUTOMOBILS

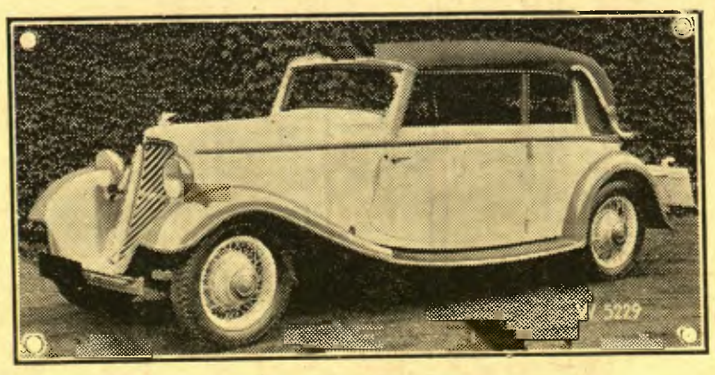

HORCH
8 cilindres - 20 HP

Productes d'Auto-Union AG. - Berlin
REPRESENTANTS
AUTOMOVILES, S. A. - Còrsega, 302-304
(entre Rambla Catalunya i Passeig de Gràcia)

WANDERER
6 cilindres - 15 HP

SI EL CAPITALISME DESAPAREGUÉS

Contra el pecat d'abstracció de la nostra joventut

Ara que les joventuts, una mica arreu, exalten el dinamisme i l'heroïcitat i ens volen fer creure en la bellesa de l'acció, no serà de més que nosaltres seguim creient que la voluptat de compendre ens sembla tan bella com l'exaltament de l'acció. Si intentem comentar avui aquest llibre de Lucien Romier, *Si le capitalisme disparaissait*, és menys pel que tracta que pel seguit de consideracions que el catalanisme hi pot fer.

Totes les èpoques tenen el seu *poncif*, i la nostra ha tingut com a pedra de toc l'anticapitalisme. En profit d'unes doctrines abstractes, que feien taula rasa d'unes altes consideracions intellectuals, el marxisme s'imposà arrossegant rera d'ell les masses obreres de tots els països. Al costat, però, d'aquestes masses obreres hi havia intellectuals que feien el prestigi del moviment i en fabricaven la mística. No podem dir avui, que el marxisme declini del tot, però ens sembla evident que el prestigi de Marx, entre els que no han llegit Marx, no és tan fort com abans. I és que tenim ara una experiència de tot un poble immens, i n'hem constatat la reacció. Una vegada més l'home concret ha pogut adonar-se que les institucions han de respectar la seva personalitat i no ha d'ésser la seva personalitat sotmesa a les institucions. El gran dilema que planteja el marxisme és aquest: com és possible racionalitzar la vida social, prescindir de l'autonomia i el rang que correspon a l'espontaneïtat i a la iniciativa individual? Com és possible, també, prescindir del fet diferencial dels pobles, sotmetre allò que hem convingut d'anomenar civilització al servei de la propaganda i dels interessos d'un règim?

Llavors veurem la complexitat del marxisme i el gran dilema que planteja. Dilema apremiant que ha absorbit i absorbeix les preocupacions de la nostra joventut i ha provocat la gran crisi del catalanisme que avui podem constatar.

Gairebé hem apuntat allò que ens interessa del llibre de Lucien Romier. Què ens diu *Si le capitalisme disparaissait*? Ens surt al pas d'aquesta preocupació enorme de considerar que el bé i el mal és en les coses, no en els actes dels homes. El capitalisme és un instrument que exigeix un mètode d'aplicació, i aquest instrument i aquest mètode són dirigits per les nostres idees generals, per les nostres passions. No hi ha capitalisme en el sentit d'una doctrina. Hi ha procediments universals dels quals hom es serveix per a desenrotllar els canvis per mitjà de la circulació dels capitals. Però cada home, cada poble, usa d'aquests procediments segons el seu temperament i la seva filosofia de la vida. Entre un americà, sempre preocupat d'un esdevenidor millor, i per tant aventurer i arriscat, i un francès, dominat per l'experiència i tement perdre allò que constitueix la seva independència social, hi ha una diferenciació notòria que no impedeix que tots dos sàpiguen servir-se del xec i donar ordres a la Borsa. Si continuem creient, però, que allò dolent és el procediment sense preocupar-nos de la responsabilitat de la gent, arribarem a creure en aquests tòpics enormes i insensats que hom inventa avui sobre la direcció de l'economia, quan de fet els interessos que es volen sotmetre a aquesta direcció són els interessos abusius o els interessos compromesos per imprevisió, és a dir, els culpables.

La nostra època, al costat d'aquesta manca de control moral, s'ha trobat enfront de dos fets considerables: la collaboració del banquer i l'enginyer, que ha portat el gegantisme industrial i la creixença de la població que a Europa ha permès la formació d'un capitalisme collectiu i ha obert la porta al socialisme parlamentari o dictatorial.

Aquesta crisi del capitalisme i la visió dolorosa de l'excés de població contribuí considerablement a l'èxit del marxisme. Però cal puntualitzar ben bé que el marxisme, en els països llatins, en els quals l'ordre social no és l'efecte d'una armadura exterior, sinó del control que cada u exerceix sobre si mateix, fou una gran qüestió moral que la joventut es plantejà i la seva adhesió fou més humanitària que racional. D'aquest humanitarisme no en queda res avui: primer perquè Rússia ha evitat una catàstrofe gràcies als crèdits capitalistes, i segon perquè la visió d'una societat proletaritzada només és defensada per comunistes delirants quan tothom sap que la cèlebre teoria del valor de Marx — en la qual està contingut tot el comunisme — que considera el treball obrer com a base del valor i fa innecessari el burgès, ha portat a Rússia la tirania del tècnic i un excés burocràtic considerable.

Per què parlem de tot això? Es una manera com una altra de contestar a la pregunta que se'ns adreçava fa poc. Què pensa la joventut? A Catalunya l'humanitarisme marxista ha paralitzat l'acció de molta gent. Gairebé estem per dir que no en tenen cap culpa. Car si algú, amb un sentit de complexitat cultural, busca un moment els homes que ens han parlat de les necessitats de la vida collectiva catalana, dels nostres defectes i de les nostres virtuts, ha de constatar ben aviat que ningú no s'ha preocupat de moralitzar el país. Aquesta manca de moralistes es paga car: avui una joventut catalana, que a través d'unes nocions vagues de marxisme arriba a la conclusió de la immoralitat del capitalisme als Estats Units, es creu en el deure de proclamar que no li interessa l'idioma català, ni els interessos morals de Catalunya, perquè essent marxista li interessa la lluita de classes. Es el pecat de l'abstracció. Cap poble no és més apte a un equilibri interior que el poble català. L'agricultura, malgrat la inatenció oficial, és pròspera gràcies a l'esforç del pagès català, home reflexiu i assenyat que la tradició i l'experiència colloquen més enllà de tota demagògia. El sentit de la responsabilitat personal presideix el capitalisme, car el català exigeix la collocació estable i la manca de tot risc, essent el capital una independència social. Un règim social semblant, que no es pot condemnar en nom de cap utopia, podria ésser flòrid amb una política de prestigi. Justament Catalunya havia acabat amb el seu hamletisme polític, que no permetia als catalans la defensa de l'ordre i obligava a la revolta. En aquest moment, repetim, que aquests fest s'esdevenen, quan Catalunya surt d'un període de cultura amorfa i recobrant la llengua es recobra ella mateixa, ens trobem amb una joventut girada d'esquena als problemes vitals del país, insensible a la transcendència d'una llengua perfecta, d'una cultura nostra, ultrapassat el període d'anarquisme intellectual que avui encara es continua en els innombrables defensors de la separació del pensament i l'acció, com si l'intellectual no fos un home del carrer obligat a servir la nació en tots moments.

Heus ací el favor que ens fa un llibre tan agradable, tan poc àrid, com aquest llibre de Lucien Romier. Tots els partidaris de la desaparició del capitalisme el llegiran amb profit. I una vegada ho hagin fet, que pensin si val la pena de fer desaparèixer uns procediments que amb tots els defectes permeten mantenir una gran civilització. I tant de bo aquest llibre serveixi als catalans per curar-los del pecat de l'abstracció i tornem a ben considerar els valors concrets, la llengua, la tradició, la cultura, sense els quals no pot haver-hi ni grandesa collectiva ni personalitats vigoroses.

FERMÍ VERGES

Joan Busquets

Mobles d'Art

L'Exposició d'aquarel·les de J. Civil queda allargada per pocs dies a precs dels amateurs.

Visiteu la gran Exposició de Presents de Nadal, Cap d'Any i Reis. Selecció de joguines

PASSEIG DE GRACIA, 36. - TEL. 16825

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

A PROPÓSIT D'UNA EXCURSIÓ

Per terres de Llenguadoc

Gràcies a l'anada d'uns quants universitaris catalans a Montpeller, s'ha pogut descobrir l'existència al Migdia de França de set o vuit — si n'hi ha algun altre, devia estar malalt — estudiants devots d'un ample ideal occità. Paral·lelament, també s'ha pogut constatar que n'hi ha més d'una vintena que simpatitzen amb aquesta idea, una quarantena que saben de què va, uns quants més que n'han sentit tocar campanes... Els restants, uns quatre mil estudiants — la Universitat de Montpeller rivalitza amb Paris i supera la d'Estrasburg, totes tres les capitals universitàries de França —, no en saben res, absolutament res. Tant si són nascuts al Béarn com a la Gascunya, tenen sobre la qüestió les mateixes idees que els seus companys d'aules, egipcis o indo-xinesos, nombrosos en aquesta Universitat perquè el clima de París no els prova prou.

A més, ni cal dir-ho, d'aquests estudiants occitanistes, cap d'ells no es separatista de França. Més d'un és *camelot du Roi*. Un capdavanter d'ells pronuncià un discurs al peu d'una làpida a Mistral. Cap al final, inicià un *crescendo* que evidentment havia d'acabar en alguna cosa de molt gruixut. En efecte, llençà la declaració que mig el convulsionà, els seus companys s'entremiraren i, no sé per què, em va fer l'efecte que esguardaven per sobre el grup per veure si veien el kepis d'algun agent: havia confessat que era *federal*.

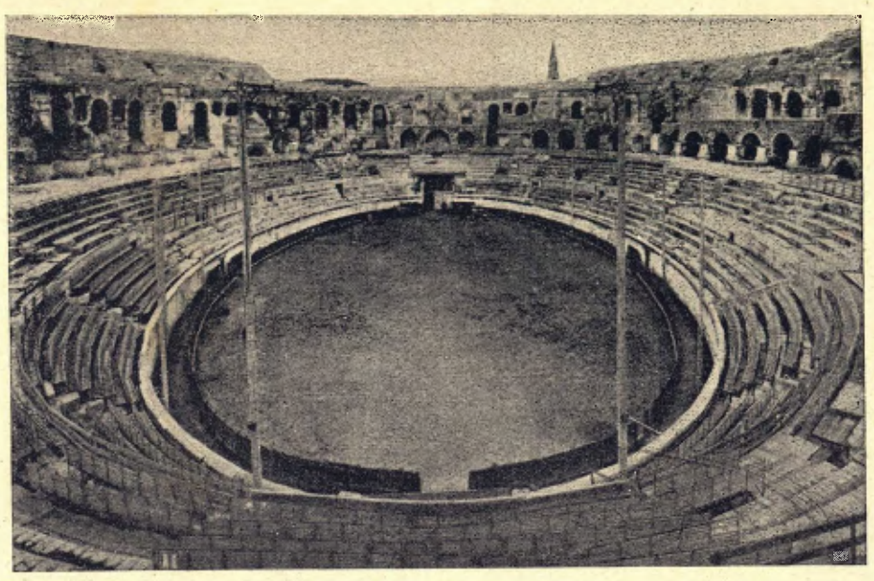

El circ de Nimes convertit en «Arènes»

De temps en temps—per exemple, avui—, les planúries del Llenguadoc es veuen envaïdes i inundades per un aiguat provinent de la Muntanya Negra que submergeix totes les vinyes; després, de mica en mica, tornen a emergir els pusos torturats de les rodoltes. La inundació ha passat.

En el camp de l'esperit, el Llenguadoc sofreix una inundació que no s'eixugarà mai. Està envaït totalment i a perpetuïtat per la cultura francesa. Els llenguadocians no seran mai separatistes. França sempre els ha tractat bé, tenen al seu servei una llengua quasi universal, i ja és sabut que la cultura francesa és una abassegadora insaciable d'adeptes. Ho aferra tot, nuclis intellectuals i nuclis rurals. Per les terres del Migdia tothom llegeix. Els diaris aconsegueixen tiratges fantàstics als nostres ulls avesats a la modèstia. A Montpeller (100.000 habitants), apareixen tres diaris, per trobar els equivalents dels quals a la Península cal anar a les tres o quatre grans capitals. Al matí, per les vinyes reparteixen el diari potser amb més profusió que en qualsevol indret de l'Eixample barceloní. (Seguiu de bon matí un repartidor del barri benestant de la nostra ciutat. Us esgarrifareu veient-lo passar per davant de portes i més portes sense llençar cap diari o llençant-ne un que cau solitari amb un vol trist sobre les llambordes de marbre de l'entrada amb ascensor.)

Una avaria de motor ens féu aturar uns moments enmig d'unes vinyes. Un pagès podava ceps. Parlàrem una estona. Millor, parlà ell: explicà els fets del dia, identificà, d'acord amb les informacions que havia llegit, el nostre autocar, explicà incidències — terriblement exagerades —, del moviment anarquista d'Espanya... Ho havia llegit tot i eren escassament les nou del matí...

Decididament, pels camins de França, per més immigrats múrcio-almerians que hi vagin, mai no avençarà la F. A. I.

* * *

Els estudiants del Migdia concentrats a Montpeller són senzillament admirables. Són uns xicotassos d'aquells que ja no en corren. Amples de córpora i amples de gest, tot ells abraçada i encaixada d'aquelles d'un sacseig violent que pren característiques d'eternitat. Que n'és de diferent de l'estudiant de tipus americanitzat! Molts encara porten xalina, combinada amb unes polaines i una pipa de broc tortuós; quan saluden aixequen el barret perpendicularment sobre el cap tant com dóna la llargada del braç i el mantenen en aquesta posició mentre fan tres o quatre passes. Posat greu. Actitud sempre de gran dignitat. Alguna dotzena d'ells s'interessen i s'assabenten de les nostres qüestions polítiques o nacionals.

L'existència d'aquests xicots, per a nosaltres, significa molt. Ultra una possibilitat d'expansió de la nostra cultura i literatura, vol dir que no tothom pendrà una expedició d'universitaris catalans per una colla de múrcio-almerians, com va fer més d'un professor i més d'una autoritat.

I no es cregui que aquest fet és estrany; és molt disculpable i explicable. Fatalment hi ha un intercanvi múrcio-llenguadocià superior en molt al que hi pugui haver catalano-llenguadocià. Només a Béziers ja hi ha més de set mil immigrats de l'esmentades terres. Vaig llogar un taxi, i ho era el xofer. Vaig llogar una bicicleta, i ho era el que netejava les llantes i els pedals: *En Béziers? Si casi somos más nosotros que los franceses*. Això m'ho deia el xicot abans d'explicar-me que a Barcelona els tracten millor que allí, on són considerats una mica com uns subobrers. Vaig parlar amb un flamant advocat que acabava de debutar defensant davant del tribunal industrial un pobre minyó d'Albacet colpit per un accident del treball.

A Béziers es veuen unes lletres lluminoses en una façana que diuen, *Colonia Española*. A Montpeller — ciutat universitària, element oficial, pocs murcians — surt un diari de crescut tiratge, *Le Sud*, que *diàriament* publica, per a ús de la colònia murciana, tota una plana en castellà, divertidíssima, feta a base de collaboracions d'espontanis de per allà, *Ciprianos* i altres noms per l'estil. Adhuc hi ha poesies. En l'exemplar recent que tinc a les mans s'insereixen unes *Coplas del Día*, un bocí de les quals fa així:

Poco importa que el alado
de blanca tonalidad,
sea con ramo de olivo
la paloma de la Paz;
poco que al mas puro Espíritu
simbolice en su volar,
y menos que él represente
la diligencia postal.

Surca la blanca paloma
la celeste inmensidad,
y cautiva su pureza
y cuando mas admiramos
su paso blanco y audaz,
surge un cazador furtivo
y pum pum!, sin reparar,
los inauditos proyectiles
de un fogonazo fatal
manchan el blanco plumaje
con un sangriento collar.

Tant va ésser certa la identificació que aludíem més amunt per part d'alguna autoritat acadèmica, que un va dir que li érem simpàtics perquè havíem contribuït a colonitzar l'Algèria i el Midi, i prova d'aquesta amistat dels seus compatriotes envers nosaltres era que tots els germans nostres que emigraven cap allí eren ben acollits. Altres ens parlaren de Lope de Vega, de Cervantes, i del Cid Campeador.

* * *

Al Vallespir, al Rosselló, parlen català com vós i jo, lector. Al Llenguadoc, fins a Béziers, encara us entenen si parleu en català. A la capital ja no, i a tot el restant del departament de l'Hérault i al del Gard (Nimes, la capital d'aquest darrer) ja no en saben ni n'entenen un borrall.

Nimes, la Roma francesa, com l'adjectiven amb cert èmfasi, té el circ més ben conservat del món, les *Arènes*, guarnit amb un *burladero* i tot de tribunes per al dia que hi fan toros.

—I doncs, si no hi féssim toros, per què serviria el circ? Perquè se m'aprofitessin quatre anglesos per esgarrapar-hi i mirar-s'ho tot amb lupa? — em deia un trempat nimesenc de la Camarga.

En un indret del Circ venen postals. Hi ha uns estereoscops pels quals es pot guaitar gratuitament. Penseu veure columnes i capitells? Res d'això: *Carnicerito de Méjico en uno de sus pases*. La postal fa bonic, Carnicerito inicia un *volapié* magnífic.

L'autocar portava la bandera catalana. Això i la matrícula cridaren l'atenció d'un passavolant. S'acostà sollícit, i en francès s'adreçà a un senyor que no exageraré si dic que és separatista. Traient-se el barret del cap i una tarja de la cartera, digué:

—Sou espanyols, no? Jo sóc un gran hispanòfil. Heus ací la meva tarja. Sóc el director de la millor revista taurina de Nimes i estic per dir-vos la millor de França, que es pot posar al costat de totes les que comenten *todas las nobles suertes* (aquest preciosisme el pronuncià traduït així mateix).

A Nimes surten una pila de revistes taurines: *El Toreo, El Toril, Biou et Toros*, etcètera. Són uns grans tècnics. A les entitats culturals regionals, la més prestigiosa de les quals és el Novel Lenguadoc, de Montpeller precisament la mateixa que organitzà els actes commemoratius del VII centenari del naixement de Ramon Llull, es donen conferències sobre temes taurins. Senzillament, els toros són un exponent del seu regionalisme.

A Nimes hi ha tota una escola de Tauromàquia. Potser per trobar-ne una altra hauríem d'anar al *mismísimo* Triana.

Diferents, el sud de les Gàllies i el sud de les Ibèries; però quants punts de contacte!

CARLES SENTIS

Mirant a fora

Prova decisiva

André Levinson, la mort del qual comentàvem la setmana passada, havia dit a Jean Fayard, en una ocasió:

—Ara veurem si els hitlerians tenen força de debò, a Alemanya. Fins ara, només han fet que matar jueus, arruïnar-los o expulsar-los. Tot plegat, poca cosa, i l'opinió pública no es commou pas per això. Però vet-aquí que van més enllà, que volen excloure Prenn de l'equip nacional de tenis i tallar-se deliberadament les probabilitats de guanyar aquest any la Copa Davis. Si persisteixen en aquesta decisió, a despit de la necessitat imperiosa de triomfs esportius que senten els pobles, aleshores Hitler és veritablement l'amo del país.

Hiperestèsia racista

El nacional-socialisme té dues plagues, els teòrics i els pràctics. Els segons, tot sovint, no fan sinó realitzar el que s'empesquen els primers. Ja ha estat dit que no hi ha ximpleria que no l'hagi escrita un savi.

No sabem si un tal Gauch, que ha escrit uns Nous fonaments per a les recerques racials, *és gaire savi. Potser no n'hi ha prou, per a jutjar-lo, amb aquest principi que sentla en l'esmentat llibre:*

«No hi ha característiques físiques o psicològiques que justifiquin l'establiment d'una discriminació entre l'home i els animals. L'única diferència que existeix és entre l'home nòrdic d'un costat i, de l'altre, els animals en general, i entre ells els homes no nòrdics o subhomes (que són una espècie transitòria).»

Els fombs de la història

Itàlia sembla inquietar-se del perill asiàtic i fa com si volgués ajuntar els països occidentals contra una certa competència econòmica del Japó.

Ja és sabut com aquest país ha segat l'herba sota els peus a tot el comerç occidental. Cada dia són menys els productes que la indústria dels blancs pot collocar a Orient, com més va més sotmès al Japó.

Roma es preocupa del que ella anomena una agressió econòmica. I per això l'entrevista de Litvinoff i Mussolini, celebrada després de l'entesa russo-americana. Així doncs, pensant atacar Rússia, l'Alemanya hitleriana no va a l'hora. Perquè és curiós de veure precisament que la U.R.S.S., considerada abans com una punta avançada de l'Asia, sembla convertir-se a hores d'ara, per obra dels esdeveniments, en el mur de contenció contra l'Orient amenaçador.

Keyserling en desgràcia

Ara toca el torn al comte Keyserling d'ésser indesitjable a Alemanya. No li serveix de res d'haver predicat, un temps, l'evangeli de l'heroisme i de la força. Ha tingut la imprudència de «semblar acreditar pels seus escrits i els seus discursos la mentida de la responsabilitat alemanya en la guerra». D'altra banda, després d'haver-se proclamat un germànic i un nòrdic cent per cent, li diuen que s'ha equivocat i que no és al capdavall sinó un immigrat de data recent.

«Les dites de Keyserling — afirmen les autoritats de Darmstadt on el filòsof ha residit llarg temps i on tenia la seva Escola de Seny —, no són més que les intervencions desplaçades d'un estranger en els nostres afers interiors. Keyserling té tots els trets d'un mediterrani.»

Realment, Keyserling és més bàltic que germànic; però trobar-lo mediterrani és una exageració.

De totes maneres, recordem que fa unes quantes setmanes, en ocasió de passar per París, va fer menys efecte que mai. El van pendre com un xerraire inestroncable, que collocava amb to de novetat els darrers llocs comuns del nazisme. D'aquella feta, en molts cenacles literaris, Keyserling no fou anomenat d'altra manera que von Marius, nom ben mediterrani, com és sabut.

El carnet de Chautemps

Chautemps, que no té pas fama de pròdig, havia adquirit, en un moviment irresistible, deu bitllets de la loteria francesa. Havia despès mil francs i en sentia un cert remordiment. Per tal de reparar el gest irreflexiu, oferí bitllets a diferents directors del ministeri i al director de la Seguretat, Thomé, que no li és pas massa simpàtic.

Thomé s'hi resignà sense gaire entusiasme, però amb aquest bitllet que havia pres de mala gana, ha guanyat un milió.

Els bous

Paul Valéry dinava no fa gaire a casa d'uns amics que tenen una filla de set anys, molt tafanera. La conversa havia anat a parar sobre els petits braus de la Camarga. La menuda escoltava atentament, i a la fi preguntà:

— Un toro no és el mateix que un bou, oi?

— No, nena — digué Valéry, somrient.

— Quina diferència hi ha? — insistí la menuda, amb aquella obstinació pròpia de la quitxalla.

Paul Valéry, després d'un moment de vacil·lació, respongué:

— Els bous són toros que han entrat a l'Acadèmia.

PER A FOTOGRAVATS, LA CASA
ANTONI MARTI
Màxima rapidesa ◘ Màxima qualitat
AVINYÓ, 19, pral. : Telèfon 17047 : BARCELONA

La psicologia d'un autòcrata

La vida dels darrers tsars de Rússia i l'ambient de llur Cort tenen una innegable importància psicològica. Goso a dir que interessen més a la psicologia que a la història. El psicòleg o el psicoanalista hi poden trobar abundant material d'estudi.

L'atenció s'ha de concentrar sobre la figura del tsar, Nicolau II. Una figura esborrada per les personalitats fulgurants i truculentes de la tsarina, Rasputin i Virubova. Els autors i el públic, distrets per les excentricitats anormals d'aquests tres

La família imperial russa a Tsarskoie-Selo

personatges, han negligit el sobirà. Tot al més, l'han considerat com l'espantall de què es servien Alexandra i el *starets* per imposar llurs pensades en la política russa. Visió equivocada. Perquè, precisament, el darrer Romanof va actuar en diversos casos pel seu compte i es va revelar tot un temperament governant en autocràcia. En aquest article, utilitzant sobretot les aportacions documentals més recents, intentarem perfilar alguns trets psicològics de la seva personalitat.

El nombre d'obres publicades sobre aquest tema s'incrementa cada vegada més. En sols un any han aparegut *Alexandra Feodorowna impératrice de Russie* de Maurice Paléologue, *Grandesa i misèria dels Romanof* de Gleb Botkine, *L'educació d'una princesa* de la gran duquessa Maria, *Nicolau II* de la princesa Caterina Radziwill.

Tots aquests documentals, escrits en estil planer i nets de «filosofia», faciliten dades i referències de gran interès.

* * *

Nicolau II, un caràcter de diverses cares. Aspectes que, lluny d'ésser constants, són variables i contradictoris. Un temperament d'alts i baixos. Enèrgic i dèbil. Indolent i actiu. Unes vegades es deixa dominar per la seva dona i altres decideix per compte propi. Però, sempre, infeliç, inconscient i, constantment, amb una visió desenfocada dels problemes de govern.

La princesa Caterina Radziwill ha dit que Nicolau II reunia les condicions, no per a dirigir els destins d'un poble, sinó per a regentar una adrogueria o un petit comerç.

Ell, per educació i convenciment, detestava la política. En la Cort imperial, parlar de política era conceptuat una prova de mal gust. Les qüestions polítiques es tractaven en la clandestinitat. Cap mot de política a ple aire: era la regla del protocol. Com la que prohibia als prínceps obrir ells sols una porta, sense la intervenció d'un criat; com la que no permetia a una gran duquessa passejar-se per la ciutat en un cotxe descobert; com la que exigia als visitants dels tsars sortir de la sala caminant a recules, per no girar l'esquena als monarques...

El tsar, en la vida de família, quasi no infringia la regla. En el diari que escrivia només donava la màxima importància a les futeses de la seva vida particular. «He dinat amb Serge i Alix, he estrenat unes calces blaves, he pres el te a la terrassa, hem sopat amb la mamà.» De vegades, com per casualitat, feia una vaga allusió política.

Exemple: el dia 17 de maig de 1905, quan Rússia va perdre la seva esquadra, en la guerra russo-japonesa, ell escrivia:

«Continuen arribant informacions doloroses i contradictòries del combat naval. He rebut tres reports. Hem sortit plegats amb Alix. Feia bo i el temps era exquisit. Hem pres el te i sopat a la terrassa. Al vespre he concedit llargues audiències a Bulyguin i a Trepov.»

Tota la vida la veia a través dels seus dinars, berenars i sopars.

* * *

Nicolau II, atent a les bagatelles de la seva existència, atent a la temperatura del dia, a les corbates estrenades, als passeigs, als esports de mar, al partit de tenis, no es preocupava de captar-se les simpaties dels russos. Cap esforç per explotar o impulsar els sentiments del poble. Guillem II, que coneixia tots els ressorts i trucs per afalagar la gent i que s'estranyava de la indolència del tsar, en certa ocasió li advertí: «Et donaré un consell. Fes més discursos i revistes militars. Al poble li plau aquesta faramalla.»

Recomanació oportuna, perquè tots els règims, tant vermells com blancs, s'aguanten a força de discursos i parades. Les manifestacions a la Plaça Roja, la revista de camises negres a Roma, la desfilada de soldats a París el 14 de juliol, els soldats autòmates a Berlín, són espectacles per enfortir els respectius Estats.

La retòrica i l'eloqüència persegueixen igual resultat. Tots els moviments d'opinió s'han fet amb discursos. «La retòrica — ha dit l'italià Antonio Aniante — és el pa quotidià de les masses.»

* * *

Els tsars fugien dels russos. Ni materialment hi tenien contacte. Els sobirans vivien aïllats tot l'any a Tsarskoie-Selo (la ciutat del tsar), residència de camp, situada a quinze milles de Sant Petersburg. Una ciutat de palaus, jardins, llacs, boscos i canals — el Versailles de Rússia. Allí, al camp, es recloïa i refugiava la família imperial. A penes en sortia. Hom conta que els fills dels tsars quasi no sabien caminar a peu pels carrers de Sant Petersburg i Moscú.

I és que els Romanof sentien horror al poble. Comptades vegades, en època normal, un membre de la família imperial va parlar directament, sense intermediari, amb una persona de classe humil.

La causa del Diumenge de Sang cal cercar-la en aquesta aversió psicològica. Remarquem que en els governs de dictadura els esdeveniments públics depenen de les reaccions psicològiques d'una persona. Què fou el Diumenge de Sang? Els obrers russos van demanar entrevistar-se amb el tsar per formular-li unes peticions. A Tsarskoie-Selo, dissabte, el tsar estava a punt d'accedir-hi. Però la tsarina li va aconsellar: «Mai no hem de capitular davant el populatxo. Constitueix un acte d'insolència criminal per part dels obrers pensar solament a acostar-se a llur sobirà en persona.» (Consell repetit per la princesa Radziwill.)

L'endemà, quan els obrers es situaren davant el Palau d'Hivern, foren executats en massa.

* * *

En doctrina tsarista l'autoritat del monarca procedia de Déu. La Divina Providència li havia conferit el poder. Nicolau II, amarat d'aquests principis, actuava i es presentava com un ésser sobrenatural. Els russos, supersticiosos i místics, es senyaven quan el veien travessar les ciutats dins el seu cotxe. En les grans solemnitats, en aparèixer l'emperador, la multitud s'agenollava i cantava *Déu salvi el tsar*. La tsarina Alexandra l'estimulava en el seu paper:

«No tens el dret d'abandonar als teus súbdits la més petita parcella de l'autoritat que la Providència t'ha concedit sobre ells», li deia la seva muller segons explica l'ambaixador francès Paléologue.

El tsar, en el discurs d'obertura de la Duma, afirmava: «El neguit dels grans interessos dels quals m'ha encarregat la Divina Providència, m'ha determinat a convocar els representants del meu poble...»

Rasputin, en termes més pintorescos, també glossava la teoria de l'origen diví del poder.

«L'emperador — afirmava — oblida que Déu li ha confiat el govern de la Rússia. Per què, doncs, es deixa dominar pels ministres? Que el tsar no cregui que quan serà a la Vall de Josafat i Déu li demani comptes, podrà servir-li d'excusa la imbecil·litat dels seus ministres.» (Contat per Paléologue.)

Creences medievals, inadequades per a la nostra època. Una divinitat no pot fer política, inaugurar parlaments, passar revistes militars, exercir una dictadura i despatxar amb els ministres.

En aquestes condicions es comprèn que no existís un corrent de cordialitat i comprensió entre el tsar i el seu poble.

* * *

Un escriptor francès va demanar a Briand respecte a les qualitats que havia de tenir un polític. L'home d'Estat, després de reflexionar uns moments, va respondre:

—El silenci, al meu entendre, és la qualitat essencial. El polític no ha de saber fer discursos i ha d'apendre a callar.

Davant la desorientació de l'interlocutor va afegir:

—També el polític ha de veure-hi clar i, per tant, ha de preveure, abans que els altres, el tomb que pendran els esdeveniments.

—Creieu, senyor president, que el polític ha d'ésser intelligent?

—Naturalment! La intelligència és com l'aire per respirar. Sense intelligència no es pot viure.

Però Briand, somrient, conclogué:

—De totes maneres, la política acostuma estar en mans dels albats i dels confusionaris, incapaços d'administrar la botiga de l'estanquera del costat de casa.

Nicolau II era d'aquesta darrera mena de polítics. No comptava amb cap condició per a la política. Mancat d'aptituds mentals per conèixer i resoldre el més petit problema, era l'home que, encarat amb un conflicte, s'inclinava, indefectiblement, cap a la solució dolenta. El seu regnat fou un seguit de catàstrofes i desencerts. Per a situar el lector, i com a exponent, retreurem alguns fets.

La política tsarista s'inspirava en un primitivisme i un salvatgisme que no s'acaba de creure. Els testimonis presencials expliquen que els tsars, per saber l'actitud que havien de pendre davant el corrent de liberalisme, van arribar a organitzar un gran ritual de nigromància i encantament, dirigit pel màgic francès Papus. En el curs de la sessió de màgia, l'espectre del pare del tsar va aparèixer i, naturalment, aconsellà: «Tu, fill meu, costi el que costi, has d'aixafar la revolució que comença».

Durant la guerra Rasputin va regalar al tsar una pinta de conxa, impregnada de fluids magnètics, per tal que, abans de resoldre cap qüestió i com amulet, Nicolau s'hi pentinés la barba.

Així mateix, quan la guerra russo-japonesa, els governants russos sols es preocupaven de distribuir icones a les tropes. Un general comentava la distribució d'imatges així: «Ataquem els japonesos amb icones, mentre que ells es serveixen d'obusos contra nosaltres». Després, en la gran guerra, ni tan sols repartiren icones. L'exèrcit rus, desproveït d'armes i de material de guerra, es batia al front valent-se només de bastons i pedres.

Podríem referir-nos, si no fos un episodi massa conegut, a la influència exercida per la tsarina, Rasputin i la dama d'honor Virubova.

Però els exemples esmentats serviran per a significar el govern catastròfic i absurd del tsar de Rússia.

Política que facilità l'adveniment del bolxevisme. No fou la guerra, com creu Kerenski i altres, la causa propulsora del comunisme. Fou el govern autòcrata i pocasolta de Nicolau II. Sense la guerra s'hauria arribat a igual resultat. Els altres Estats combatents, malgrat haver patit la guerra, resistiren l'empenta del comunisme.

Una dictadura ha reemplaçat l'altra. Quina és millor? Yussupoff, l'assassí de Rasputin, ha dit: «Es preferible el règim tsarista, àdhuc amb vint Rasputin en el poder, al govern soviètic d'ara».

J. CABRE I OLIVA

Avui dijous i demà

Gran subhasta Sala Parés

NADAL, CAP D'ANY I REIS

ARTICLES PROPIS PER A PRESENTS

Perfumeria SEGALÁ

Rbla. de les Flors, 14

La tragèdia d'Alfred Nobel

El dia 21 d'octubre va fer un segle del naixement a Estocolm d'Alfred Nobel, l'inventor de la dinamita i fundador dels premis que duen el seu nom i que són atorgats precisament aquests dies.

Alfred Nobel és un exemplar curiós de l'home que reïx en totes les seves empreses, excepció feta de la principal que és la vida, car home que encertava tots els afers i vencia totes les dificultats no sabia viure i va passar per aquest món com una mena de *venturiero senza ventura*.

«Alfred Nobel. La seva existència miserable hauria d'haver finit en l'instant mateix de néixer a mans d'un metge de sentiments humanitaris que li hagués ofegat el primer alè. Les seves virtuts principals són haver tingut sempre les ungles netes i no haver estat mai una càrrega pesada per a ningú. Els seus defectes sobresortints són no posseir família, tenir molt mal geni i sofrir d'una digestió lenta. El seu únic desig: que no l'enterrin viu. El seu pecat més gros: no retre culte al déu del vedell d'or.

Els diplomes i les medalles dels premis Nobel

Si no vingués un xic estrany a la vida de l'inventor de la dinamita, podríem evocar el passatge de l'Evangeli en què Jesús diu a Marta, que feinejava mentre la seva germana Maria amb els ulls tot oberts i l'ànima a les orelles no es cuidava sinó d'escoltar les paraules del Mestre: «Marta, Marta: estàs sollícita i et torbes per moltes coses i una sola és necessària.»

Una sola cosa és necessària a la vida, i és aminorar tot el possible la tragèdia d'ésser home, combatre la inquietud de viure subjecte a la illusió i el desengany i omplir el buit del cor amb l'amor. I, quan tot això s'ha aconseguit, deixar anar la barca de la vida riu avall, sense ambicions i sense remordiments, vers el país del somni, que és l'únic que té realitat per a l'home digne d'ésser-ho.

Alfred Nobel va néixer a Estocolm. El seu pare era un bufa-núvols de talent que va viure errant pel món, projectant afers i somiant descobertes científiques.

De jove fou arquitecte al servei del govern egipci, catedràtic d'Estocolm, inventor, viatger. El mateix any que va néixer Alfred, va emportar-se tota la família a Rússia, on establí una fàbrica de torpedes i mines.

Alfred Nobel va treballar al costat del seu pare i dels seus germans Robert i Lluís, fins als disset anys, que va marxar a Amèrica per apendre, a les ordres de l'enginyer John Ericson, constructor naval.

Quan va fer vint-i-un anys, va tornar a Rússia.

Va esclatar la revolta de Crimea i la fàbrica Nobel va donar feina a 1,000 obrers.

Si l'esquadra anglo-francesa no va arribar fins a San Petersburg mentre l'exèrcit avançava triomfador per la Crimea, fou degut, principalment, a la por que inspiraren les mines fabricades per Manuel Nobel i sembrades al Bàltic.

Més tard, Rússia va preferir comprar els armaments a l'exterior. La fàbrica Nobel va decaure, i després de fracassar en la construcció de vaixells per al riu Volga, va fer fallida.

Els Nobel se'n tornen a Suècia. Alfred demana patent per a un gasòmetre. Ningú no vol escoltar-lo, però ell, tossut i dreturer, parla a Napoleó III i el convenç. La recomanació imperial mou el banquer Péreire a deixar-li 100,000 francs.

Inventa la nitroglicerina, la barreja amb pólvora negra i el 15 de juliol de 1864 treu la patent de la dinamita.

Ha reeixit teòricament; ha creat un element destructor més terrible que tots els que existien llavors. Pràcticament també va reeixir, perquè la seva fàbrica va volar feta a miques el 3 d'agost del mateix any. Tothom s'esborrona. Li neguen permís per a reedificar-la i ell l'estableix en un vaixell al mig del llac de Maelar. Troba diners i construeix una nova fàbrica i en 1865 en basteix una a Alemanya.

Però, la nitroglicerina és molt perillosa i difícil de manejar. Casualment la barreja amb unes terres i surt l'explosiu sec, condensat, car el sílex en pols absorbeix tres vegades el seu pes de nitroglicerina. La dinamita es fa ella mateixa la propaganda. Esclata una bombona a un carrer de Nova York; salta el vaixell que en conduïa al Perú 200 barrils, i moren els 47 tripulants; vola un magatzem a San Francisco i fa 14 víctimes; és destruït un local a Sidney i no queda res de la fàbrica d'Alemanya, sinó els restes de molts d'obrers i empleats, entre ells Eric Nobel, germà petit de l'inventor.

Ningú no vol emmagatzemar ni embarcar dinamita, el mateix inventor gairebé és refusat als hotels de Nova York, on temen que dugui mostres a les maletes.

Alfred Nobel no és un inventor que temi les dificultats ni es deixa agafar pels banquers, com tants altres inventors que entropassen amb les dificultats pràctiques de l'explotació de llur invent.

Munta fàbriques, treu patents, organitza poderoses empreses comercials i convenç tothom que la dinamita és menys perillosa que els altres explosius indispensables a las pedreres, als túnels en construcció... i als exèrcits.

La guerra del 70 és una terrible lliçó per a la França que havia desconegut aquell jove inventor, malgrat la recomanació imperial, mentre Alemanya treia partit de la dinamita.

L'inventor ha muntat fàbriques a tot el món, ha organitzat afers colossals dels quals és el primer accionista, ha fet una fortuna enorme... i ha perdut el temps perquè no ha sabut ésser feliç.

A un germà seu que li demanava dades per a escriure la història de la família, li tramet les següents:

«Esdeveniments importants de la seva vida: cap.» De manera que inventar la dinamita, transformar la vida de la humanitat, fer una fortuna de 50 milions de francs or, ésser respectat..., tot això és no-res. La cosa important hauria estat ésser feliç, i Nobel, savi, ilustrat, sensible, tímid, es veia incomprès i sentia la buidor al cos i el dubte al cervell.

Tota la seva vida era una contradicció sentimental, no havia tingut la sort que una traició dins si mateix, fa una fortuna enorciosos de la seva ànima assedegada; gustador dels versos de Shelley, el poeta anomenat pels anglesos «d'àngel neutralitzat», crea la cosa més activa i més destructora; pacifista convençut, resulta pare del factor més eficaç de les guerres; versificador sense flama en les hores més pures de concentració dins sí mateix, fa una fortuna enorme i l'estableix damunt d'una base sòlida i segura.

Als quaranta-tres anys posa a un diari de Viena un anunci que diu: «Senyor ja no jove, ric, desitja trobar una dona de la mateixa edat, intelligent i coneixedora de diverses llengües, perquè li serveixi de secretària i governi el seu interior.»

El jove baró de Suttner fa contestar la seva governanta, la comtessa Berta Kinsky, dona intelligent i bella, de trenta-tres anys. Al cap de poc, Berta és installada a París i governa la casa de Nobel. L'inventor creu tenir una família, es sent dins un ambient humanitzat, però, en tornar d'un viatge a Estocolm, troba la casa buida, perquè la secretària ha marxat a Viena per a esdevenir la baronessa de Suttner, nom que serà famós en el món de les lletres.

Nobel s'adona que estimava «a la seva manera» la secretària, i, ferit pel desengany, s'enfonsa en el pessimisme.

Des de llavors, va viure com viuen els morts que caminen. Però el seu pessimisme, la seva desesperació íntima i silenciosa es compaginaven amb una capacitat enorme de treball i una miraculosa clarividència per al muntatge i endegament dels afers. Inventa una caldera inexplosiva, un fre automàtic, la pólvora sense fum, el cautxú sintètic, la seda artificial... posseeix 129 patents, s'interessa per l'electroquímica.

L'any 1890 apareix l'obra *Abaix les armes*, en què Berta de Suttner pinta els horrors de la guerra i canta el pacifisme. Nobel la felicita i esdevé pacifista, ajuda la propaganda contra la guerra i finança empreses de cultura com l'expedició d'André al Pol Nord en globus. Alfred Nobel i Berta de Suttner es tornen a trobar a Ginebra.

Ningú no sabrà mai quines converses varen tenir. Ella, després, ha explicat que d'aquelles converses va néixer la institució dels premis Nobel.

L'inventor només tenia dos germans que encara eren més rics que ell, perquè havien explotat el petroli de Bakú, amb ciència d'inventors i habilitat de comerciant.

Per això, amb consciència tranquila, va fer un testament deixant tota la seva fortuna per a l'establiment de premis, i ajudes a homes de talent que necessitessin diners per a seguir avant llurs treballs en pro de l'avençament de les ciències, del milloramient social, i l'expandiment de l'idealisme i el pacifisme. També en això va frustar-se el desig de Nobel, car les institucions encarregades de la concessió d'aquests premis han preferit atorgar-los a homes consagrats per l'èxit de llurs treballs.

La misantropia de Nobel s'anava accentuant amb la vellesa i en retirar-se a San Remo va voler manifestar-ho posant el nom de *Mio Nido* a la villa que s'hi féu construir i que habitava gairebé sol.

Allí fou trobat mort d'un atac de cor el dia 10 de desembre de 1896.

Si hagués viscut uns quants anys més, hauria vist com fracassava la idea central de la seva vida d'inventor, igual que havia fracassat la seva vida d'home.

Ell havia dit, parlant dels seus invents mortífers, que volia inventar una arma tan terrible que les nacions tinguessin por d'usar-la i això fes impossible la guerra.

L'any 1914, les armes eren terribles i feia por d'usar-les...

Avui són més terribles encara, i hom percep sorolls subterranis anunciadors de catàstrofes que la nostra ment refusa d'admetre...

MIQUEL CAPDEVILA

CAMISERIA FITÓ BARCELONA

Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu

JAUME I, 11

Telèfon 11655

LES ARTS I ELS ARTISTES

Exposicions de pintura

Exposició del Nu (I)

L'obertura de l'Exposició del Nu ha anat precedida d'un daltabaix ocasionat pel gran nombre d'obres refusades pel jurat d'admissió.

Cal reconèixer que donats els antecedents creats en altres exposicions collectives, l'actitud severa del jurat d'admissió ha fet lògica aquesta protesta. I cal reconèixer també que per primera vegada en organitzacions per l'estil, ha presidit un criteri de rigor, excloïdor de personalismes, ulls grossos familiars i capelletes.

Antoni Garcia — Nu

Naturalment que l'aplicació d'aquest criteri ha desfet aquella intangibilitat de la qual molts estaven convençuts i ha fet caure del pedestal molts que junt amb la pintura cultiven la propaganda.

Serà inútil parlar de maniobres d'un jurat de composició heterogènia que el situa fora de l'abast de les maquinacions. A més a més, el tema de l'incomprès ja ha caigut esquerdat per tots quatre cantons i no fa efecte a ningú.

Sense voler dir que totes les exclusions ni totes les omissions siguin justificades, volem, abans de procedir a una recensió de les obres exhibides, fer constar el gust amb què hem vist que el jurat aplicava un criteri de rigor. A jutjar pels resultats, així s'ha obtingut un excellent conjunt de pintura i escultura que es troba a un nivell honorable, cosa molt difícil de dir de tantes i tantes exposicions amplament collectives.

* * *

Un altre aspecte que l'Exposició del Nu ha salvat brillantment, és el de l'organització i collocació de les obres. S'ha sabut trobar una magnífica solució del problema complex de no sacrificar un autor al perill d'un veïnatge perniciós.

* * *

Volem, en aquest primer article dedicat a la revisió de l'Exposició del Nu, remarcar una aportació que ha revestit els caràcters d'una revelació formidable. Ens referim a Antoni Garcia. Aquest jove pintor, endinsat en l'estudi d'una manera molt intensa, no havia encara trobat una pública oportunitat per a realitzar el que ha fet ara. Garcia necessitava contraure contacte amb tanta pintura sota una norma on tothom ha de desplegar una activitat semblant, per a establir la seva vàlua comparativament. Així ha pogut situar-se, jove com és, en un lloc privilegiat que ara més que mai caldrà que procuri superar.

Les dues obres exposades, particularment la de la figura en posició vertical, són una manifestació del valor que tanca, excellentment compartits, els més principals efectes de color, la importància del model i l'estètica de la composició. Una pintura que no vacilla, en la qual poden ésser destriades un grapat d'influències pictòriques, però que és, per sobre de tot, personalíssima, per haver-hi sàviament administrats els additaments particulars d'una sensibilitat jove, que creix sota un inexorable desig d'expressar-se magníficament, amb una rara facilitat eclèctica.

En el pròxim article conclourem l'Exposició del Nu, en la qual figuren teles i escultures que cal tenir en compte, però les hem deixat per a un altre dia per a encapçalar la ressenya amb el nom d'Antoni Garcia, que té, ultra el mèrit indiscutible de la seva obra, el caràcter ja esmentat de revelació.

J. Mombrú

A la sala de La Pinacoteca el pintor Joaquim Mombrú exposa una gran quantitat de teles producte de dos anys de treball. La seva presentació, després d'aquest lapse relativament llarg, ha servit per a refrescar-nos la memòria de la seva pintura i per a trobar-nos davant el seu paisatge més fertilitzat, deixant veure a través de l'obra general un creixement important en la dulcificació i en la mica de l'èxtasi que té la pintura de Mombrú.

Segurament la intenció de l'artista és d'anar realitzant la seva labor en consonància amb la naturalesa que retrata, o sigui la pròpia d'un home enemistat per essència amb l'impuls teòric que s'ha anat posant sobre l'ofici.

Mombrú es situa al lloc des d'on el panorama és més bonic, des d'on pren un caient més interessant, referint-se a la noblesa descriptiva. Després ho amenitza amb la introducció de l'ambient que mai no hi manca, i per això és l'expressió d'una bellesa rica en matisos naturals, molt plana, en la qual no cal anar a cercar cap falsedat ni cap cosa extemporània.

En aquesta exposició excelleix en la seva idea i la fa arribar a un delicat moment d'alegria íntima, vestida d'una enorme ponderació.

J. Mombrú — Pintura

Tots els quadros que exposa fan l'efecte de seguir una cursa sense precipitacions cap a un final d'equilibri perfecte, mentre en l'esforç que els fa caminar ostenten com a gran facultat la propensió d'inhibir-se de les genialitats que tan a la mà tindria el seu autor com a producte dels seus grans coneixements de la pintura.

Aquesta és una raó de prou pes per a presentar Joaquim Mombrú amb la legitimitat de pintures que tan sovint obliden molts altres.

Les figures que ha deixat a la sala demostren, encara molt més clarament que el paisatge, el grau de superació a què ha arribat. Es indiscutiblement la vegada que Mombrú ha apurat més l'estudi traient-ne els resultats desitjats, que en adquirir el mot final li han quedat amb la suficient vàlua per a poder-se-li oferir en l'especialitat de la figura els mateixos qualificatius d'elogi que tan merescudament té conquerits en el ram per ell tan excellentment aprofundit del paisatge.

ENRIC F. GUAL

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Exit en la mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

L'exposició de la taula parada

Continuant la seva meritòria tasca, el Foment de les Arts Decoratives ara ens presenta una nova manifestació amb l'Exposició monogràfica de la Taula parada, installada al Palau Planàs.

Durant les pròximes festes (que no cal dir com desitgem que tothom les passi ben felices), quan la taula parada adquireix la màxima importància, aquesta exposició ens ve com l'anell al dit.

Sembla que el Foment ha tingut el propòsit de mostrar les realitzacions dels nostres artífexs especialitzats en el parament de la taula. Del conjunt de l'exhibició se n'hauria d'entreveure, doncs, un seguit d'interpretacions personals de la taula parada; però, tot i les bones intencions dels organitzadors, no hem pogut trobar gaires «creacions» a subratllar. Aquesta exposició és, més aviat, un seguit de taules equipades amb peces de més o menys bon gust. De veritables *ensembliers* de la taula n'hem vist molt pocs al Palau Planàs.

Un amic em deia: «Després de veure aquesta exposició em vénen ganes de menjar amb els dits.» En aquesta censura excessivament rigorosa hi ha, però, un fons de bon sentit. El bon sentit de l'home que no es deixa espaterrar per les pensades d'última hora. Un altre amic em deia que les taules parades «a la moderna» resultaven més aviat tristes. Això potser és degut a la manca de tovalles. Sigui el que sigui, damunt d'unes tovalles les mans sempre estaran més confortables que damunt el vidre. No hem quedat que la modernitat ha d'estar en raó directa de la confortabilitat? Davant de la moda, però, no hi ha raons que valguin. Avui com avui hem de menjar sense tovalles en homenatge als principis esterilitzadors de la decoració moderna. Eliminació definitiva de les taques de vi al nostre voltant, i si el contacte del vidre ens fa petar de dents, podrem convenir que és un exercici més aviat escaient per començar a menjar.

Limitem-nos, ara, a remarcar les realitzacions més notables d'aquesta exposició. En la planta baixa veiem primerament un servei de taula de l'Hotel Ritz que no ens diu res de nou. Es una de tantes parades d'un de tants casaments d'una de tantes notes de societat. En la installació d'H.U.S.A. cal anotar una encertada simplificació d'elements i una atinada concepció del conjunt. En la que presenta la casa Cabot hi ha unes copes boniques a la taula i unes peces d'argenteria força remarcables a la vitrina, projectades per J. Soler Cabot.

Valeri Corberó ha aconseguit parar la taula amb veritable distinció i sense decorativismes excessius. En els plats, especialment, dóna la nota aguda. Potser el poc gruix de la taula de vidre fa una certa angúnia. Però l'argenteria d'Alfons Serrahima és tan reeixida que l'angúnia és no poder-se-la ficar a la butxaca.

Manuel Cases ens presenta un angle de menjador en un xalet. Es un dels recons més espectaculars de l'exposició. Empotrat a la paret i en el mateix angle, la nota lluminosa d'un aquari sempre farà el seu efecte. Però considerem un greu error decoratiu haver pintat el fons d'aquest aquari. Pintar peixos i plantes marines — i d'una manera realista — en un lloc on hi ha el model viu i bellugant, em sembla que són ganes de fer confusionismes i competències innecessàries.

En el primer pis anotem una taula amb quatre coberts, realitzada per Alfons Serrahima, com una de les taules de més sensibilitat. Tots els seus elements conviuen d'una manera admirable: les anelles metàlliques de les copes amb les franges grises de la vaixella i de la llenceria. Per dir-ho en poques paraules, un encert d'entonació en el conjunt i una acurada selecció de tots els elements.

La sala denominada «Atzar», projectada i dirigida per Jaume Marco, és, sense cap mena de dubte, la més luxosa de l'exposició.

Tots els artífexs que hi han collaborat hi han aportat el bo i millor de cada casa. L'argenteria de Mercadé es fa admirar com sempre. Igual diríem de les catifes de Tomàs Aymat i de tots els altres. Però no podem fer els mateixos elogis del conjunt d'aquesta sala, perquè el nostre humil concepte de la decoració no s'adiu amb les normes i l'estil emprats en aquesta sumptuosa sala.

Gairebé podríem dir una cosa semblant de la taula presentada per Uralita S. A. Amb una argenteria original de Xavier Nogués, amb cristalleria d'Orrefors i vaixella de Richard-Ginori sembla que es pot parar una taula amb certa dignitat. Però també es pot assolir — com en aquests cas — un amuntegament de peces més propi per a exhibir en un aparador que en una taula privada.

J. Roca — Taula de te

En el *stand* de J. Palau, el més remarcable no és la taula, sinó els mobles que l'envolten. En les butaques, sobretot, cal fixar-s'hi. Jaume Planells ens mostra l'«ahir i avui de la taula parada» amb el propòsit de fer-nos veure l'evolució a través de dues èpoques. La taula d'ahir es distingeix per la riquesa i propietat dels seus elements — un esforç de reproducció que cal elogiar com es mereix —; però en la d'avui el projectista no ha estat prou feliç. En la taula presentada per Ramon Aulina de Mata hi ha la novetat d'estar illuminada des de dintre. Ja ens perdonarà l'autor, però si no és per a fer jocs de mans, no hem trobat altra justificació en aquesta pensada escenogràfica.

En la sala dirigida per J. Roca hem vist una taula de te d'un gust molt refinat. La taula gran, malgrat les pretensions de modernisme i de la facècia simbòlica del seu centre, és una de les novetats més atrevides de l'exposició. La triangulació de la llenceria és una troballa encertada. De color és també una de les més originals. I els mobles de la signatura Vda. de Josep Ribes acaben de completar, d'una manera harmònica, el conjunt.

Altres signatures de prestigiosos artífexs podríem citar en les quals hauríem d'elogiar algunes mostres de la seva producció. Qui no coneix, per exemple, la famosa argenteria de Georg Jensen? Però em sembla que ja hem anotat el més singular d'aquesta exposició. Si l'any que ve es repeteix — cosa que demanem al Foment de les Arts Decoratives —, voldríem demanar també als nostres artistes que procuressin, des d'ara, projectar una taula parada amb una estructuració i fesomia pròpies, no com un recull d'objectes, sinó concebuda amb una unitat superior.

MÀRIUS GIFREDA

Edicions i exclusives d'art

Objectes selectes per a presents de fi d'any

URALITA, S. A.

Passeig de Gràcia, 90
DANA - Passeig de Gràcia, 47

FAIANÇ CATALÀ

La casa més assortida en objectes per a presents

Grans novetats en vaixelles i cristalleries

Corts, núm. 615
BARCELONA

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

raspalls per a tots els usos
articles de neteja—objectes per a presents
rambla catalunya, 40

BADRINAS
MOBLES MODERNS
EXPOSICIÓ I VENDA:
DIAGONAL, 460 - Tel. 73963
Tallers: SÈNECA 9 i 11 - Telefon 76143

EL CINEMA

"MIRADOR" PRESENTA...

"Si jo tingués un milió"

El molt que s'ha parlat aquests darrers dies de la pellícula *Si jo tingués un milió,* que MIRADOR presentarà al públic barceloní, el dia 25 a la nit, amb un adequat i triat programa de complement, ens obliga, per no incórrer en repeticions enutjoses, a ésser breus.

Tothom està assabentat de l'assumpte del film. Recordem-lo amb la màxima brevetat: Un milionari, malalt de gravetat segons els metges, es troba materialment assetjat pels seus parents i amics que, com aquell que diu, esperen la seva mort amb l'esperança d'heretar la seva part de la immensa fortuna. El milionari, víctima, més que d'altra cosa, d'una conjura dels metges de capçalera, s'alça del llit d'una revolada amb la fantàstica decisió de repartir milions d'una manera capritxosa, donant així una eloqüent rèplica a la impaciència dels presumptes hereus. A cada desconegut fixat per l'atzar és fet lliurament d'un xec d'un milió de dòlars. El film exposa uns quants casos típics, mostrant com els afortunats — o, alguna vegada, no tan afortunats — disposen dels diners que tan fantàsticament han arribat a llurs mans.

El film presenta doncs una factura nova i que no pot equiparar-se amb la de cap altra obra del cinema. Hi ha un pròleg, una sèrie de *sketches* i un epíleg que conclou graciosament l'obra. Diem graciosament perquè és el mot exacte. L'epíleg es relliga sense solució de continuïtat amb el darrer *sketch* i en ell el milionari, que fins aleshores s'havia mantingut al marge de les històries provocades pels seus milions generosos, s'immergeix en aquella darrera història per passar d'autor a actor de les seves pròpies facècies.

La Paramount ha pensat que un film d'aquesta mena, que comprèn una sèrie d'històries que són altres tantes variants d'un mateix tema, semblava lògicament reclamar un director per a cada capítol, manera d'assegurar la varietat tant en l'estil com en l'esperit de les aventures successives. D'ací una temptativa en els procediments de producció totalment nova, i aquesta novetat és el que ens ha mogut a encarregar-nos de la seva presentació a Barcelona.

«Si jo tingués un milió»

Naturalment que la lògica i alhora la novetat del procediment són ja, elles mateixes, raons que ens justifiquen; però calia encara que el resultat obtingut amb aquell tema i amb la collaboració conjunta de l'equip dels set directors que hi han intervingut fos satisfactori, perquè la festa fos completa. Ara bé, *Si jo tingués un milió* — els nostres lectors molt aviat podran jutjar-ho — és un film esplèndid, una obra d'una perfecció, frescor i inspiració que el posen al nivell de les obres mestres del cinema americà.

S'ha insistit, a propòsit del film, a assenyalar-lo com un espècimen magnífic de l'humor cinematogràfic. Diguem ara que no tots els episodis són humorístics, però és ben cert també que els humorístics són de molt els més inspirats. Així doncs, no és equívoc de recomanar als nostres lectors que vagin al cinema amb l'actitud de l'home que va a divertir-se en el sentit més espiritual que pot tenir el mot.

Humor i de molt diverses classes. Hi ha una collecció de matisos que el públic assaborirà i que van des del còmic primari estil Hal Roach, fins a les fineses més subtils d'un Lubitsch i als acudits estil René Clair. Tot plegat, doncs, podria presentar-se com una exposició dels múltiples registres que ha vingut explotant l'humor cinematogràfic, exposició realitzada aquí amb un encert de primera classe.

Ens resistirem a ésser més explícits i a entrar en detalls. No volem fer un tort als nostres lectors, ja que naturalment un tant per cent de la gràcia dels *sketches* s'escau en la seva imprevisió, en el factor sorpresa, factor que no volem malmetre, com ho faríem si persistíssim a prolongar aquesta nota.

Convoquem els nostres lectors al Coliseum, el dia 25 a la nit, per veure *Si jo tingués un milió,* amb la seguretat d'oferir-los el millor espectacle cinematogràfic que aquell dia pugui veure's a Barcelona.

La setmana entrant parlarem d'un altre film la presentació del qual tenim en preparació. Es tracta d'una obra de William K. Howard. Però no anticipem. Una cosa després de l'altra.

* * *

Els set directors que han intervingut en la confecció de *Si jo tingués un milió* són: E. Lubitsch, Norman Taurog, Stephen Roberts, Norman M. Leod, James Cruze, William A. Seiter i H. Bruce Humberstone.

PANORAMA

«Ombra sobre Europa»

Robert Alexandre, que l'any passat rodà un reportatge sobre la Trapa, projectat no fa gaire a Barcelona, ha fet un documental sobre el corredor de Dantzig, un reportatge polític, en una paraula.

Alexandre i els seus collaboradors han recorregut tota la Pomerània polonesa, i s'han deturat tantes vegades com ha calgut. Eviten la targeta postal i les atraccions turístiques, monuments i punts de vista. El film és un documental polític i té la finalitat de demostrar els drets de Polònia a l'existència del corredor, i la seva decisió de conservar-lo.

Assenyalem aquest reportatge, titulat *Ombra sobre Europa,* com un camp nou d'activitats per al cinema documental, que ja fa temps que no sabia renovar-se emprenent temes que no fossin ja gastats.

«Thomas Gardner»

Remarquem als nostres lectors aquest film, encara no estrenat a Barcelona, on probablement li canviaran el títol pel de *Poder i glòria* o alguna cosa semblant.

Obra americana, no acaba pas amb el convencional i satisfactori *happy end* que sembla d'obligació. Però això, que segons com ja és una qualitat, no és pas l'important d'aquest film que, quan ha estat projectat a l'estranger, ha rebut els més unànimes elogis. *Thomas Gardner* presenta una novetat sobre la qual ningú no deixarà de fixar-se, i és la conducció de l'acció al compàs dels records d'un camarada de tota la vida de Thomas Gardner, que explica a la seva dona els trets més importants, els decisius, de la vida del protagonista, un home mal conceptuat, que de guardavies ha pujat a director d'un trust ferroviari i que, fora dels negocis, on té fama de cruel, és tant o més desgraciat que un altre. La superposició o l'acompanyament de la veu del narrador a les escenes i als diàlegs d'aquestes, així com el mateix fet de la narració planejada d'aquesta manera, constitueix una nova adquisició de la tècnica cinematogràfica capaç de rendiment insospitat. Acontentem-nos avui assenyalant-la només, car el tema es presta a un llarguíssim comentari.

Cinema i milícia

Charles Gruère, en el llibre titulat *Deu mesos en avió a l'Amèrica del Sud,* parla de la gran afició al cinema que sent el president de Venezuela:

«El cinema de Maracai ha estat construït per ordre seva. Uns soldats fan d'acomodadors, un capità de caixer i un general de director de l'explotació. Cada vespre, en entrar el president, una orquestra entona l'himne nacional; després, tothom s'asseu. De tant en tant, uns repics de bastó a terra indiquen l'alegria del general, que és immediatament compartida per la concurrència.»

L'ACTUALITAT

Algunes estrenes

La setmana passada, del dillus al dissabte, tingueren lloc en els cinemes de Barcelona tretze estrenes! Es un rècord. Encara menys mal si la programació fos feta d'una manera intelligent, cosa que facilitaria l'orientació del públic. Però no hi ha res de tot això, sinó tot el contrari. D'aquestes tretze estrenes, segurament que la pellícula que haurà passat més per alt haurà estat *De cara al cel* de Harry Cachmann, amb Spencer Tracy i Marion Nixon. Per què? Es inconcebible que mentre tants films avorrits són anunciats per atraure el públic, que no acaba mai d'escarmentar, una pellícula com aquesta hagi estat llençada com a complement d'un programa i sense anuncis de cap mena!

«Madame Butterfly»

Els que ens varen creure quan *La fira de la vida,* faran bé de vigilar ara la represa d'aquesta cinta que té alguns punts de contacte amb aquella esplèndida cinta de Henry King. Adhuc sembla que hom ha aprofitat alguns dels escenaris que havien servit per aquella. *De cara al cel,* és certament una història innocent tipus Marion Nixon, que és com dir una rèplica de la Mary Pickford d'altre temps, del temps dels cabells llargs; però dins aquest gènere és original, molt distreta i realitzada amb una traça que no deixa res a desitjar. Hi ha, per exemple, una acumulació de petits detalls que és potser la més gran amenitat d'aquest film, que Harry Cachmann ha treballat minuciosament i amb una gran consciència del que ha d'ésser l'espectacle cinematogràfic. Les escenes de la fira són breus, però delicioses; el moviment del film és lleuger i sembla tothora impacient d'avançar endavant. La presa de vistes no és sols correcta, sinó intelligent, amb encerts de primera. Els amateurs poden veure una cinta així amb gran profit, si bé cal convenir que el director es troba aquí assistit per uns mitjans tècnics realment meravellosos i que són aquests mitjans el que explica una part dels brillants resultats que admirem.

En canvi, *Secrets,* de Mary Pickford, ens ha desconcertat un bon xic. Mary Pickford en el film demostra una vegada més, que és una de les artistes més grans del cinema, tant del d'avui com del d'ahir. En aquest film té moments incomparables que palesen el seu formidable temperament. Això és inconfusible. No hi ha res aquí que s'assembli als tics habituals dels intèrprets, molt correctes, sens dubte, però intèrprets en sèrie, del cinema ianqui. Tot hi és personal i inimitable — afegiu a aquest valor la circumstància d'ésser Frank Borzage el director del film, i esperareu aleshores encarar-vos amb un film modèlic i modèlic és en començar, on assistiu a un devessall d'encerts, a una desfilada d'imatges d'una elegància comparable a les millors de *Cavalcada*; però, malauradament, massa aviat el film es desvia, primerament cap al film cavallístic, i més endavant cap a unes incongruències estranyes, que desconcerten el públic i amb raó.

La direcció és sempre correcta, per bé que res no pugui comparar-se al començament, fins que els protagonistes planten la seva cabana en ple Oest verge i indòmit; però la història no brilla precisament per la seva coherència, perquè heus ací que un home capaç dels més grans sacrificis per la seva muller, que junt amb ella ha lluitat i ha sofert amb una rara intensitat, un home que tot el film tracta d'imposar-lo amb els trets de caràcter que aquestes explicacions li confereixen, tot d'una, sense preàmbuls, ens apareix com tenint una amant, dues... tres..., en fi, no se sap quantes. Aquests són els secrets? Però aquí només hi ha secrets de la part del marit, perquè ella, quins secrets hauria de revelar-li, quan decideixen, ja molt vells, marxar lluny dels seus, per passar llurs darrers anys en l'íntima i amorosa soledat d'ells dos? El film, doncs, es compon de dues parts que no hi ha cap bona voluntat capaç de soldar d'una manera satisfactòria.

Pel que toca a *Madame Butterfly,* caldrà dir que Marion Guerin ha fet tot el que es podia fer amb aquesta història tan i tan coneguda i repetida dels dissortats amors de la inexperta japonesa i de l'oficial anglès. Amb un ambient exòtic sempre arriscat, en fons d'aquesta història associada per sempre amb la música ensucrada i plena de cosmètic de Puccini.

Hem vist també *El petó davant del mirall.* Era interessant veure el resultat de l'adaptació al cinema de l'obra ja coneguda pels barcelonins, gràcies a les representacions que es varen donar al Romea de l'obra de Ladislau Fedor. Val a dir que potser és exagerat parlar aquí d'adaptació, ja que ens trobem davant d'una transcripció gairebé textual. Tampoc el joc dels intèrprets afegeix cap gruix inèdit a l'obra original. Una transcripció d'aquest ordre té doncs un interès ben migrat. No creiem el que se'ns ha dit: que no es podia fer d'altra manera, pretextant que l'obra original ja era quasi cinematogràfica i que per tant s'imposava un treball de re-creació.

Si algunes obres modernes ofereixen reminiscències de procediments cinematogràfics, la raó ens sembla ésser que actualment teatre i cinema viuen en una extraordinària i penetrant proximitat. Doncs convenim que l'obra de L. Fedor revela procediments que semblen procedir de la tècnica cinematogràfica, i que així facilita la tasca del director, però no anem fins a sostenir que la fa innecessària. La conclusió fóra massa paradoxal!

JOSEP PALAU

Quan hagi admirat

ANNABELLA
JEAN MURAT

EL PADRINO IDEAL
MLLE JOSETTE MI ESPOSA

es convencerà que no hi ha pel·lícula igual en bellesa i harmonia

Dia 22, nit
ESTRENA
al
Fantàsio

Exclusives HUET

NOTA.—Es despatxen localitats sense recàrrec per a les sessions numerades de divendres i dissabte nit i diumenge, dilluns i dimarts, tarda i nit.

AVIAT
AL FEMINA

La millor creació del gran actor anglès

FILM DELS
ARTISTES ASSOCIATS

CAPITOL

Avui, dijous
ESTRENA

LA MELODIA PROHIBIDA

EN
FOX
JOSE MOJICA

Un gran film
FOX
en espanyol

Agència exclusiva per a la venda de
MIRADOR
Societat General Espanyola de Llibreria
Barbarà, 16 *** Telèfon 14186

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

LA SENSACIÓ DE L'ANY

LES AVENTURES MATRIMONIALS DEL REI "BARBA BLAVA"

Un film d'un gènere inèdit, barreja d'humor, sensibilitat i d'una grandiositat pròpia de l'enormitat de l'època en què transcorreix l'acció.

DISTRIBUIT PELS
ARTISTES ASSOCIATS

EL TEATRE

Cal ajudar el Romea, però...

El conseller municipal Francesc Puig i Alfonso, amb el gest gallard de portar al Consistori un ressò de l'estat lamentable en què actualment es troba el teatre català, ha posat damunt de la taula un problema més escabrós i transcendent del que pot semblar al primer cop d'ull.

«Es vergonyós — ha vingut a dir el noble defensor de les nostres activitats teatrals — que Catalunya, en el reconeixement de la seva autonomia, romangui impassible davant la clausura de l'únic teatre amb què compta. Cal estudiar el cas del teatre Romea i cercar la forma de fer-ne possible la reobertura.»

Tots els qui tenim en alguna cosa les manifestacions artístico-culturals de la nostra terra, i amb més raó els qui, en un o altre sentit, hem treballat o treballem per a la nostra escena, agraïm el crit d'alerta llençat pel senyor Puig i Alfonso. Les nostres corporacions oficials són cridades per ell a estudiar i remeiar el conflicte. Heus aquí la responsabilitat sobre l'eficàcia de la resolució que sigui presa.

Una fonda simpatia ens uneix amb l'empresari senyor Burgas i una antiga i sincera amistat amb Pius Daví. Fem aquesta salvetat perquè no siguin atribuïdes a parcialisme o fantàstiques rivalitats i enveges professionals, les observacions que anem a exposar amb objectivitat absoluta i en esguard a l'interès dels autors, del públic i dels comediants, en general.

Ben cert que fins avui, per obra i gràcia de la tradició, hem considerat que el teatre Romea ha estat l'exponent, la concreció real i indiscutible de tots els valors vitals de la nostra escena. Catalunya, tan pletòrica en altres manifestacions literàries i artístiques, ha sabut resignar-se, en matèria teatral, a un raquític viu-viu, impropi de la seva potencialitat. Amb un sol teatre a la capital s'ha cregut a bastament servida, convençuda que les seves limitacions geogràfiques no li permeten d'anar més enllà. Per això, mentre el Romea s'ha mantingut en peu, no s'ha adonat de la migradesa del nostre viure teatral; i solament s'ha abocat al plany i a la desolació cada vegada que s'ha declarat en fallida econòmica.

No, el teatre català no es troba circumscrit únicament a Barcelona i ha de comprendre, perquè de fet la comprèn, una extensió més important del que creuen els qui solament el coneixen per fora.

Es vergonyós i deplorable, certament, que el sol teatre existent a la capital no compti amb l'exigu nombre d'addictes que farien possible el seu sosteniment econòmic. Serà una solució eficaç, però, d'aguantar-lo a la força per virtut d'una subvenció, posem per cas, en un constant període agònic? Recordem que una anterior fallida costà deu mil pessetes a la Generalitat; i, amb tot, la temporada fou clausurada abans de terme.

El que haurien de fer les nostres autoritats, és cercar una fórmula que tendís a superar l'acció dels comediants i dels autors a fi d'atraure l'atenció del públic. El sosteniment d'una empresa particular i d'un nombre determinat d'escriptors i d'intèrprets — gairebé sempre els mateixos — és la resclosa que barra el pas a molts valors que van a la deriva per viles i llogarrets com a *ratés*, víctimes de l'abandó i la indiferència més injustificats. Passen de dos-cents els comediants que viuen oblidats — quan no desconeguts — de la crítica i del públic de la capital, sense esperança de redempció, i no baixen de set a vuit, com a mínim, els escriptors solvents que tenen enllestida alguna obra teatral amb el trist convenciment, pels resultats negatius de llurs gestions prop de les empreses, que mai no la veuran estrenada. Es troben en aquest cas: Joan Santamaria, S. Juan Arbó, Fages de Climent, Angel Ferran, Miquel Llor, Alfons Maseres, Rosquelles i Alessan i, segurament, molts d'altres que lamentem de no recordar en aquest moment. Els mateixos Carles Soldevila i Ramon Vinyes, autors prestigiosos, mereixedors de tota consideració i respecte per la tasca realitzada, han sofert el refús, en una o altra avinentesa, com el més indocumentat dels aspirants a autor dramàtic.

Una empresa té el dret — m'objectaran els pràctics — de refusar les obres que, per la causa que sigui, no estimi viables. Conformes del tot; però quan una empresa es tanca en aquest criteri arbitrari i exclusivista, quan no va guiada per altre interès que el comercial, ha de constituir-se en responsable única de la sort que li escaigui i no apellar a sentimentalismes espirituals si li falla el mecanisme de les seves combinacions financeres. El teatre és un negoci que no pot comparar-se a cap d'altre. L'empresari teatral ha de tenir la visió oberta a tota manifestació artística, i, com a l'editor literari, li ha d'ésser exigit un mínimum de responsabilitat en la tria d'obres, per tal que no es converteixi en esclau servil dels ignars ni en alimentador exclusiu dels extravagants.

Quan sentiu d'un empresari: «He d'atendre el gust del meu públic», desconfieu-ne. Obriu el cor, però, quan, com el malaguanyat Firmin Gémier, sap dir a l'autor novell que dubta de l'èxit gros de la seva primera producció: «No patiu per això; les obres que no tenen èxit, em proporcionen el goig d'alliberar-me, de tant en tant, de les que en tenen massa i em permeten sostenir-me.»

Amb aquesta amplitud de concepte, potser hauríem vist fracassar alguns dels nostres escriptors en passar al teatre; però si entre deu n'haguéssim salvat un, podríem dir, amb satisfacció, que el guany havia superat la pèrdua.

Quant a la situació del comediant català, ens cal fer observar que, fent abstracció de la crítica i del públic, només actuen els que s'avenen del tot al gust i conveniència de l'empresari. Si, per voluntat d'aquest mateix empresari, és exclòs de la formació, s'esfuma com la boira, per molt estimat que sigui dels espectadors, i llangueix en l'oblit fins a l'absoluta anul·lació. Recordem el cas actual d'Assumpció Casals, Visitació López, Pepeta Fornés, Enriqueta Torres, Elvira Fremont, Maria Lluïsa Rodríguez i d'altres, i passem llista de les moltes figures teatrals, entre elles Josefina Tàpies, Ramon Martori, Josep Bruguera, etc., que s'han vist obligades a retornar al teatre castellà quan ja les havíem reintegrades a la nostra escena.

Tot empresari particular ha de supeditar, forçosament, a l'interès propi, l'interès general. Les corporacions oficials, obrant en un sentit d'estricta justícia, no poden establir prerrogatives a favor de cap empresa determinada que actuï per impuls propi, al marge de tot control i de tota responsabilitat. Llur acció benèfica ha d'afectar, sense tendències, per molt nobles que siguin, al bé general de tots els elements que constitueixen el conjunt de les activitats teatrals i a la veritable culturització del poble.

Lamentem el cas del Romea i creiem que reclama solució; però també l'exigeix la situació precària dels comediants marginals — diguem-ho així — i dels escriptors preterits, que breguen amb fe de màrtirs, sense l'esperança de poder-se manifestar si no és per obra i gràcia d'un miracle insospitat. Cal tenir-ho en compte.

ENRIC LLUELLES

El calvari d'un artista

Artur Colomer i Capuz... «Una figureta de pessebre, plena de bondat i simpatia. Petitó, modest, insignificant... Un àngel, un tros de pa... No té perdó de Déu aquell que li fa mal...»

L'altre dia us el presentàvem. Avui parlarem de les seves obres. Hi ha una mena de pintors que els francesos qualifiquen de *naifs*. Les seves teles són invariablement relegades a la *sala del crim* de totes les exposicions.

El poc ofici que tenen és torturat i meticulós. Inhàbils, s'expressen pictòricament amb dificultat. Però les seves obres es fan simpàtiques degut a la ingenuïtat i a la gràcia que posseeixen en abundància. Aquests modestos artesans són una mena de duaners Rousseau, però sense el temperament d'aquest. Els diuen també *pintors de diumenge*.

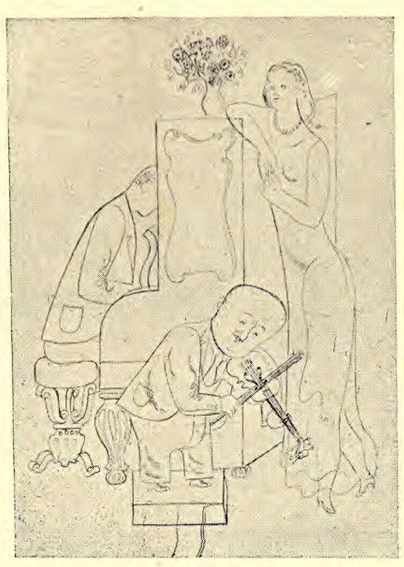

A. Colomer, vist per Joaquim Serra

I heus ací que ja hem arribat allà on anàvem: Artur Colomer és també un *poeta de diumenge*.

Suposo que ja m'enteneu.... Podriem aplicar-li allò que Eugène Montfort deia del malaguanyat Jehan Rictus: *Très poète, très artiste, très enfant...* Totes proporcions guardades, naturalment. Artista, Colomer ja ho va néixer. Ell no en té la culpa... Infant, ho ha estat, ho és i ho serà mentre visqui. I que per molts anys. I poeta... Les seves obres no ens permetran de mentir. Obres manuscrites, naturalment. Ja ho dèiem. Inèdites. Els editors van tan escassos!

Comencem pels *Pensaments humils, petit recull dels tres lemes que simbolitzen la poesia catalana, ço és: Fe, Pàtria, Amor.* Fe... Fullejant a l'atzar, ensopeguem amb aquesta quarteta tan sentida: *Es Nadal nit d'alegria — ja n'és nat el Redmptor —, i amb fe entona humil pastor — una dolça melodia —.* Pàtria...

Amb quant d'abrandament, amb quanta d'indignació, el poeta dedica els seus cants *Als màrtres de Garraf: Jovinzels molt patriotes — són tancats —; són per gestes molt devotes — senyalats —.* I quins versos tan patètics aquests del mateix poema: *Les mans fortament lligades — van sagnant —; és un fet deu mil vegades — repugnant —.* Amor...

Aquest lema és el que Colomer sent amb més intensitat. Es parlant d'amor quan la seva vena poètica, feta de tendresa i delicadesa exquisides, fa lliurament de les seves. Vegeu com comença la poesia que ha dedicat *A una arpista: Es formosa com a dona — és aimant de l'art més fi — carinyosa, n'és molt bona — té l'encis d'un ser diví —.* I heus ací com Colomer encapçala *Visca l'Amor!*, versos vehements brollats del recó més íntim del seu subconscient i manifestació inflamada dels seus sentiments amorosos: *Jorn de glòria, d'alegria — Cupidó joiós somriu — i amb llurs sagetes feria — a n'els sers qui formen niu —.* L'obra poètica de Colomer és molt extensa. Ultra aquest recull de poesies catalanes, n'ha escrit una trentena de castellanes — *...mas Priappo, por lujuria dominado — su cólera desata en feroz lucha — y en bacanal el hombre es conquistado — por aquella mujer que en ello es ducha —*, diverses en francès i fins i tot un himne a Puerto Rico. Però no tenim espai per a comentar un devessall tan considerable de lirisme. A més, creiem que les obres teatrals són les que donen més exactament la mesura del seu talent. Parlem-ne, doncs.

Heus ací *L'amor triomfa*, drama líric en un acte i tres quadros amb música del mestre Antoni Valls. L'acció del primer quadro es descabdella al parc de Montjuïc, al peu de l'estàtua de Manelic. Allà coneixem la Rosa (tiple), Artur (violinista i compositor), Eladi (poeta, amic d'Artur), Nuri (amiga de Rosa) i Frederic (avi de Rosa). I endevinem l'idili entre Rosa i Artur. *Rosa divina — flairosa flor — ta imatge anima — mon pobre cor —*, canta Artur. I Rosa li contesta: *Jovinzel que estimeu amb gelosia — les flors que alegren sempre lo meu cor — agraïr-vos mercè, Rosa voldria — si me'n fessiu ofrena d'una flor —.* Després, per tal de crear una atmosfera, Frederic, l'avi de Rosa, entona l'ària de baix: *Montjuïc, visió trista: Certament que a Barcelona — ton rocam t'ha fet gentil — més l'esguard que el teu cim dóna — n'és maleït vegades mil — quan la gent de tu s'adona — recordant has sigut vil.*

A l'escena següent, Nuri, l'amiga de Rosa, ens assabenta que: *Està aquí junt amb nosaltres — de l'Amèrica ha tornat — l'Artur, l'amic de vosaltres — jovinzel molt enyorat...* (amb sorna). Es ven que Nuri està gelosa. Rosa li ha robat l'Artur. *Ton aimant volen furtar?*, pregunta indignat Frederic. *Certament avui sofria — de ma vida el desengany — jamai creure jo podia — de l'amiga un fort engany*, afegeix Nuri. L'avi, davant d'això, posa el crit al cel. I s'adreça furiós a la seva néta: *Rosa, néta maleïda — ja Cupidó t'ha ferit? — vina aqui desvergonyida — mon cor per sempre has occit —.*

Després d'unes escenes molt mogudes i dramàtiques, en les quals l'avi intenta escanyar Rosa, comença el segon quadro, que representa la Font dels Tres Pins. I un chor de xafarderes ataca: *Un jorn l'Artur i la Rosa — s'estimaven de tot cor —; Frederic, l'avi, s'hi oposa — rebent ella disgust fort—. De nit i dia plorava — pensant amb el seu aimant —; de sa gàbia un jorn volava — i caigué en lloc infamant —. Villa Rosa el lloc es deia — on hi anava sempre un vell—; Rosa alegre li somreia — fent lo que volia d'ell —. Ja ha perdut la flor sa flaire — l'amor pur ella no sent — ja l'ocell no canta gaire — i son cor es va desfent*

Acabat el xafardeig de les velles, entren Nuri i Eladi, que s'han casat. La primera diu de la seva antiga amiga Rosa: *Pobre Artur, jo que el volia — de la Nuri no feu cas —; la Rosa, fent traïdoria — amb un vell donà mal pas —. De tothom és senyalada — ja no és pas la Rosa humil — i per tots és ultratjada — proferint dicteris mil.* Aleshores arriba l'Artur que, després d'entonar un cant inspirat a la *Pàtria estimada*, es recorda tristament de Rosa i exclama: *Pobra Rosa, l'estimada — d'aprop teu l'avi m'ha tret — deus estar desconsolada... — el vell t'haurà maltractada?* — (amb neguit) *quin suplici jo he contret!* (tapant-se la cara i plorant). En aquell precís moment, compareix Rosa, que plorant també a llàgrima viva, fa: *Artur, el meu aimat, mon avi t'espera.* I Artur, sorprès i recelós: *Frederic vol occir-me donant turment?* Res d'això. Es que l'avi s'està morint i, segons Rosa, *els nostres cors per sempre vol enllaçar.* Però heus ací que Eladi — quin xerraire, aquest també! — comunica a Artur la caiguda de Rosa. I aquest, que no en sabia res, s'adreça, delirant, a la seva promesa: *Es cert, Rosa, quan diu mon amic Eladi? — és cert nina en ton cor per a mi l'engany? — deu-me força bon Déu, i de mi s'apiadi — vostra Misericòrdia, oïu mon plany!* I, després, ja convençut, Artur increpa durament Rosa: *Em fas fàstic, no t'aimo, dona perduda — vens, pels diners, ton cos abans tan gentil — ets una flor de flaire ja corrompuda — ja no ets la poncella, no ets Rosa humil.* Però, després de dormir-hi, el nostre home es repensa. I algun dies més tard es presenta, tot compungit, davant l'avi i la seva néta: *Bones tardes tingueu, avi—; Déu te guard Rosa gentil —; vinc per fer-vos desagravi — presentant-me a vos humil.* Naturalment, després de perdons, efusions i agonia de l'avi, Rosa i Artur es fan eterna abraçada. L'amor triomfa... Sí, l'amor abraçada. L'amor triomfa...

Evidentment, tot el que precedeix és un simple extracte de *L'amor triomfa*, que és una obra de molta durada. Hem triat alguns versos i els hem utilitzat com tret d'unió de les diverses escenes de l'anècdota d'aquest drama de passions, que fa una fortor sublim de film d'abans de la guerra. Drama que té aquell candor que només posseeixen els que, sortosos d'ells, conserven encara la ingenuïtat primera... Colomer també és autor d'*El calvari d'un artista*, una altra obra lírica tan plena d'ingenu dramatisme com l'altra. *El calvari d'un artista...* Aquest drama és una autobiografia. Colomer no ho nega. El calvari de l'autor inèdit que troba tancades totes les portes de tots els teatres on truca. Colomer ha tirat al Premi Ignasi Iglésies. Ha visitat empresaris... Però res. Què li han de dir! Suposo que ja m'enteneu... No us desanimeu, Colomer! Són molts els artistes que pugen el seu calvari...

SEBASTIÀ GASCH

ADVERTIMENT

Per manca d'espai, però no volent d'altra banda ajornar-ne la publicació per raons d'actualitat, publiquem a la pàgina 10 la recensió de l'estrena a Barcelona de l'obra de Pemán, *El Divino Impaciente*.

TEATRO GOYA

Dues grans estrenes : Dos films COLUMBIA

Per avui, tarda i nit i tots els dies

EL DEMOLEDOR

per

JACK HOLT i GENEVIEVE TOBIN

La dama del avión

per

EVELYN KNAPP i JAMES MURRAY

Les Produccions COLUMBIA són sempre èxits assegurats

EN PREPARACIÓ : GRANS ESTRENES

CATALINA BARCENA

MONA MARIS

YO TU Y ELLA

LUIS ALONSO

FOX EN ESPANOL

PUBLI-CINEMA

Passeig de Gràcia, 57. — Telèfon 79681

De les 3 tarda a la 1 matinada

CURIOSITATS MUNDIALS

Interessant reportatge Fox Movietone

EL VIOLINISTA GITANO

Divertit dibuix sonor TERRYTONE

NOTICIARI FOX SONOR

(Notícies d'Espanya)

Una excursió d'estudiants catalans a França. - El Sr. Lerroux forma govern. - La festa de les modistetes a Barcelona, i altres

NOTICIARI FOX SONOR

(Internacional)

El fred a tota Europa. - Anglaterra guanya França en futbol per 4 a 1. - Un concert en massa de les milícies hitlerianes, i altres

UN VIATGE ALS ESTANYS D'ESTIRIA

(Documental sonor)

Avui dijous i dema

Gran subhasta Sala Parés

COLISEUM

El dia 25 a la nit

MIRADOR

presentarà

Amb aquest film, el més interessant que s'ha fet, el més nou, el més divertit i a la vegada el més humà, assistireu a la naixença d'una nova escola d'expressió cinematogràfica, a l'aparició d'un món de possibilitats desconegudes en el cinema

NO HI MANQUEU!

SUPERVISIÓ GENERAL DE LUBITSCH

INTIM CINEMA

Demà, nit

ESTRENA

La virtud quebrantada

Deliciosa comèdia, en la qual la gràcia del seu argument ressalta entre la seva magnífica presentació. Creació de

Anny Ahlers - Ralph A. Roberts

Felix Bressart i Margot Walter

Exclusiva FAMA - FILM

AVUI

ESTRENA

TIVOLI

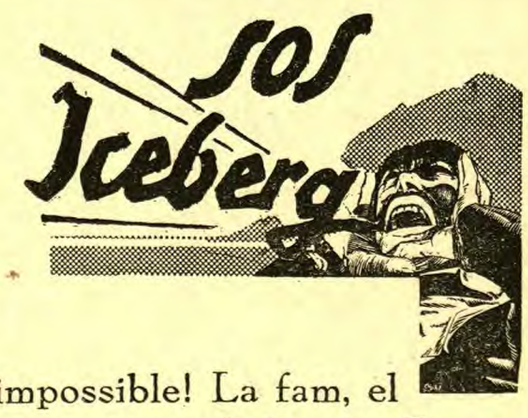

Realització de l'impossible! La fam, el fred, les eternes savanes gelades de Groenlàndia inviten a meditar en aquesta horrible tragèdia del millor film UNIVERSAL

DEL PETIT MÓN ARTÍSTIC

Un refús i una carta

Tothom sap — i, si no, ara serà ocasió de saber-ho — que el jurat d'admissió de l'Exposició del Nu ha refusat, segons rumor versemblant, més de tres-centes obres. Una d'aquestes és l'escultura de J. Canyes que reproduïm, junt amb una carta del mateix escultor, la publicació de la qual ens ha pregat.

Hi hem accedit perquè és bo que de tant en tant hi hagi una mica de discussions, i perquè l'escultor refusat no increpa el jurat ni és presa de l'histerisme; al contrari, vol

Canyes — Nu, en curs d'execució

evitar que d'altres parlin del seu fer, i, amb una bonica confiança, diu sentir-se amb més ganes de treballar que mai, després d'aquest incident.

Que publiquem aquesta carta no vol dir, però, que ens reconeguem el deure de publicar les cartes que tenen el dret d'escriure els autors de les tres-centes i tantes obres refusades.

No hi ha res més pesat i més enutjós que escoltar un ésser mogut d'indignació. I havent-hi qui es proposava d'assenyalar per mitjà de la premsa el cas que m'afecta, cosa que agraeixo moltíssim, he estimat necessari fer-ho jo mateix, encara que això sembli singular.

I vaig al fet. Una part del jurat d'admissió de l'Exposició del Nu ha votat en contra de la meva obra, i això fa que se m'hagi negat el dret al judici de l'opinió pública, que jo crec l'única que no pot fer pensar en prejudicis de botiga.

És delicat i ardit de parlar-ne un mateix, pensant en la infinitat de rialletes significatives que s'encetaran. Em sento prou fermament convençut de poder-les fondre amb l'eloqüència de les obres al llarg del temps.

Encara que el convenciment de si l'obra reuneix o no uns valors el tinc dintre meu clarament definit, no he de pretendre fer-ne l'elogi, perquè és als altres a qui pertany el dret de judicar-la sense passió. I ja que aquest dret, repeteixo, els ha estat negat, voldria saber el perquè de l'actitud d'aquesta part del jurat, pel concepte que em pugui merèixer el fet en si. Es que en els moments de decidir la qüestió, va posar-se a discussió la meva obra, disgregant-la part per part, com qui pretén judicar un poema musical desfent les notes les unes de les altres, i pesant-les soles?

Hem de tenir en compte que no es tractava d'escollir l'obra que meresqués premi, sinó les que eren inacceptables per pèssimes i abominables. Per això, als ulls del públic, el meu cas podria donar la impressió que es discutia a la meva obra la immortalitat del seu valor o l'entrada a un museu de seleccions.

Per no admetre l'obra calia, almenys, que totes les altres acceptades fossin superiors a la meva. Crec jo que aquest punt de vista no necessita ésser discutit, ja que imparcialment és ple de lògica.

No vull pensar en una mala intenció, cosa que es podria qualificar de vilesa, i no vull imaginar-ho.

Sentiria moltíssim en la meva ànima, que cap dels companys admesos volgués endevinar en aquesta lletra un caire de malvolença envers ells; però els crec amb prou dignitat i raó per capacitar-se de la meva actitud, pensant que negar el dret a l'opinió pública és un cas de despotisme quan l'obra que es presenta, repeteixo, no és un perill ni per a la moral, ni pot produir indignació als ulls del que la mira.

I acabo, remetent-me al temps, jutge serè i sense presses, que destria les coses, no matant-les d'accident, sinó deixant que elles morin per la indiferència quieta i silenciosa.

Ara, a treballar, que la tasca és llarga, i temo que aquest joc de misèries distreguin la vostra atenció.

Qui sap, però, com a paradoxa, si aquest petit incident l'hauré d'agrair un altre dia; si per reacció, haurà suscitat en el meu interior una forta naixença de confiança en mi, per tancar-me en ella, treballant intensament, deixant que giravolti lliurement el remolí de les coses externes, que fatiga més que treballar en les obres.

Aquests incidents no commouen cap ressort d'una voluntat, quan s'és fort i conseqüent.

I l'obra ja trobarà ocasió de desgreuge, si és que el mereix.

Ara la passió enterboliria el judici, i no vull permetre en aquest moment que els que s'han indignat pel meu cas, vegin ombres allí on hi ha clarors en les obres exposades.

Perquè, com podem definir el just i l'injust en les nostres obres i en les dels altres, que hi lluitem en vida, si encara se'ns tornen a tots les veus ronques discutint obres i mestres que la història, gelosa que no es perdi cap fruit, fa que perdurin?

J. CANYES

6 mesos...

precisa que en el règim alimentici dels infants hi figuri una bona ració de Farina Lacteada Nestlé, aliment integralment complet, riquíssim en vitamines i sals minerals que asseguri la seva creixença, calcifiqui el seu sistema ossi i els protegeixi contra el raquitisme.

Demani avui mateix a Sociedad Nestlé A. E. P. A., Vía Laietana, 41, Barcelona, una mostra de Farina Lacteada Nestlé i un exemplar del folletó "Para fortalecer a la infancia". (B32)

PUBLICITAS

—I per què no pot declarar l'edat que té?
—Perquè és la mateixa de la meva dona.

(*Ric et Rac*, París)

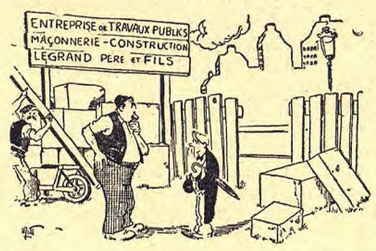

—No tindríeu feina per a mi? Sóc ex-ministre, especialitzat a posar primeres pedres...

(*Gringoire*, París)

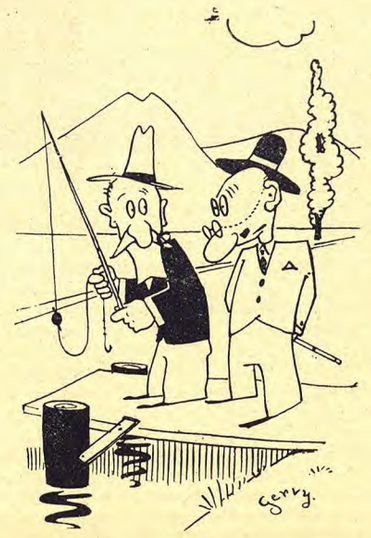

—Per què no us dediqueu a la pesca? Fa dues hores que em contempleu, i això em fa suposar que el pescar us distreuria...
—No ho creieu! No tindria pas paciència!

(*Marianne*, París)

—Com ha trobat el bistec?
—Buscant, buscant, sota d'una patata.

(*Everybody's Weekly*, Londres)

—Em sembla que acaben de treure el teu marit d'aquest forat.
—Impossible! No està pas tan gras!

(*London Opinion*)

—Ves de perdre aquest vici que vas agafar a l'hotel de mocar-te amb les cortines...

(*Gringoire*, París)

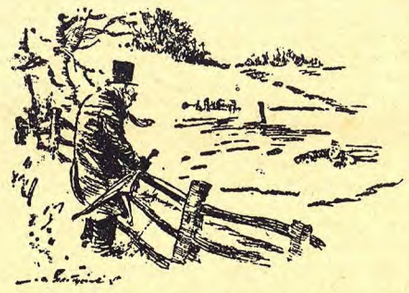

El purità. — Això us ensenyarà a patinar en diumenge.
La víctima. — Però si sóc aquí des d'ahir!

(*The Humorist*, Londres)

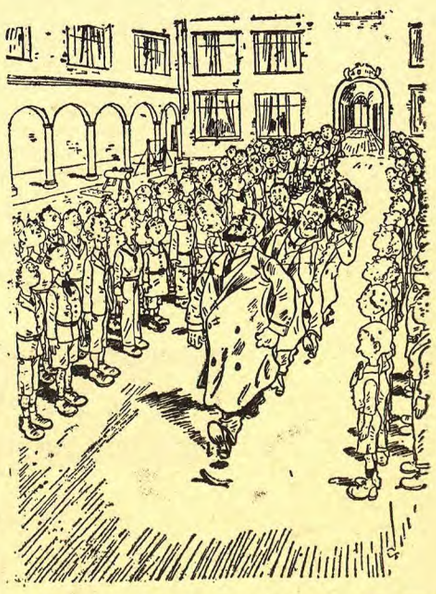

La pell de banana, o el drama en perspectiva.

(*Gazzetta del Popolo*, Roma)

—Al ball d'ahir, em van treure a ballar més de vint vegades.
—Es clar, era un ball benèfic.

(*Ric et Rac*, París)

LA XOCOLATA

Amatller

CONTRIBUEIX A LA FELICITAT D'AQUESTA FAMILIA

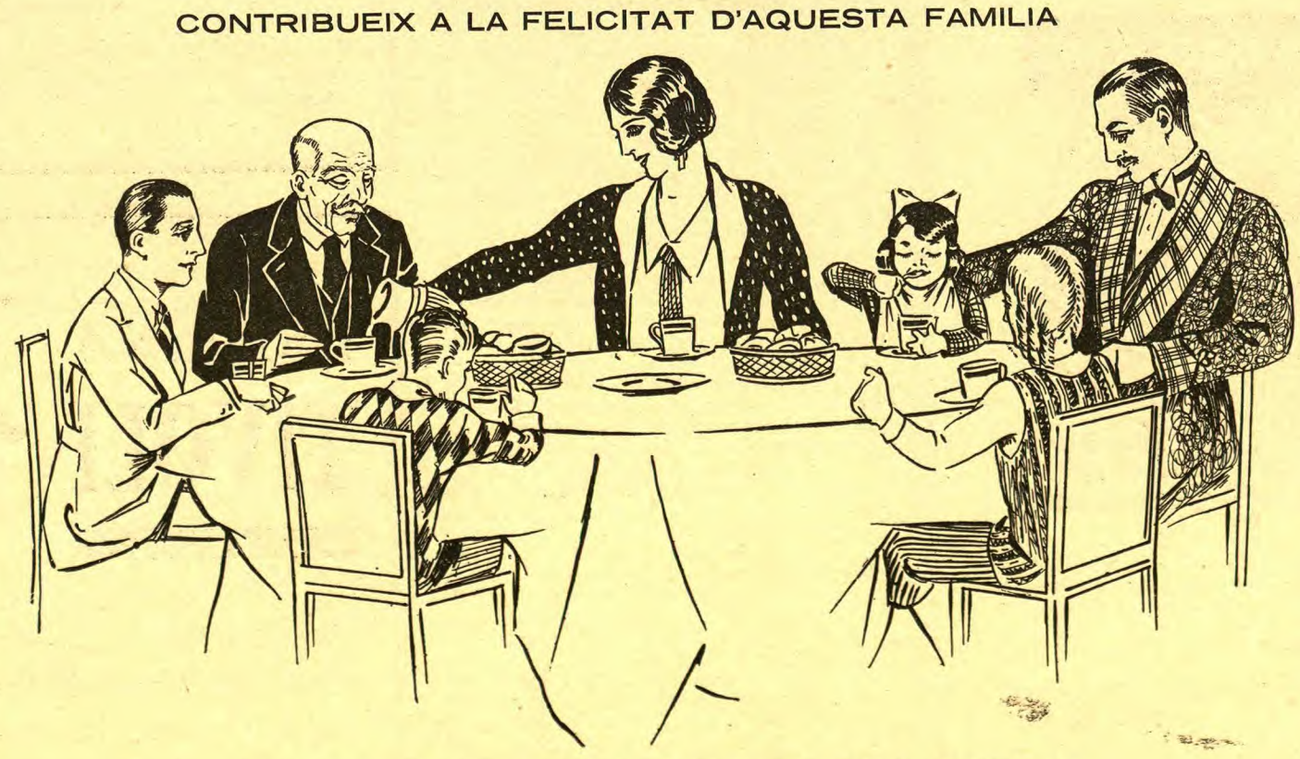

COM CONTRIBUIRA A LA VOSTRA SI LA PROVEU

—No s'amoïni, senyora. Sóc nudista, sap?

(*Ballyhoo*, Nova York)

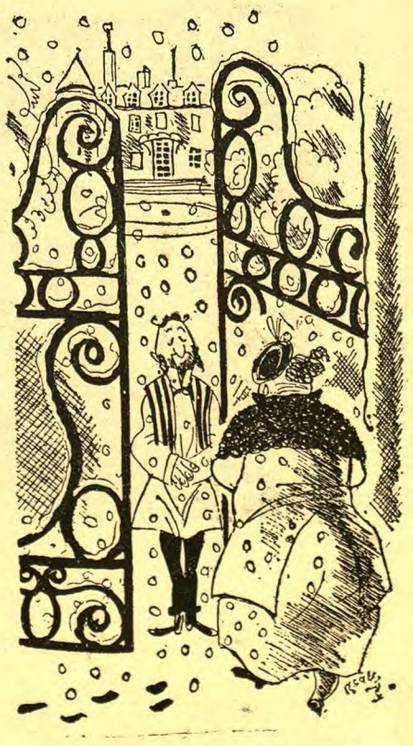

—No li faria res de passar per la porta de darrera? La senyora no vol que li empastifin la neu.

(*Le Rire*, París)

LES LLETRES

POESIA ALEMANYA

Stefan George ha mort

A Suïssa, en un sanatori, ha mort en aquests dies el més alt poeta alemany modern, Stefan George. El govern alemany té intenció de retre els màxims honors al desaparegut illustre, creient-lo precursor del nacional-socialisme. Stefan George, però, no s'ha donat mai per entès, quan els nazis han pretès acaparar-lo, car el seu *Neue Reich* és quelcom infinitament més sensible que el hitlerisme; i l'esvàstica que hom ha pogut veure damunt la coberta de tots els seus llibres res no té a veure amb imperialismes — com ell mateix ha dit —, ans bé és un símbol més de la voluntat de moviment, en un cercle tancat als profans; no per res ha escrit: «De la voluntat d'aquest temps, dreta com sageta, meno al moviment, genero el cercle.»

Stefan George

Aquest cercle — conegut a tota Alemanya amb el nom de *Georgekreis* — ha estat format pel millor de la crítica i de la poesia que pugui vantar l'Alemanya recent (recordem només un altre gran desaparegut: Gundolf), aplegat en l'adoració del mestre. Llur revista — *Blätter für die Kunst,* publicada des de 18921 —, imposava arreu la jerarquia i exclusivisme del grup en bloc, sense individualitzar; com aquella revista de poesia castellana, que Juan Ramón Jiménez havia projectat amb el nom d'*Anonimato*. Els *Blätter für die Kunst* representen l'afirmació poètica alemanya més gran, i el mig misteri que els envolupa és el mateix amb què Stefan George embolcallava les seves coses, a començar per la pròpia vida. Poques persones — hom diu — han arribat a veure el poeta, el qual no ha volgut parlar mai en públic: George no ha respost mai lletres, visites, polèmiques ni conferències, i un dels seus mèrits és no haver transigit mai en res ni per ningú.

Els dotze llibres de poesia que (llevat d'un llibre en prosa i les traduccions de Dante, Shakespeare, Verlaine, Mallarmé, Rimbaud, D'Annunzio i altres amb què ha enriquit l'alemany) formen la seva obra, no representen les «obres completes» del poeta, ni molt menys en són antologia: tot volum, corresponent a una època de la seva vida poètica, és quelcom de rodó, finit en ell mateix. Fóra inútil cercar-hi fragments, esbossos o metàfores reeixides isolades — com hom troba en Rilke, per exemple —: cadascuna de les poesies és compacta i cal pendre-la al 100 per cent; cada volum és un cicle finit i això explica que d'un a l'altre hi hagi sempre un pas notable. Treballador incansable, George, i donat en cos i ànima a la seva poesia, no conegué instant de repòs: la tensió poètica mantinguda al llarg de tots els versos, sense interrupció, fa que els estats de consciència siguin explotats a fons. Vetaquí el gran valor d'aquesta poesia i la incomprensió que trobà sempre.

Com més vaig entrant en l'argument més clar resulta que no és per atzar que he recordat el nom de Juan Ramón Jiménez. En ambdós trobeu les mateixes dilecciones, igual preocupació poètica i un semblant paper en el moviment literari dels països respectius: Stefan George podria ésser — per tal d'entendre'ns — un Juan Ramón Jiménez *avant la lettre*.

Com en aquest, hi ha en l'alemany una sola posició possible al poeta, davant la societat, una missió: conservar l'idioma i donar gruix als mots. D'ací deriva la importància cabdal que el *Georgekreis* ha donat a la paraula. El grup de George ha creat un estil — el dels magnífics llibres de Friedrich Gundolf, de Wolters i de Bertram — i el millor que ha estat publicat a Alemanya durant els últims desennis és sota la influència, directa o no, dels *Blätter für die Kunst*. L'idioma es presenta — i és el cas mateix de Juan Ramón Jiménez — com a refugi últim de l'esperit quan tota la resta (societat, estat, economia) ha fet fallida.

El moviment georgià és centrípet. El poeta cerca de projectar el destí damunt la seva voluntat, car reconeix dintre d'ell allò que Frobenius ha definit magistralment amb el mot *paideuma*: el determinisme de la cultura d'una contrada, que forçosament es manifesta en l'individu, i és el que contribueix majorment a encabir-lo dins el llevat espiritual de la seva pàtria.

Mentre els romàntics i Rilke semblen voler reconèixer pertot l'empremta de Déu, amb un centrífug delit cristià d'enviar tentacles a les coses, George es clou en ell mateix deificant-se. La distinció cos i ànima és per ell inexistent; i la seva fórmula suprema: «divinitzar el cos i donar cos al Déu», és pagana, antiga. Com pagans i antics han estat els alemanys quan, superant el cristianisme, han volgut fer quelcom de fort i durador. Per això mateix la poesia de George és forta i dura i mancada de compassió, del sentiment idíl·lic de la natura i de les fàcils sensacions còmodes i arran de mà.

El seu lèxic és vivificat per la deu més profunda de la llengua alemanya i les seves imatges són concebudes i inseparables de l'idioma. El to poètic, sempre de la mateixa elevació, no admet incongruències, divagacions ni canvis de ruta; concentrament últim que potser expliqui l'absència d'humorisme. Tal volta siguin aquestes mateixes les raons per les quals Juan Ramón Jiménez resulta forçat quan voldria ésser irònic.

No deixa de tenir interès que coincideixi la mort del poeta amb el reconeixement oficial alemany de la feblesa de Crist i la necessitat de fer un cristianisme més fort: un supercristianisme. El nacionalisme — un cop més — farà interpretar a les escoles i liceus una poesia que fins avui només havien assaborit els selectes. I la màscara del poeta somriurà irònicament, per primera vegada, davant els esforços inútils del gran ramat.

JOAN RAMON MASOLIVER

Conferència Club

La conferència de Maria Luz Morales va tenir la virtut d'encisar les nombroses dames i senyoretes que formen part de l'auditori distingit del Conferència Club. Parlar una hora i mitja sobre lletres d'amor i saber conservar sempre el to entre sentimental i irònic que correspon al tema, era, sens dubte, una prova decisiva per a una conferenciant. I Maria Luz Morales sabé esmaltar d'anècdotes, de lletres famoses i d'observacions inèdites aquest estudi intelligent de la literatura epistolar amorosa. Interessant, sobretot, la darrera part de la conferència: per què avui no s'escriuen lletres d'amor? Potser, però, abans de contestar aquesta pregunta, caldria destriar la part de posa i de literatura que hi havia en les lletres famoses d'Abelard o de la religiosa portuguesa.

Pedro Salinas, uns quants dies més tard, en aquelles catacumbes amb pintures de l'inefable Ricardo Marín que són el Grill Room del Ritz, parlava a un aplec místic d'iniciats d'*El poeta i el món* i plantejava en termes aguts i plens de fantasia el conflicte insoluble entre poesia i realitat. Aquell dissabte, sense tramvies i en estat d'alarma Barcelona, l'esoterisme de tota poesia donava, a través dels mots del poeta castellà, un prestigi de secta secreta a l'auditori reduït i coratjós del Conferència Club.

A l'escenari del Teatre Studium, amb el seu deseiximent i la seva corpulència de domador de lleons, apuntalant-se en la vara amb la qual resseguia el contorn de les imatges que compareixien damunt la pantalla, el professor rus Giovanni Stepanov deixava fluir el doll inexhaurible de la seva erudició i de la seva eloqüència precisa i hàbil. Reeixí, durant una hora i mitja, sense pendre alè ni beure un glop d'aigua, a donar a un tema tan arqueològic i llibresc com la història i l'art dels etruscos l'interès apassionant d'una novella policíaca. Rastrejava les petjades de la *lletjor expressiva,* la gran deixa de l'art etrusc, història ençà, fins al Renaixement i reivindicava la força de la sang d'Etrúria en l'obra de Miquel Angel i de Donatello. En sortir, hom es lamentava que un domini parell de l'exposició i de les imatges a projectar no hagués servit al professor Bosch Gimpera en la seva conferència sobre Empúries.

R. T. M.

ELS LLIBRES

Tomàs Roig i Llop, *Siluetes epigramàtiques* (Llibreria Verdaguer). — **Joan Oller i Rabassa,** *La barca d'Isis* (Llibreria Catalònia)

Tomàs Roig i Llop publicà l'any 1927 un volum de narracions titulat *La Noia de Bronze,* que s'obria amb una novella que donava el nom al llibre i era clos amb un recull de retrats epigramàtics de figures literàries catalanes. L'empenta narrativa amb la qual era presentada la figura i les passions d'aquella *noia de bronze* i dels altres personatges que la voltaven feren pressentir un temperament de novellista. Els retrats finals, considerats estrictament com a exercici de fixació instantània damunt del paper de les caracte-

Roig i Llop, per S. Mestres

rístiques corporals i psicològiques dels models, acabaven de refermar la impressió de tenir al davant un autor amb dots no gens corrents de novellista. L'home que en quatre ratlles i sense emprar els àcids més corrosius de l'epigrama sabia evocar amb força de suggestió la figura i l'obra d'uns homes coneguts, podia, indubtablement, crear personatges vivents de novella i caracteritzar-los adequadament en llurs aspectes més diversos.

Però d'aleshores ençà Roig i Llop no ha donat encara la novella o les novelles que podíem esperar de les seves aptituds narratives. Només algun volum de contes ha vingut a refermar les promeses implícites del primer llibre. I ara aquest luxós volum de *Siluetes epigramàtiques* ens ofereix de nou l'espectacle de veure com Roig i Llop, siluetista literari, s'acara amb els models i els clava delicadament, com un entomologista-poeta que treballés amb fràgils papallones, damunt les planes d'un llibre. Aquesta edició, en la qual retrobem aquells retrats de l'any 1927, a més a més de molts altres, ofereix la particularitat d'acompanyar a cada silueta literària la caricatura gràfica del mateix personatge, dibuixada per Salvador Mestres. El virtuosisme de Roig i Llop, mestre en el retrat, no tem acarar-se amb un document més realista i precís com és un dibuix. I cal dir que, moltes vegades, la semblança del personatge retratat és més fidel en l'epigrama que en la caricatura.

El procediment que empra el siluetista sembla ésser aquest: de la figura exterior del model, extreta la part caricaturable i més colpidora, sorgeix d'una manera insensible la característica psicològica essencial i àdhuc l'obra de la figura retratada queda fixada en les ratlles concises, de paràgrafs brevíssims, de la silueta. En canvi, tot i reconeixent la fidelitat i l'agudesa de la gran majoria dels retrats, sovint trobeu a mancar unes gotes de vinagre, una punta de corrosiu que ataquessin més directament la part sensible del model i gravessin més fonda la caricatura. Esperit bondadós i principalment ingenu, el siluetista Roig i Llop allunya de la seva paleta les tintes fosques i no empra mai en els seus retrats el reactiu del ridícul. L'epigrama, així, queda sovint esmussat en la seva intenció pels escrúpols d'amistat o de consideració que lliguen una mica la ploma de Roig i Llop. Potser podria també retreure-se-li — tot i reconeixent que hom té un dret molt relatiu a fer-ne un blasme —, que en aquestes siluetes, document interessantíssim d'una generació literària catalana, manquen algunes figures importants i n'hi ha d'altres que desentonen de la general brillantesa de la galeria.

L'edició de l'obra, de tiratge limitat i característiques externes d'una gran qualitat, honora els seus autors que, ultra haver creat el contingut, han sabut dirigir tan encertadament la realització material del llibre.

* * *

Joan Oller i Rabassa gaudeix d'un gloriós heretatge que li dóna uns drets naturals i ensems unes obligacions precises per a conrear la novella catalana. El seu pare Narcís Oller, fou, indubtablement, el novellista més important que ha tingut Catalunya d'ençà de la Renaixença, i el conjunt de la seva obra, salvant totes les falles característiques de l'època, pot competir victoriosament amb l'obra dels novellistes catalans actuals. Oller i Rabassa ha fet ja diverses incursions en el gènere narratiu; la darrera fou *Quan mataven pels carrers,* temptativa, malauradament no massa reeixida, d'evocar els anys turbulents i suggestius de les lluites socials i de la febre catalanista que van de meitats de la guerra fins a la dictadura. Amb *La barca d'Isis* teniu també la sensació de trobar-vos davant d'un ambient, d'una atmosfera novellesca de grans possibilitats i mal aprofitada. Els medis barcelonins de l'espiritisme, de la teosofia i de l'esoterisme podrien donar, sens dubte, temes i personatges per a crear novelles ben interessants. La novella d'Oller i Rabassa, ben construïda, ben dialogada i àdhuc ben portada, pateix en canvi d'un defecte mortal: els seus personatges i la seva trama no us arriben a interessar mai. Teniu sempre, al llarg de la lectura, la sensació indefinida d'estar escoltant un amic que us conta, amb mil detalls inútils i enutjosos, una història que no us importa absolutament gens. I no és que els personatges no siguin susceptibles d'atraure la vostra simpatia o el vostre interès, però Oller i Rabassa adopta sovint un sistema curiós, que ja desorienta de bon començament: presentar-vos amb força detalls, en primer terme, persones i escenes que després veieu que no influeixen per res en el transcurs de la narració. Passen pel llibre unes quantes figures tot just apuntades i que us fan plànyer que en comptes d'haver-se fixat l'autor en el personatge central, Soter, antipàtic sense ésser odiós, mesquí i vulgar sense ni una espurna de grandesa, no s'hagi decidit a presentar-vos amb tot detall aquell savi espiritista amb la seva família, o bé l'alcavota fidel al seu amant difunt, o la minyona que vol ésser cupletista, o els dos amics estudiants del primer capítol. Altrament, uns temes tan esmunyedissos com els de la vida astral han d'envestir-se de dues maneres: o bé creant l'atmosfera de misteri indispensable o bé atacant-los pel cantó del ridícul, com ho fa Wells en *L'amor i Mr. Lewisham*. I Oller adopta un sistema intermedi, diguem-ne «periodístic», que fa sonar sempre en fals les planes de la novella. Malgrat tot, però, i prescindint d'alguna impropietat en el llenguatge colloquial, l'estil és ben adequat per a un novellista, la tècnica de procediments hi és i la vocació em sembla que també. Amb aquestes condicions, no crec pas que Oller i Rabassa, encara que aquesta *Barca d'Isis* no arribi d'una manera absoluta al port de la perfecció — i excuseu-me la carrincloneria de la imatge —, pugui excusar-se d'insistir en la seva tasca novellesca. En profit de les lletres catalanes, confio que ho farà amb èxit.

RAFAEL TASIS I MARCA

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

CAMISERIA FITO BARCELONA
Exit en a mida
Corbates inarrugables
Pijames a bon preu
JAUME I, 11
Telèfon 11655

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

GUTEMBERG, S. A.
Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes i Utillatge per les
Arts Gràfiques
Aguilers, 1 i Via Laietana, 4
Tel. 15524 - BARCELONA

"El millor present és un bon llibre"
Llibres relligats
Edicions de luxe
Llibres per a infants
Llibreria Catalònia
3, Ronda de Sant Pere, 3

Un bon regal per a la quitxalla i... grans
Aventures de MICKEY
TÍTOLS PUBLICATS:
1 Aventures de Mickey
2 Mickey a la casa encantada
3 Mickey buscador d'or
4 Mickey a la vall infernal

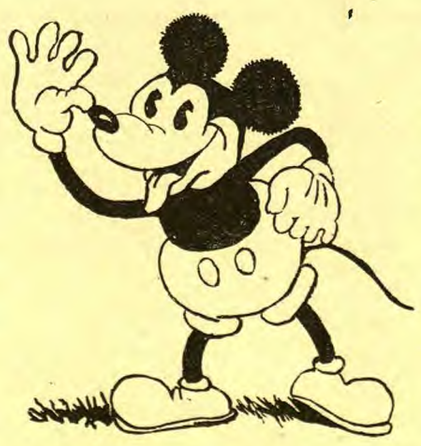

MAGNÍFICS ALBUMS
Format de 28 x 21 amb 15 historietes de diversos episodis, il·lustrades amb colors, relligat especial, magnífica coberta luxosament il·lustrada en colors. Aquests àlbums existeixen solament en castellà al preu de
PESSETES 2'50
Demaneu el Catàleg il·lustrat - Llibres per a Regals
LLIBRERIA FRANCESA
Rambla del Mig, 8 i 10
Sucursal: P. Gràcia, 87

ACABA DE PUBLICAR-SE EL NUM. DE NADAL DE
« L'ILLUSTRATION »
Preu: 15 Pessetes
Subscriviu-vos a L'ILLUSTRATION i tindreu els núms. extraordinaris al preu del corrent.
Per tota subscripció per tot l'any 1934 subministrem gratuïtament els núms. que falten publicar-se d'aquest mes.
LLIBRERIA LOUIS BERGÉ
RAMBLA DEL CENTRE, 19 - TELÈFON 23118
KIOSQUE FRANÇAIS RAMBLA DELS ESTUDIS, 7

VARIETATS

Emile Meyerson

La mort d'aquest filòsof ha passat una mica desapercebuda entre l'enrenou dels premis literaris, tots els quals solen coincidir en aquesta època de l'any.

Jueu polonès, de família de rabins, havia estudiat a Alemanya, d'on s'escapà per a no fer el servei militar, feia mig segle que era francès, i fins parisenc, sense cap mena d'atenuants.

Era l'únic filòsof de talla que havia restat estranger a l'Escola Normal i a la Universitat. Com Lucien Herr, vivia submergit en els llibres i les revistes, sense professar. Però així com Herr, consumint-se en l'opi de la lectura, no arribà a produir sinó una mínima part del que podia, Meyerson havia escrit llibres imponents: *Identitat i realitat, De l'explicació en les ciències, La deducció relativista, Real i determinisme en la física quàntica,* etc.

Meyerson dormia poquíssim i treballava sobretot de nits. De dia, tenia temps per passar hores a la Biblioteca Nacional, en vastes lectures, que li quedaven; algú ha dit que a penes havia de fer res més que esprémer el seu cervell-esponja per a fer-ne rajar aquells llibres massissos. Però això és evidentment una exageració, car treballava més aviat a poc a poc, eixamplant concèntricament el nucli original de la idea.

També tenia temps per fer una mica de cul de cafè, al Vachette, amb Paul Souday, del qual era l'oracle filosòfic. Aquesta penya del cafè Vachette, en ocasió d'una certa polèmica, Vanderem volgué oposar-la a la del Tortoni. Però Meyerson era incapaç de deixar-se enrolar. El seu company Souday, que imputava a Bergson i al bergsonisme força part dels mals d'avui dia, volgué presentar-lo como un anti-Bergson, però Meyerson no es prestà mai a aquest paper. Admirava massa Bergson — i aquest li corresponia —, i tots dos sabien que no feien sinó prosseguir un diàleg filosòfic.

I encara tenia temps, cap al vespre, de fer conversa amb altres savis, com Lévy-Bruhl, Louis de Broglie, Brunschvicg i Einstein quan era a París.

Un judici sobre Blasco

Un anònim comentarista, al darrer número de *Le Mois,* parla de Blasco Ibáñez en termes així:

«El solemne trasllat de les cendres de Blasco Ibáñez ha estat interpretat per la majoria de francesos com un homenatge de la República espanyola a l'escriptor de notorietat mundial, al novellista, a l'home de lletres.

»Es un punt de vista erroni. Enlloc com al seu país Blasco no ha estat tan discutit, i precisament pels escriptors de tendència avançada. Tenien bones raons, d'altra banda. Si hom posa a part les seves primeres obres, les del dit «cicle valencià», on es manifesta un talent descriptiu de primer ordre, es pot dir que són ben rars els escrits d'aquest autor, i això que fou fecund, que valguin la pena d'ésser retinguts. A partir del dia que aquest escriptor cessà d'interessar-se només per les coses de la seva ciutat natal, pels costums de València, pels pescadors de València o pels habitants de l'horta valenciana, ha comès massa sovint faltes d'estètica perquè no se li'n guardi rancúnia.»

Després, en l'article de *Le Mois,* es parla de la traça de Blasco a escriure llibres que trobin força compradors, a no espaterrar el lector mitjà amb novetats, a satisfer-lo amb banalitats on pugui trobar les seves pròpies idees. Es remarca també el seu paper en la guerra europea, volent, gelós dels llorers de D'Annunzio, que Espanya es posés al costat dels aliats. I acaba apuntant la seva propaganda republicana, per a fer entendre al lector francès que l'homenatge atorgat a «un escriptor de segon pla i animador de primer ordre uns honors nacionals, la República ha pagat un deute d'agraïment».

La Fira del Llibre, de Berlín

Acaba de cloure's, a Berlín, una gran Fira del Llibre, que havia de dar idea de la producció intellectual sota el Tercer Reich.

Es un fet que el nazisme ha suscitat en pocs mesos una literatura, sobretot política i històrica, abundantíssima. Innombrables tractats doctrinals, resums històrics, biografies de Hitler i tota la seva colla, reculls dels seus discursos, estudis sobre les teories socials, econòmiques i jurídiques del nacional-socialisme, etc., etc., formen una copiosa bibliografia, la qual ha estat reunida en aquesta Fira.

La literatura política ha pres, d'uns deu anys ençà, una plaça preponderant, a Alemanya. Però ara no pot aparèixer cap llibre de tendència oposada al nazisme. Amb tot, la quantitat de la producció no ha minvat pas. Però, la qualitat de la producció actual? No sol passar de la mediocritat més espantosa.

Avui dijous i dema
Gran subhasta Sala Parés

L'orador. — Tinc deu minuts per parlar, i no sé per on començar...

Una veu del públic. — Comenceu pel novè minut.

(*Everybody's Weekly,* Londres)

UN INTEL·LECTUAL CASTELLA A CATALUNYA

Parlant amb Pedro Salinas

Els barcelonins han acollit amb especial afecte el poeta castellà Pedro Salinas. Els nostres salons més distingits s'han disputat, aquests dies, la seva presència. El dissertant de Conferència Club — tothora brillant — ha prodigat les paraules de cortesia i versos, escrits en una tinta verda d'estilogràfica, als àlbums de les noies de la societat barcelonina.

Els homes de lletres de Catalunya també han cercat la seva companyia.

Salinas, alt, rostre rogenc, com un ciutadà del centre d'Europa, parla amb l'aplom que dóna el convenciment d'ésser escoltat per tothom, en un castellà meridional i sintàcticament perfecte. El trobeu sempre correcte, somrient, efusiu, a punt de dedicar-vos la paraula més amable.

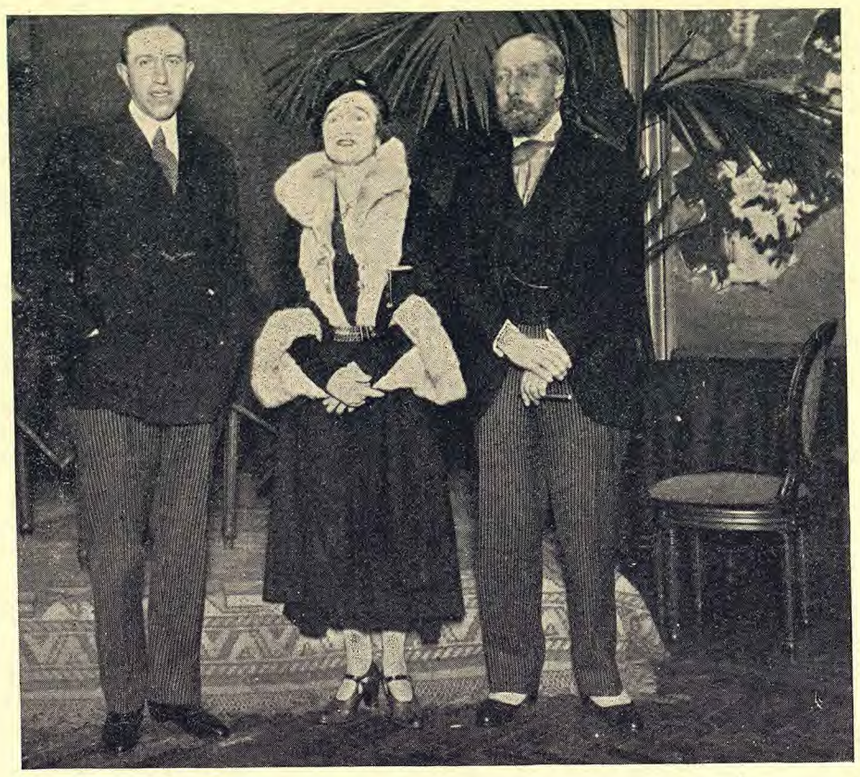

Pedro Salinas amb els puntals del Conferència Club

El poeta, cal reconèixer-ho, durant la seva estada a Barcelona, s'interessà per les coses de Catalunya.

— Es admirable la cultura de Catalunya en tots els seus ordres. Teniu iniciatives i empreses, com *Els Nostres Clàssics,* l'*Enciclopèdia Catalunya, Barcino,* la *Fundació Bernat Metge,* que manquen a Castella. Per què, paral·lelament, i a part de les vostres obres catalanes, no feu i organitzeu unes editorials semblants en castellà i sobre temes espanyols? Convé que Catalunya influeixi i pensi en Castella.

I afegia:

— A Castella es desconeix la importància i l'abast de l'obra cultural realitzada per Catalunya.

Foix es refereix a l'expansió a l'estranger del problema català i explica a Salinas:

— A Itàlia, en el meu darrer viatge, el futurista i feixista Marinetti va assegurar-me que Mussolini segueix, en detall, l'evolució de Catalunya. Porta un *dossier* especial a aquest fi. Marinetti va preguntar-me: «Foix, voleu que us prepari una entrevista amb Mussolini?» I jo vaig respondre: «Sí, però a condició que li pugui demanar en quina forma Itàlia feixista resoldria una qüestió igual a la de Catalunya.» L'entrevista no s'arribà a celebrar

Salinas, amb un aire de preocupació, interroga:

— Doncs, aquesta cultura, aquesta personalitat, aquesta tendència, cap on portaran Catalunya?

Carles Riba subratlla:

— Catalunya està en marxa i, humanament, no és possible predir fins on arribarà.

Salinas ha volgut conèixer la nostra vida en tots els aspectes. Als restaurants demanava menjars i vins catalans.

— Per a conèixer un poble s'ha de provar la seva cuina i el seu vi — advertia el poeta.

Li plagué passejar-se pels carrers estrets de Barcelona per contemplar — segons ell va confessar—els aparadors de les botigues modestes. De vegades, enamorant-se d'objectes ingenus i populars i seguint l'afició col·leccionista que experimenten certs literats madrilenys, entrava en aquests establiments per comprar figures de pessebre, àngels, imatges santes i postals de celuloide amb parelles d'enamorats, rams de pensaments, coloms blancs i uns rètols, envoltats de randes, que deien *Felicidades.*

— M'emporto una maleta plena de figures de pessebre i postals barcelonines — Salinas va manifestar-nos el dia de la marxa.

El visitant amable ha fet l'elogi de les nostres revistes:

— Catalunya posseeix revistes especialitzades admirables i que són úniques a Espanya. Teniu *Art,* el *D'aci d'allà, La Paraula Cristiana,* MIRADOR, i altres, que no tenen correspondència a Castella. MIRADOR el considero millor, fins i tot, que els hebdomadaris parisencs *Candide* i *Gringoire.* Sobretot perquè el vostre setmanari no publica novelles, que són els pesos morts d'una publicació. Les novelles haurien d'aparèixer en llibres.

* * *

Pedro Salinas, amb destinació al nostre setmanari, ens ha fet unes breus declaracions sobre la poesia.

Iniciem la conversa fent destacar que Paul Valéry ha vingut a dir que el poeta quan compon, quan escriu, no l'ha de moure i guiar la inspiració, sinó la intel·ligència. La poesia ha d'ésser producte de l'intellecte i no d'una força estranya a l'autor. «Prefereixo— ha declarat Valéry — escriure, en tota consciència i lucidesa, alguna cosa insignificant i grisa, que produir, gràcies a un ajut miraculós, la més bella de les obres d'art.» Un poema ha d'ésser una festa de l'intellecte.

Respecte a la inspiració, Salinas declara:

— Cada autor escriu segons els seus principis i orientacions. Valéry es manifesta en el sentit exposat: és una opinió. Jo crec en la inspiració i estic disconforme amb aquest control absolut de la intel·ligència. La intel·ligència, i us ho explicaré amb un exemple, ha d'enmotllar, ha de modelar el poeta o viatger navegant. La intel·ligència és l'equipatge del navegant abans de partir. Però després, al moment de marxar, quan comença a navegar, cal que el viatger llenci els bagatges al mar i els oblidi.

— Preferiu la poesia neo-simbolista moderna o la de la naturalesa?

— Deixeu-me fer unes digressions abans de contestar-vos. Sóc un admirador dels objectes industrials fabricats per l'home. Em commou la bellesa d'un pal d'alta tensió elèctrica, d'una turbina, d'un radiador, etc. Un objecte fabricat, per més humil que sigui, constitueix un intent de creació. L'obrer quan el fabrica no ho fa, naturalment, amb el propòsit de crear una bellesa, l'obrer no té consciència de la possible poetització de la matèria que manufactura. Per això, els objectes fabricats són expressió d'una bellesa involuntària. Doncs bé: sento la bellesa dels productes fabricats tant com la de la naturalesa.

— La vostra actitud no coincideix amb la dels futuristes? Marinetti aconsellava en altres temps: «Deixem tranquil el camp amb els seus núvols taronja, fonts cantadores, rius, cels blaus, i dediquem-nos a exaltar el maquinisme, l'industrialisme i la velocitat.»

—Atenció! No m'interessa el futurisme passat de moda de Marinetti i sento profundament la poesia de la naturalesa. Els catalans teniu la sort de poder amarar-vos de mar i d'arbres. Això explica que la poesia catalana, com l'anglesa, es caracteritzi per celebrar el seu paisatge. A Castella, en canvi, li manca la poesia de la naturalesa. Nosaltres som la gent de la roca! Ens falta el mar i el camp amb arbres!

— Actualment la poesia naturista està en decadència?

— Fixeu-vos que la poesia moderna no exclou cap tema, ans al contrari, els admet tots. La naturalesa en si no és poètica o antipoètica. El tema no constitueix la poesia, sinó la manera de tractar-lo. Ara bé: en els nostres dies, allò que succeeix és que la naturalesa pren un valor funcional i va perdent la categoria de valor estètic. M'explicaré. Avui, l'home, més que contemplar la naturalesa, la utilitza. L'home la utilitza en els banys de sol i de mar, en els salts d'aigua, etcètera. Per tant, la naturalesa adquireix un valor funcional, deixa el seu paper de bellesa divina.

— Situació de la poesia moderna castellana?

— La poesia actual castellana sembla que segueix la tradició dels segles XVI i XVII. Pareu esment que no afirmo que tingui el mateix valor, ni que la imiti, sinó que representa una continuïtat, quant a tradició, de l'edat d'or. Es una tradició interna: no formal. Alberti, en la seva primera fase, continua la poesia popular del segle XVI i, després, s'inclina vers un neogongorisme, diguem-ne coincident, però no imitatiu. Lorca, encara que no és tradicionalista, adopta la forma de *romances.* Gerardo Diego, en els seus versos humans, recorda la bona època de la poesia espanyola. En els poemes de Guillén, la tradició és menys visible, però més actuant. Actualment, a Castella, el millor que s'escriu en literatura és poesia. La poesia dels joves castellans supera, en qualitat, la novella i el teatre. La poesia ocupa el primer lloc en la producció literària espanyola.

— I vós quina orientació seguiu?

— Jo, res. Faig poesia, llançant abans al mar tots els bagatges.

A Salinas, en les seves converses i conferències, li plau cercar les agudeses i les enginyositats literàries que els escriptors joves madrilenys, influïts per les obres franceses de l'entorn de l'any 1923, han mantingut en la literatura castellana.

Salinas diu que la seva poesia ha rebut les influències:

— Dels espanyols Juan Ramón Jiménez i Unamuno. I no oblido certs tipus de poesia anglesa, com la poesia metafísica (exemple, el poeta John Donne) i entre els moderns, principalment, Francis Thompson. També digueu que en mi ha influït, encara que no gaire, la poesia americana.

Salinas acaba aquí. Una hora després, tot dinant, dedicava, en estil madrileny, una sèrie de frases brillants a un grup d'escriptors catalans. A Carles Soldevila li deia:

—Sóc un entusiasta del telèfon. Voldria ésser ministre solament per poder utilitzar quatre aparells alhora. El ministre és dels pocs espanyols que poden servir-se de quatre telèfons. Envejo les divinitats índies que, amb els seus innombrables braços, tantes facilitats trobarien en l'ús del telèfon.

J. CABRE I OLIVA

LES ESTRENES

J. M. Pemán, *El Divino Impaciente* (Romea)

No podem pas dir que anéssim a veure representar *El Divino Impaciente* lliures de tota prevenció. Prevencions en portàvem, evidentment; la mena de comentaris que havien estat fets al volt de l'obra del senyor Pemán ens eren més que suspectes. L'elogi absolut, incondicional i fervent per part de tots aquells que pasturen en la seva mateixa cleda política o en d'altres de similars, per un costat, i per l'altre l'aplaudiment dels seus adversaris, més o menys condicionat per llurs ideologies, però que ens semblava més imposat per un esperit d'equanimitat i de justícia que els obligava a proclamar com a brillants els senzills culs-de-got per tal de no semblar obcecats per preocupacions alienes al pur valor intrínsec de l'obra.

Hom lloava l'obra per la seva unció religiosa, per les predicacions que s'hi feien, per la bondat dels sentiments que s'hi presentaven, per la seva altesa de mires, per la seva qualitat edificativa, per una rastellera de coses accidentals que, per a nosaltres, si no plenament negatives per a aquell valor que hem esmentat, són, veritablement, ben negligibles.

Endemés, hom parlava del segle d'or de les lletres castellanes, del teatre místic, dels *autos sacramentales,* d'un llenguatge ufanós i d'uns versos calderonians; tot plegat, en poques paraules, molt més a posta per a alarmar-nos que per a donar-nos cap confiança.

Mai no ha estat cosa que ens entusiasmés gens ni mica, a desgrat de la nostra admiració per al teatre castellà del segle XVII — o potser a causa d'ella mateixa —, cap dels múltiples intents que, per a la seva resurrecció, restauració o imitació, han estat fets amb més o menys brillantor per molts dels autors castellans moderns. Ens repugna profundament el pastitxo, i no creiem que siguin res més tots aquells intents, tan honorables com es vulgüi, però, per a nosaltres, completament descaminats. Bé està la psicologia del segle XVII al segle XVII, compartida, viscuda i sentida pels seus autors, educats i nodrits en aquell ambient que respiraven tothora i que influïa damunt tota llur vida; bé hi està la seva filosofia, els seus problemes i els seus ideals, però no avui. Tot el que sigui llur transcripció, llur represa per obra d'un autor modern, ha d'ésser fals per força. L'autor podrà ésser més o menys sincer, però la seva actitud serà profundament equivocada.

Aquells problemes, aquella psicologia, aquella visió del món ens interessen i ens apassionen pel que tenen d'eterns, evidentment; i és justament per aquesta raó que creiem que, capacitat l'autor d'aquesta condició d'eternitat que els dóna la categoria que tenen, l'autor modern els ha de viure avui amb una sensibilitat d'avui i amb una visió actual, sense disfressar-los ni disfressar-se ell mateix.

Qui sap si Calderón, avui, tocaria els mateixos temes en els quals l'admirem. Però és segur que, treballés damunt el tema que treballés, no ens l'abillaria pas amb els ropatges, amb els pensaments ni amb les circumstàncies de llavors, sinó amb els ropatges, amb els pensaments i amb les circumstàncies que el voltessin ara.

Aquestes, i moltes altres raons que allargarien indefinidament aquest article, eren prou, si no n'hi haguessin altres d'un ordre que no té res a veure amb les nostres idees estètiques, perquè entréssim al teatre Romea carregats de tots els prejudicis en contra d'aquell Sant Francesc Xavier que havia d'entretenir-nos durant tres hores amb les incidències de la seva vida.

Però, un cop asseguts en la nostra butaca, i aixecat el teló, tots aquests prejudicis s'arreconaren per si sols en veure dalt de l'escenari l'inici d'una acció que començava ben interessant. Uns versos, en veritat, sonors i agradables, ben lligats i amb un abarrocament de bona llei; unes escenes — les del pròleg — mogudes i interessants, que ens presenten els personatges amb el tarannà que ha de marcar llur acció en el seguit de l'obra, unes altres — el primer quadro del primer acte — més contingudes, però d'un bell patetisme que culmina en l'emocionant acomiadament d'Ignasi i de Francesc en la primera residència dels jesuïtes a Roma.

Les figures no eren pas d'una gran intensitat vital. Ignasi era potser una mica massa untuós i Francesc semblava massa un xicot díscol i arrauxat, però l'obra es presentava amb un to ben digne de consideració.

Però, ai las!, en començar el segon quadro del primer acte, la cosa ja s'embolica. Hi surten donzelles enganyades; hi ha uns versos de roses desfullades, ofertes i robades que semblen de tango; Francesc Xavier se'ns mostra en un aspecte rancuniós i estira-cordetes i ens en anem de cap al melodrama. Aquest melodrama continua fins a l'acabament de l'obra, amb miracles a tort i a dret, amb llàgrimes i amb angúnies collocades amb tota la mala intenció d'un d'aquells autors del vell Apol; l'abarrocament del vers s'accentua i esdevé excessiu i desproporcionat. Francesc Xavier discuteix amb uns salvatges que ja estan assabentats de tot allò que podíem suposar que els salvatges ignoraven; el descabdellament de l'acció va com l'autor vol, sense cap unitat i gairebé sense altra lògica que la necessitat del senyor Pemán de presentar-nos noves escenes de predicació i exemple, que és tot l'objectiu que s'ha proposat. I cert és que mentiríem si diguéssim que no l'ha aconseguit.

La companyia que actua a Romea treballa amb gran homogeneïtat. Hem de destacar, però, el treball dels senyors Rivero i Peña, que tragueren els seus respectius papers amb notable identificació amb llur psicologia. La presentació escenogràfica, detestable en la més gran part dels quadros. Recordem una capelleta gòtica (a mig segle XVI!) d'estil carrer del Bisbe, a la residència de Roma, d'arquitectura si fa no fa romànica, un palau reial que és una paròdia del Castell dels Tres Dragons, amb aquell setial daurat amb purpurina de tots els *Tenorios,* i una aproximació més o menys aproximada en les escenes exòtiques. Quant al vestuari d'època, força encertat.

JOAN CORTES

AFISA

ASSUMPTES FISCALS I ADMINISTRATIUS

LAIETANA, 18, PRAL. B. - BARCELONA

La Publicitat

Publica la informació més completa, tant internacional com peninsular i local

Comentaris i col·laboració de les millors signatures
Gràfics d'actualitat

Llegiu-la avui i cada dia

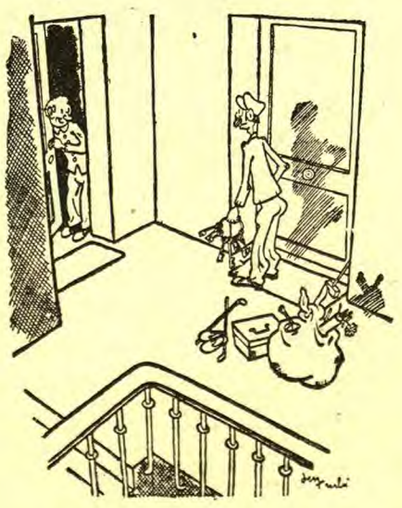

—Sobretot, a veure si us li podeu emportar l'aparell de ràdio...

(*Ric et Rac,* París)

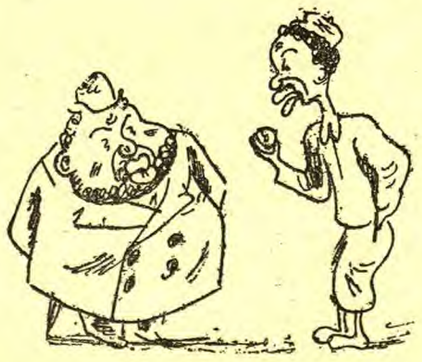

—Digueu, senyor Levy, si hi ha res de pitjor que menjar poma i trobar-hi un cuc.

—No ho sé, senyor Schwob.

—Doncs bé, és pitjor trobar-hi mig cuc.

—Per què?

—Perquè vol dir que ja us heu menjat l'altre mig.

(*Cyrulik Warszawski,* Varsòvia)

MUSICA I RADIO

Bibliografia musical

Hermann Scherchen: *El arte de dirigir la orquesta*

Dirigir una orquestra? Cap altra cosa no sembla més fàcil a qualsevol xicot que es sent bon músic i sap tocar prou bé un instrument. A la majoria dels músics contemporanis, el camí d'aquesta carrera no els sembla gaire dur. Pensaran segurament en el jove Hans von Bülow que començà gairebé sense preparació la seva carrera i ha guanyat una reputació mundial. Pensaran en tots aquells grans compositors, Beethoven, Liszt, Wagner, Strauss, Stravinsky, que han estat festejats com a intèrprets de llurs obres. Pensaran també en casos, com el de Casals, de grans instrumentistes que un dia s'han sentit temptats de provar un instrument més ric i més complex que aquell per al qual semblen destinats. Deixant de banda els compositors-directors — els quals, segons les meves experiències, no són mai, sense excepció, els millors intèrprets de llurs obres—, cal dir que, en efecte, en l'època precedent els èxits del director d'orquestra estaven basats en primer lloc en un sentit interpretatiu extraordinari, en una facultat gairebé sobrenatural de descobrir les belleses d'una composició amb un gest dominador, tot deixant lliure curs a la imaginació artística per a afaiçonar el curs d'una bella melodia, per a fer gustar els rics colors d'un seguit d'harmonies enlluernadores. Un dels darrers representants d'aquest tipus de director d'orquestra és sens dubte el genial Wilhelm Furtwängler que vindrà a visitar-nos la primavera que ve amb la seva orquestra filharmònica de Berlín. Totes aqueixes qualitats bastaven per a l'estil de la música romàntica que sempre es prestava de nou a les interpretacions que compten amb l'hora favorable per a tenir la inspiració. Fins aquests temps, que encara sobreviuen avui en força conservatoris i escoles de música, era article de fe que ni la intuïció ni la inspiració no es poden apendre.

* * *

Hermann Scherchen representa tot un altre tipus. Prou de sentiments vagues, de recerca d'un ideal de beutat perdut per sempre, res d'indecís en les concepcions, res de romanticisme sobreviscut. Scherchen és tot vida, i té al mateix temps un ardent desig de dominar aquesta vida. Ha après que aquesta vida, una de les emanacions més espirituals de la qual veu en la música, no pot ésser dominada sinó per una concepció íntima i realista de tots els seus detalls més mínims. En això és un apassionat seguidor de Hegel, que no reconeix com a possible una veritable i darrera síntesi sinó després d'haver recorregut tot el camí sovint penós de l'anàlisi. Per tal d'atènyer, en l'execució d'una obra musical, aquesta darrera síntesi, aquesta darrera perfecció de l'execució, no es refia, com els seus antecessors i molts dels seus collegues, ni de la inspiració, ni del gust musical. No li serviria de res tenir una concepció neta dels elements i de la substància immanent d'una obra musical. Car: «Es evidente que Strawinsky no puede tocarse como se toca Schönberg; Hindemith reclama otro estilo interpretativo que Krenek; considérense los contrastes que nos ofrecen, sin salir de la esfera contemporánea, las obras de artistas como Busoni y Pfitzner, Webern y Kaminsky, Honegger y Strauss... Las generaciones repiten la ley del individuo; lo que es valedero para hoy determinó la fisonomía de su siglo: Wagner junto a Brahms, Bruckner junto a Reger, Beethoven junto a Schubert, Mozart junto a Gluck, Händel junto a Bach; ¡qué vasto panorama de fuerzas originales, qué riqueza de matices y diferencias de personalidades! El estilo de la época y el estilo de las grandes personalidades, la convención colectiva y la convención del individuo deben presentarse con caracteres netamente diferenciados al espíritu del director.» Scherchen ha estat un dels primers que han renunciat a realitzar llurs execucions sempre dominades per les mateixes lleis estilístiques, presentant-nos, com tenen costum de fer-ho el 95 per cent dels seus collegues, Bach, Beethoven o Stravinsky a la Wagner, o el que és igualment dolent: Wagner o Hindemith a la Beethoven, etc. Cada època i cada obra mestra tenen les seves característiques pròpies que no poden ésser transplantades sense esguerrar-ne l'estil i el sentit. Scherchen s'hi oposa aleshores amb tota una passió del seu sentiment que exclou els dubtes. La puresa i la integritat en la interpretació d'una obra musical són per a ell el punt fonamental d'una execució. La funció del director d'orquestra ha de restar limitada únicament a aquest fi: «La acción de dirigir consiste en la clara y exacta representación del curso métrico de la obra con ayuda del gesto como único medio de expresión, y en la traducción plástica e inequívoca de las fuerzas expresivas y constructivas que dan forma a la obra. Lo primero que debe exigirse, por consiguiente, es la precisión y la claridad inalterables de

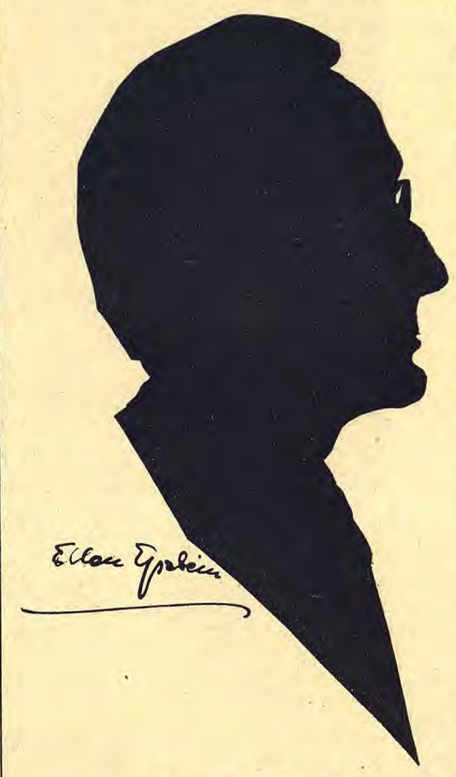

Hermann Scherchen

la imagen métrica del gesto, ya sea éste amplio o bien corto, ya sea lento o rápido, suave o violento.»

Es aquest el punt de partida de l'important llibre que acaba d'aparèixer en espanyol. D'on es segueix, per a Scherchen, que l'art de dirigir consisteix a apendre, i encara més: que els que gosaran posar-se davant una orquestra sense haver après el que és exigible, mereixen d'ésser rebutjats àdhuc per l'orquestra mateixa. El llibre aquest representa — amb innombrables exemples musicals — un tractat fonamental per a l'art de dirigir una orquestra. Demés d'una introducció contenint preciosos ensenyaments de caràcter general, comporta dues grans parts: la primera tracta de tots els instruments d'orquestra, posant a llum tot el concernent a la manera de tocar-los i produir els efectes volguts; la segona, *El director y la obra,* és el que hi ha de més complet sobre els gestos del director, és un veritable estudi del ritme de la música de tots els temps, amb esplèndids exemples de totes les formes usades fins a les obres més recents.

El llibre de Scherchen és més que un simple tractat de música destinat només als professors de música i als joves instrumentistes i directors d'orquestra. La vasta cultura del seu autor, el ric fons de coneixements aprofundits sobre tot el que fa referència a l'orquestra i a les obres simfòniques, es palesen pertot arreu del llibre amb observacions i remarques. Això facilitarà a tot aficionat a la música orquestral d'enriquir els seus coneixements i d'apendre alguns punts dilucidats per primera vegada. La traducció de Robert Gerhard és perfecta. Té el rar do de transformar les idees i les expressions més difícils i més alemanyes en un espanyol perfecte.

No ens resta sinó desitjar de poder saludar aviat el mestre Hermann Scherchen a Barcelona, per a poder seguir un dels seus cursos, models de música, i una de les seves meravelloses audicions d'orquestra.

OTTO MAYER

Ràdio i publicitat

La ràdio, per l'extraordinària difusió que abasta avui dia, constitueix un dels millors mitjans per a obtenir una propaganda eficaç, i els organitzadors de les emissions compten amb la publicitat per a obtenir l'ingrés més considerable entre tots els que serveixen per al sosteniment de l'emissió. Aquesta utilització de la ràdio va produir, ja de seguida que es va començar a emprar, un trasbals en les activitats que es servien de la publicitat per a obtenir també recursos, i si va passar més desapercebuda l'aparició d'aquest nou element, fou perquè aleshores es vivia un període uberrim, durant el qual, d'altra banda, la ràdio era als seus començos i no s'havia organitzat, com ara, l'emissió d'una manera comercial.

Llavors s'era a temps per a impedir un desenvolupament excessiu d'aquest mitjà, en perjudici dels altres, principalment de la premsa, puix ara ja s'han creat interessos que, si més no, són tan respectables com els altres. Però la utilització que actualment a totes les hores del dia es fa de la publicitat per ràdio, prodigalitat que contrasta amb la migradesa de les seccions publicitàries dels nostres diaris, exigeix un cert comentari, molt més si es té en compte que la premsa és absorbida ara per quantioses despeses d'informació i collaboració, que la ràdio deixa de banda o se'n serveix despreocupadament.

La primera reflexió que cal fer des d'un punt de vista subjectiu, és que l'auditor no pot ésser completament passiu, com esdevé en els altres mitjans publicitaris. La veu del *speaker* arriba per l'altaveu malgrat l'oient, que no té altra defensa que la problemàtica distracció de l'emissió o la forçada desconnexió de l'aparell. Es gairebé impossible cridar l'atenció del lector o espectador si no és emprant procediments que, ultra ésser molt costosos, arriben a perdre la facultat d'atraure a qui van dirigits. Per contra, l'oient de la ràdio ha de suportar tot el que sigui en espera de quelcom de més interès per a ell, i és precisament per aquesta facilitat que l'emissió ha de tenir més control que el que suposa el bon gust o la conveniència dels organitzadors de l'emissió, i d'ací la necessitat d'establir una mesura en aquest sentit.

Els dos greuges, diguem-ne materials, són principalment la repetició seguida d'un mateix mot o idea i l'abús de l'emissió publicitària en relació amb el temps total d'audició. Les concessions de les emissores acostumen a tenir garanties per al radioient, però esdevenen molt problemàtiques si el control no s'exerceix sovint.

Esdevé molt sovint que la redacció de l'anunci oral és feta pensant només en els efectes de la publicitat escrita, a la qual sovint s'acompanyen gràfics seductors, i llavors en traslladar-lo a la ràdio el resultat mantes vegades és desastrós per a l'interès comercial de l'anunciant i anguniós per a l'oient, i demostra demés la incapacitat o la despreocupació de l'emissora que el radia. Hi ha, doncs, una tècnica especial per a l'anunci oral, però cal sortir al pas de la introducció de sorolls o sons complementaris a l'emissió, però aliens al text, com esdevé sovint en moltes emissores franceses, les quals, per a cridar l'atenció de l'oient, el molesten d'aquesta manera. Ha d'ésser sempre exigida una austeritat de dicció per part del *speaker,* austeritat que ha d'arribar fins a certa fredor i independència davant del text que emet, no produint ni alteracions de veu ni molt menys comentaris. Un exemple d'excellents locutors ens l'ofereixen les veus femenines de les emissores italianes, inalterables sempre.

Tan inútils com els textos de gran extensió en les planes de qualsevol publicació, són les llargues descripcions davant del micròfon, puix la literatura publicitària malauradament acostuma a tenir migrada imaginació.

Un dels millors i més eficaços procediments publicitaris és simultanejar, combinant-la, la publicitat radiada amb l'escrita; sovint veiem, ací mateix, que els comerciants prevenen al radioient des de les columnes dels diaris i gairebé desinteressadament, una emissió artística, però d'això que s'anomenen emissions comercials i del disc anunci pensem parlar-ne un altre dia.

J. G.

UNA COMMEMORACIÓ

Pietro Mascagni

Els escassos transeünts d'una nit fosca del novembre de 1897 que es trobaven al carrer de Cerignola, petita ciutat de les Puglie, pogueren veure una dona que corria com si l'empaitessin i es ficava d'una revolada a la modesta oficina de correus que pocs minuts després havia de tancar. La dona deixà en mans de l'empleat, que es disposava a plegar, un voluminós certificat amb destinació a Milà.

Aquella dona era la muller del pobríssim director de la banda de música de la ciutat,

Pietro Mascagni

i aquell plec certificat contenia el manuscrit d'una òpera que després havia d'ésser coneguíssima: *Cavalleria rusticana.* Pietro Mascagni l'havia escrit en un mes per a presentar-a a un concurs convocat per l'editor Eduardo Sonzogno; però al darrer moment, atacat de desconfiança, no volia trametre-l'hi. Aquella nit era l'última que quedava per arribar a temps a Milà, i la muller, després d'una llarga discussió amb el marit, havia pogut apoderar-se de la partitura i arribar a temps a correus.

Segurament, en l'espera dels dies següents, el matrimoni Mascagni, que vivia amb privacions, pensava més en les cinquanta mil lires de premi, que no pas en la glòria.

El comitè que havia de decidir trià dues obres, una d'elles la de Mascagni, i establí que el públic del teatre més important de Roma — aleshores el Costanzi, avui Opera Reial per voluntat de Mussolini — decidiria finalment. Per a Mascagni això ja fou una confortació. Invitat a traslladar-se a Roma, despengué els darrers diners que tenia — ho conta en una carta al seu pare — en la compra d'un barret nou per a poder-se presentar al teatre la nit de la representació, «*in mezzo a tanti signori tutti ben vestiti*».

La primera òpera donada no agradà gaire, els aplaudiments foren dirigits, més que a l'autor, als intèrprets, i la crítica blasmà severament el comitè. Tot això esperançà ben poc el pobre Mascagni.

Arribà la famosa nit d'abril de 1898. El teatre era ple a vessar d'un públic coneixedor i, després de la prova anterior, força escèptic. Hi ha nits que no s'obliden, i aquella a la qual poguérem assistir és una d'elles. Des de les primeres notes de la introducció, el públic quedà sorprès, i aquest sentiment es transformà gradualment en aprovació, admiració, entusiasme, deliri. Tirat el teló, autor i artistes foren cridats repetides vegades a sortir a l'escenari. Encara ens sembla veure Mascagni, escabellat, vermell, esverat, inclinant-se sense traça regraciant el públic. El pobre director de la banda de Cerignola tornava aquella nit a la humil fonda, després d'haver telegrafiat a la dona i al pare, amb un xec de cinquanta mil lires a la butxaca i l'aurèola de la glòria.

Poc temps després, el ministre de la Instrucció el nomenava director del Liceu Musical Rossini, de Pesaro, i l'editor Sonzogno signava amb ell el contracte d'una nova òpera que havia d'ésser *L'amic Fritz.*

Pietro Mascagni, del qual ara Itàlia vol celebrar solemnement el setantè aniversari, nasqué a Livorna a darreries de 1863. Fill d'un pobre sabater, pogué estudiar a Milà, sota el mestratge de Ponchielli — l'autor de *La Gioconda* —, gràcies al municipi de la seva ciutat natal. Acabats els seus estudis, rodà per la Península dirigint orquestretes en teatres de segon o tercer ordre, guanyant a penes per viure. Al cap d'alguns anys era nomenat director de la banda de Cerignola, però seguia vivint amb estretor.

Després de *L'amic Fritz* — la seva segona òpera —, donà a l'escena *Rantzau, Iris, Isabeau la parisina* (amb versos de D'Annunzio), *Silvano, Lodoletta, Il piccolo Marat,* etcètera. Per a l'estrena d'aquesta darrera, volgué com a intèrpret el tenor Lázaro, del qual és gran amic.

* * *

Home de mal geni, Mascagni s'ha barallat una mica amb tothom, començant pel seu editor, Eduardo Sonzogno, amb el qual no s'entenia a l'hora de passar comptes. Conseqüencia d'aquestes baralles, Mascagni trobà tancades les portes dels teatres italians. Passat a una altra editorial, la de Giulio Ricordi, pogué tornar a estrenar.

Fou *Mascagni* qui escriví la música per a l'*Himne dels treballadors,* sobre lletra del líder socialista italià, Filippo Turati, mort exiliat a París:

Su fratelli, su compagni,
su venite in fitta schiera.
Sulla libera bandiera
splende il sol de l'avvenir.

Havent pujat al poder els feixistes, se n'anà a Viena, on estrenà algunes òperes. Aleshores Mussolini, per a causar-li despit, nomenà senador el seu rival Giacomo Puccini i obligà els empresaris a retirar del cartell les obres de Mascagni. Però, després de la mort de Puccini, alguns amics, i al davant de tots el futurista F. T. Marinetti, s'esmerçaren a fer fer les paus al dictador i al músic. Mascagni tornà a Itàlia i, com a penitència, hagué de compondre la música d'un *Himne del treball,* per a fer oblidar l'altre, amb lletra del feixista Rossoni:

Una è l'idea che ci lega,
una è l'idea fascista·
La patria non si nega,
la patria si conquista.

L'únic que passa és que no hi ha manera de cantar aquest *Himne del treball,* massa difícil, així com s'enganxava fàcilment a l'orella l'*Himne dels treballadors.*

* * *

No hem volgut fer altra cosa que apuntar algunes dades sobre aquest músic d'estesa anomenada, i per això només direm que, en general, ha compost òperes dels dos tipus que es solen definir com italià i alemany.

Ara ha complert setanta anys, i el seu país vol homenatjar-lo. No sabem si encara produirà més, perquè recordem el cas de Verdi, que a aquesta edat escriví el *Falstaff,* i l'*Otello* als vuitanta. Escriurà encara un tercer *Himne,* el de l'alliberació de la tirania feixista? *Hoc est in votis.*

ATHOS NOVELLIS

El redescobriment de la fusta

En T. S. F. almenys, el ferro comença a perdre terreny, no pas davant el ciment, material de construcció més modern, sinó davant la fusta, un dels materials d'un ús més antic, ja que l'utilitzaren els nostres avantpassats abans de saber treballar la pedra. Si la tècnica no descobreix res de millor, potser veurem aviat la fusta emprada en la construcció de suports d'antena. Ja és sabut que la pitjor antena que es pugui imaginar és l'enorme massa metàllica de la Torre Eiffel, la qual, cal dir-ho, no fou pas construïda per a servir d'antena.

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

RCA
RADIOLA
Radio Corporation of America
el símbol del so perfecte
Rebuts els nous models
"Sociedad Ibérica de SICE Construcciones Eléctricas"
Passeig de Gràcia, 29 = BARCELONA

MIRADOR TURISTIC

El Ripollès inconegut

No volem pas descobrir el monestir de Santa Maria de Ripoll ; és prou conegut de tots els catalans. El monestir no és el Ripollès, encara que és Ripoll i és Catalunya. Per alguna cosa s'ha dit d'aquesta joia romànica que era la història de la Catalunya medieval escrita en pedra.

Més aviat volem parlar de l'esplèndida varietat de característiques turístiques que presenta aquesta comarca, i que una vegada

Ull de Ter. Bastiments des del Coll de la Marrana

més conegudes en faran un centre de turisme muntanyenc concorregudíssim. Avui, encara, no són gaires els que s'han adonat que el Ripollès és una veritable regió turística en miniatura.

Cal aclarir, però, que entenem per Ripollès turístic les comarques conjuntes de Ribes del Fresser, Ripoll, Sant Joan de les Abadesses i Camprodon ; regió turística perfectament delimitada per les conques hidrològiques, accidents geogràfics i comunicacions humanes.

En aquesta regió, turísticament, es pot dir que no hi manca gairebé res. Hotels confortables i de totes les categories. Clima excellent i divers. Establiments termals. Estacions d'alta muntanya i d'esports d'hivern. I àdhuc, manifestacions esportives i culturals com els campionats de tenis de Camprodon, que ja són quelcom més que el simple esplai d'una colònia d'estiuejants, o els cursets de vacances patrocinats per l'Ajuntament de Ripoll, que més que una justa satisfacció local ja han esdevingut un motiu d'orgull per a la nostra pàtria.

El Ripollès, doncs, ofereix una gamma extensíssima d'atraccions turístiques. Per als esportius i alpinistes, tenis, esquís, caça major i belles i també arriscades ascensions. Per als estudiosos, folk-loristes o simplement curiosos, arxius, museus, monestirs, capelles romàniques quasi a cada llogarret, i danses i costums locals. I per als purament estiuejants, bons estatges en viles ja acostumades a exercir l'hostalatge i per tant a rebre bé i amb bona cara a tothom ; cosa inapreciable per passar agradablement una temporada de repòs i estiueig.

I tot això, a dues hores de ferrocarril elèctric de la Plaça de Catalunya.

* * *

Es clar que com a regió fronterera, el Ripollès ha de resoldre també problemes semblants als de les altres comarques pirenenques. Solament que en aquesta comarca el problema de les comunicacions fronteres és agreujat per una frontera que és més que una ratlla política. Es una muralla xinesa. Es la barrera natural del muntanyam pirenenc, que s'alça inhòspita — separant — sense que la mà de l'home hi hagi intervingut ni poc ni gaire. Camprodon fa dotzenes d'anys que malda per a obtenir una carretera que la lligui amb la frontera, i per tant amb les carreteres franceses de l'altre cantó per a comunicar-se directament amb Perpinyà i el Rosselló. En totes aquestes anyades s'ha obtingut un tros de carretera de set quilòmetres fins a Molló, i prou. Però, d'aquest poble a la frontera — vuit quilòmetres més — no ha estat possible veure-ho realitzat fins ara.

Els motius ningú no els sap. La qüestió és que, actualment, per anar de Camprodon a Perpinyà, encara cal donar la volta per Olot-Figueres-La Jonquera, quan amb la construcció d'aquests vuit quilòmetres que manquen i que tanta tinta han fet gastar, podria comunicar-s'hi directament per Prats de Molló-Céret.

Aquesta nova comunicació té una enorme importància per a l'esdevenidor turístic del Ripollès i de Catalunya. No sols per la comunicació directa amb les terres germanes del Rosselló, sinó perquè amb ella quedaria construït un nou circuit d'innegable valor turístic. Barcelona-Girona-La Jonquera-Montesquiu o Perpinyà-Céret-Prats de Molló-Camprodon-Ripoll-Vich-Barcelona. Un circuit de mar i muntanya ensems.

Els francesos, a l'altre cantó, ens prediquen amb l'exemple. Actualment, en el tros de Prats de Molló a la nostra frontera, treballa una brigada de 130 homes. I no fa pas gaire temps que el Consell General dels Pireneus Orientals Francesos (Rosselló) amb el seu president, M. Payrà, al cap, aprofitava l'avinentesa de saludar el president de la Generalitat per a demanar-li la seva intervenció en la prompta construcció d'aquest ramal de carretera espanyola que el govern de Madrid havia descuidat fins ara.

Això és una prova més de la seva importància turística i la necessitat, potser, que ja és arribat el moment de deixar el paperam administratiu perquè parlin els pics i les pales.

* * *

Un altre dels problemes que més poden interessar el Ripollès, des del punt de vista estrictament turístic, és el derivat de les vacances obligatòries concedides per la Llei. Aquesta comarca pirenenca, per la seva proximitat als centres industrials del nostre país i per les seves especials característiques, ofereix a les nostres masses treballadores òptims avantatges per a passar-hi les vacances.

Però l'experiència dels dos anys passats ens ha dit l'error que representa gaudir de les vacances obligatòries en plena temporada d'estiueig. Es pot calcular que això representa un 50 per 100 de pèrdua seca, sense compensació ni benefici per a ningú.

Fer les vacances, com han fet la majoria de les nostres ciutats industrials, durant la setmana de la Mare de Déu d'Agost, és abocar una multitud als llocs d'estiueig en el moment culminant de la temporada. Això és : en els dies que als hotels, plens a vessar, els sobra clientela, i malgrat tots els controls, es paguen pensions més elevades del normal. Per aquesta causa, els nostres empleats i obrers veuen escurçada llur capacitat de despesa i per tant llur sojorn, per encariment de l'estatge.

En benefici de tothom, doncs, caldria estudiar una manera més pràctica de gaudir d'aquestes vacances i, a ésser possible, en altres mesos que no fossin el d'agost, aquest mes que els catalans tenim la dèria de dedicar a la folgança i al repòs, com si no disposéssim en el nostre envejable clima d'altres mesos igualment agradables.

* * *

Però també caldria apendre a gaudir d'unes vacances. Pretendre pendre's vuit dies de repòs, anant-los a passar als llocs d'estiueig consagrats per la moda per a contemplar unes curses de natació o un concurs hípic, és una cosa illògica. No és pas la millor manera de vagar ni de reposar-se. Les nostres multituds treballadores poden contemplar a Barcelona mateix, qualsevol diumenge o festa d'entre-any, aquestes mateixes manifestacions esportives.

En canvi, aplicar — per la primavera o la tardor — els vuit dies de vacances escampant-se per les platges i muntanyes de la nostra terra, estatjant-se en les nostres petites urbs turístiques i en els milers de masies de les nostres comarques, potser seria una demostració del seny que atribuïm a la nostra raça.

MANUEL VESA

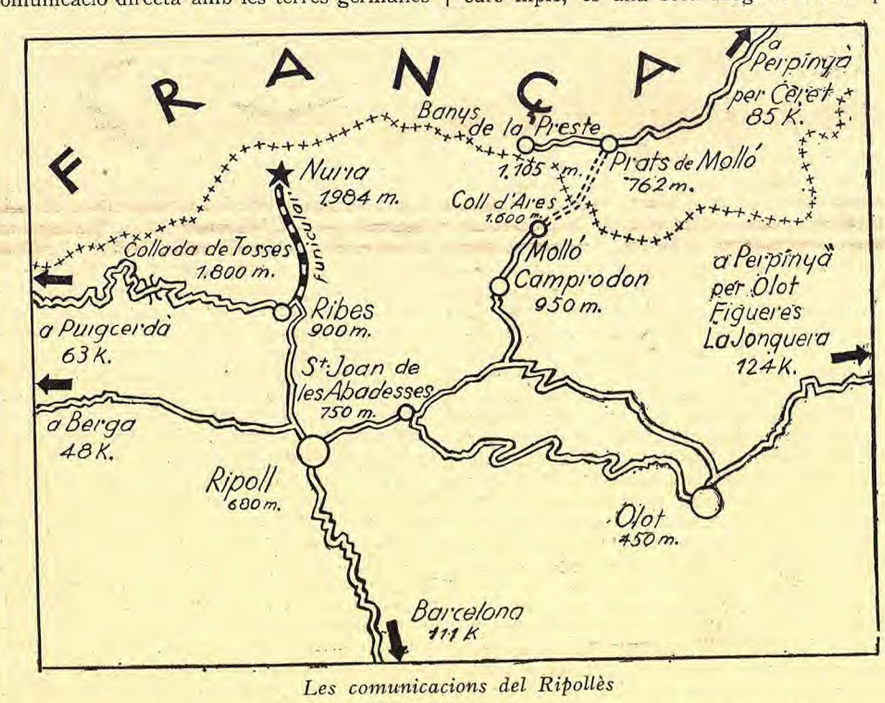

Les comunicacions del Ripollès

Passeigs per Catalunya

Evocant els records dels meus peregrinatges artístics i sentimentals per aquest bell país de Catalunya, tan poc conegut pel gran turisme, i provant de fixar algunes de les múltiples impressions profundes i duradores, em trobo amb força dificultats a resoldre. La tria és massa gran. M'he de limitar, doncs, a citar arbitràriament alguns exemples, i no parlar sinó d'alguns joiells, veritables perles turístiques, entre-

Amer

El Mèdol

vistes en aquest país ple de tradició, de variacions, de belleses i de vida. Cada un d'aquests records, sensació única, exclou tota comparació i romandrà com una imatge personificada, orgullosa i solitària, amable de vegades, única i bella sempre. Un sol mot la recordarà a la felicitat contemplativa, sense que calguin llargues descripcions. Una imatge enquadrarà la seva beutat i deixarà al somni l'avinentesa de seguir el seu curs.

Aquesta Catalunya tan ben protegida, per un cantó, per la serralada nevosa dels Pireneus, i per altres, per la mar i una zona que és gairebé un desert, tanca riqueses innombrables que, en llur major part, han resistit fins als nostres dies. I com que aquestes belleses es troben reunides en un espai relativament petit, el curiós no haurà de témer *buits* massa grans i anirà de sorpresa en sorpresa. Passarà d'un pont històric a un castell antic, d'una església romànica a un paisatge rialler, d'una muntanya feréstega a una plàcida placeta de poble... Un seguit indefinit de belleses. En vull recordar algunes.

Inoblidable, la pujada a la catedral de Girona, temple bastit al cim d'una ciutat recolzada entre turons. Atrevidament, l'arquitecte s'aixecà en línia recta envers Déu. Creà així una escala monumental que potser és el més bell exemple en el seu gènere. Fa l'efecte d'una escala extremadament ampla i majestuosa, repenjada entre dues parets que pugen, decorades amb un gust sobri i noble. Per a evitar una monotonia eventual, l'escala es detura tres vegades per a donar lleure de reposar, formant així tres intervals iguals, com una mena de galeries decoratives. Vista des de baix, la fuga dels graons se us fa seu, i després la mirada puja, puja i puja encara, pas a pas, per arribar a la fi davant la porta monumental en bronze patinat.

Inoblidable, aquella placeta d'Amer, poble tranquil sobre la carretera de Girona a Olot. Seguint un dels quatre carrers que duen als quatre cantons del minúscul quadrat, immediatament et sents presoner encantat d'aquella placeta, única per la seva simplicitat, el seu encís i el gust perfecte d'un art menestral i senzill. Rodegen aquell quadrat assolellat unes voltes, d'altures diferents, però semblants i sense cap desharmonia. Les aguanten columnes d'alçades diferents, però harmonitzant totes. S'hi retroben tot de línies : romana, aràbiga, gòtica, renaixent. Però res no desentona i aquesta plaça encantada, amb les seves cases senzilles i no gaire uniformes, té una alegria tota jovençana.

Inoblidable l'atmosfera que copseu en passar una entrada i un pati que foren construïts com a defensa i en penetrar al clos del claustre de Poblet. L'home s'hi converteix en quantitat negligible, desapareix, i la seva existència fútil no compta per res. L'indret anulla tota importància de l'ésser. — A Europa hi ha uns quants grans claustres millenaris, però no n'hi ha cap que iguali Poblet.

Inoblidable, finalment — parlant encara d'atmosfera —, la que us impressiona baixant a l'antiga pedrera romana del Mèdol. Aquí, són dos mil anys els que han creat l'ambient, dos mil anys durant els quals només la natura ha ocupat aquest lloc i l'ha omplert d'una vegetació variada. Dintre aquest vast embut, encará es veu per ci per lla l'indret on el puny de l'esclau romà ha picat per darrera vegada amb la seva eina, per arrencar de la roca aquells blocs de pedra daurada de les construccions del Camp de Tarragona. Les hordes bàrbares van deturar aquesta feina per sempre, i això us redueix aquest gran espai de vint segles a una petita diferència en el pensament.

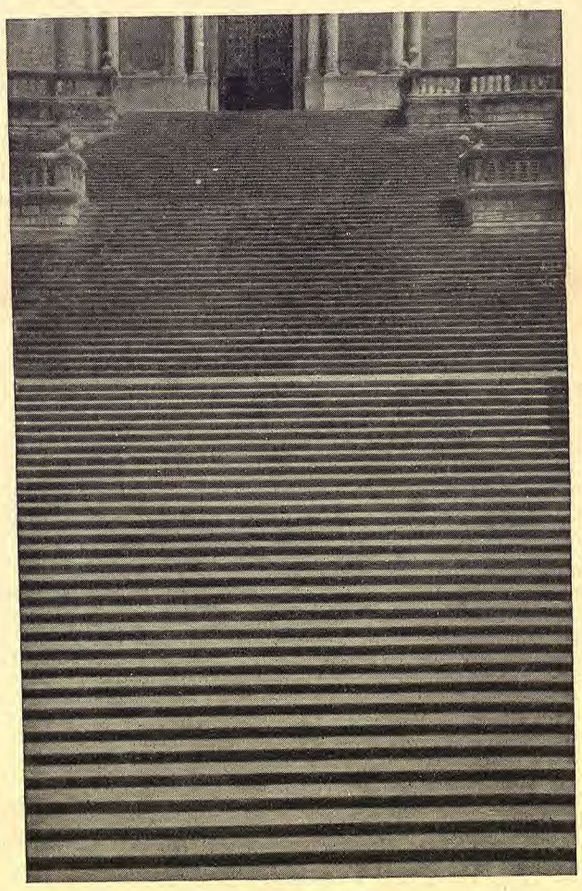

Girona

MARIO DE BUCOVICH

(Fotos de l'autor)

Viatges Marsans, S. A.

Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA

Lliura: Bitllets de ferrocarril i Passatges marítims i aeris; els Bitllets quilomètrics espanyols, a l'acte, facilitant ensems al client la fotografia necessària.

Reserva: Seients en els trens ràpids, Places en Pullmans i cotxes-llits, Habitacions en els millors hotels, Autocars per a gran turisme.

Organitza: també: Viatges individuals a **preu fet,** Excursions, Peregrinacions, Congressos, Creuers i molt especialment

Viatges de noces: a Roma utilitzant els bitllets reduïts del **70 %** que com Agència emissora dels ferrocarrils de l'Estat Italià lliura a l'acte a tot client al qual interessin.

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

Avui dijous i demà
Gran subhasta Sala Parés

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — BARCELONA — Telèfon 73013
Teleg.: "Carburos" — Mallorca, 232

CARBUR DE CALCI; Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) : : OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona, València i Còrdova : : ACETILEN DISSOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid, València i Còrdova : : FERRO MANGANES i FERRO SILICI : : SOCARRIMAT i SECAT de fils i peces seda, cotó i altres teixits : : CALEFACCIÓ INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica : : GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES, materials d'aportació per la SOLDADURA AUTOGENA

PRESSUPOSTOS, ESTUDIS, CONSULTES I ASSAIGS GRATIS

IMPRESOS COSTA
Nou de la Rambla, 45
BARCELONA